

DEVYNIOLIKTOSIOS LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS PROGRAMA

I SKYRIUS VALSTYBĖ, KURI VEIKIA

1. Lietuva – mūsų visų namai. Tai vieta, kurioje gimsta vienybė – veiklių, pilietiškų, savo šalį mylinčių žmonių bendrystė.
2. 1992 m. referendumu patvirtintos Konstitucijos siekiai – grindžiami visų Lietuvos žmonių ryžtu siekti atviros, teisingos, darnios pilietinės visuomenės ir teisinės valstybės – bus devynioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės kelrodis.
3. Šimtmečiais atkakliai gynusi savo laisvę ir nepriklausomybę, išsaugojusi savo dvasią, gimtąją kalbą, papročius ir kultūrą, mūsų Tauta ir vėl susiduria su sudėtingais iššūkiais.
4. Rusijos agresija ir sudėtinga geopolitinė situacija, iki pamatų sudrebinta tarptautinė tvarka, gilėjanti klimato krizė, neprognozuojama dirbtinio intelekto plėtra, nevaržomai auganti didžiųjų pasaulinių bendrovių įtaka, pasaulyje plintančių ligų grėsmė, nuolat brangstantis pragyvenimas – tokiomis aplinkybėmis Lietuvos žmonių išreikšta politinė valia, nedviprasmiškai signalizuojanti politinio atsinaujinimo lūkestį, yra neginčijamas įpareigojimas ir imperatyvas ateinančiai Vyriausybei išmintingai bei efektyviai spręsti šio laikmečio iššūkius ir toliau tvirtinti bei puoselėti mūsų bendrus namus – Lietuvą.
5. Devynioliktosios Vyriausybės tikslas yra gražinti valstybę į darnaus ir tvaraus vystymosi vėžes, rūpintis ja kaip visų piliečių bendruoju gėriu. Vadovaudamiesi teisėtais žmonių lūkesčiais, kylančiais iš Konstitucijos ir žmonių politinės valios bei remdamiesi solidarumo, lygybės, teisingumo ir pažangos vertybėmis, formuluojuame šias pagrindines devynioliktosios Vyriausybės veiklos kryptis.

II SKYRIUS PAGRINDINĖS DEVYNIOLIKTOSIOS LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS VEIKLOS KRYPTYS

6. Auginsime Lietuvos ekonomiką ir stiprinsime viešųjų finansų sistemą. Skatinsime ekonomiką transformuojančius vietas ir užsienio investuotojų projektus. Vykdydysime aktyvią investicijų ir darbo vietų kūrimo politiką. Mažinsime administracinę bei teisinio reguliavimo našta investuotojams. Ypatingą dėmesį skirsime tolygiai regionų plėtrai. Užtikrinsime, kad Lietuvos tradicinė apdirbamoji pramonė galėtų atnaujinti savo gamybos potencialą pasitelkdama valstybės garantuojamus finansinius ir teisinius paramos instrumentus. Stiprinsime valstybės finansinius pajėgumus.

Mokesčių sistema bus efektyvi, skaidri ir socialiai teisinga. Didžiausias pajamas apmokestinsime progresiniais tarifais, nepriklausomai nuo jų rūšies, apsaugant mažų pajamų gavėjus nuo papildomų mokesčių ir užtikrinant mokesčių sistemos konkurencingumą.

7. Pažabosime kainų poveikį žmonių gyvenimui didindami jų pajamas. Gerinsime sąlygas kurti šeimą ir auginti vaikus Lietuvoje. Užtikrinsime viešojo ir privataus sektoriaus atlyginimų augimą, mažinsime skurdą ir pajamų nelygybę. Stiprinsime socialinį dialogą ir skatinsime socialinius partnerius susitarti dėl deramo minimalaus darbo užmokesčio. Palengvinsime sąlygas šeimoms įsigyti būstą. Ženkliai didinsime neformaliojo vaikų ugdymo krepšelį. Sparčiau indeksuosime vaiko pinigus.

8. Užtikrinsime kokybišką ir prieinamą sveikatos apsaugą ir švietimą. Imsimės priemonių, ilginančių vidutinę kokybiško ir sveiko gyvenimo trukmę. Skatinsime sveiką gyvenseną ir mitybą bei judėjimą. Didinsime valstybės įnašą į privalomojo sveikatos draudimo fondą. Mažinsime medikų administracinę naštą ir eiles pas gydytojus. Stabdysime „slenkančią“ sveikatos paslaugų privatizaciją, užtikrinsime pakankamą sveikatos priežiūros įstaigų tinklą regionuose. Plėsimės psichikos sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumą. Užtikrinsime lygias galimybes gauti kokybišką švietimą. Mažinsime mokytojų trūkumą, vykdysime valstybės vardu duotus įsipareigojimus kelti atlyginimus ir gerinti darbo sąlygas. Sureguliuosime pelno siekiančių ugdymo įstaigų veiklą, taikydami joms tuos pačius reikalavimus kaip ir valstybinėms ugdymo įstaigoms. Gerinsime aukštojo mokslo kokybę, investuosime į mokslinius tyrimus.

9. Apsaugosime gyventojus nuo išorės grėsmių. Užtikrinsime tvarų krašto apsaugos finansavimą, ne mažesni nei 3,5% nuo bendrojo vidaus produkto (BVP), atitinkantį karinį patarimą bei garantuojantį Lietuvos pasirengimą efektyviai gynybai. Inicijuosime finansinio instrumento suformavimą Europos Sąjungos lygiu, skirtą solidariai atliepti išaugusią grėsmę Europos saugumui. Užtikrinsime nuolatinį Vokietijos brigados dislokavimą Lietuvoje 2027 metais. Stiprinsime Lietuvos kariuomenės pajėgumus, prioritetą skirdami nacionalinės divizijos sukūrimui. Bendradarbiausime su NATO partneriais, stiprindami kolektyvinės gynybos pajėgumus. Išplėsimės karinę paramą Ukrainai, siekdami, kad ji sudarytų ne mažiau nei 0,25% nuo BVP. Skirsime išskirtinį prioritetą nacionalinės gynybos pramonės ir technologijų plėtrai ir gynybos pramonės ekosistemos suformavimui rytinėje-šiaurinėje NATO ir ES erdvėje. Skirsime dėmesį civilinei gynybai kaip neatsiejamai valstybės ir visuomenės pasirengimo krašto gynybai daliai.

10. Vykdysime aktyvią, konstruktyvią ir nuspėjamą užsienio politiką. Remsime Ukrainą – iki pergalės ir po jos. Teiksime Ukrainai visokeriopą paramą, siekiant greitesnės ES narystės bei narystės NATO. Sieksime, kad ES, NATO valstybių ir kitų mūsų sąjungininkų pozicija Rusijos klausimu išliktų vieninga ir atitiktų ilgalaikius Europos saugumo interesus. Stiprinsime bendradarbiavimą su JAV. Sieksime Lietuvos ir Vokietijos strateginės partnerystės visose srityse. Plėtosime strateginę partnerystę su Lenkija. Lietuva taps sankcijų politikos ir režimų demokratizacijos kompetencijų centru sąjungininkams. Užtikrinsime sklandų Lietuvos pirmininkavimą ES Tarybai 2027 m. Stiprinsime diplomatinę tarnybą.

11. Puoselėsime atvirą demokratinės Lietuvos kultūrą ir pilietinę tapatybę. Didinsime kultūros įtraukumą, prieinamumą ir pasiekiamumą visoje Lietuvoje. Plėsimės Kultūros paso programą, įtraukiant darželinukus ir senjorus. Sieksime, kad valstybinės įstaigos mokėtų teisingą atlygį už kūrybinį darbą. Stiprinsime vietos savivaldą, jos savarankiškumą ir bendruomenių iniciatyvas. Įgyvendinsime priemones, užtikrinančias efektyvią kovą prieš smurtą artimoje aplinkoje. Kovosime su antisemitizmu, ksenofobija ir bet kokios formos neapykantos kurstymu.

12. Užtikrinsime sklandų valstybės valdymą. Stiprinsime savivaldą ir regioninę plėtrą, mažinsime ekonominius vystymosi skirtumus. Steigsime Regionų ministeriją. Auginsime viešajame sektoriuje

dirbančių asmenų kompetenciją. Sukursime paskatų ir talentų pritraukimo sistemą valstybės tarnyboje. Peržiūrėsime ankstesnių valstybės tarnybos reformų rezultatus ir, siekdami pašalinti rastus trūkumus, pakoreguosime atitinkamus įstatymus bei praktikas. Stiprinsime viešąją tvarką. Atkursime visuomenės pasitikėjimą Lietuvos teismų sistema. Pasirūpinsime, kad kokybiška teisinė pagalba būtų pasiekama kiekvienam. Tobulinsime teisėsaugos sistemos institucijų darbą. Stiprinsime prokuratūros veiklą. Investuosime į statutinių pareigūnų darbo sąlygas ir kvalifikaciją.

13. Gerinsime kelių būklę visoje Lietuvoje. Įkursime kelių fondą. Skirsime didesnę dėmesį per gyvenvietes einančių žvyrkelių asfaltavimui. Stabdysime „Lietuvos pašto“ paslaugų privatizaciją. Plėsimė tarp miestinių autobusų ir geležinkelio maršrutų tinklą. Diegsime išmaniąsias technologines sistemas keliuose.

14. Investuosime į tvarią energetiką. Sieksime prieinamos šilumos kainos visiems. Ginsime vartotojus nuo energetikos įmonių manipuliavimo paslaugų kainomis. Suteiksime daugiau galių valstybiniam energetikos reguliuotojui. Elektros rinkoje esantiems vartotojams užtikrinsime galimybes greitai ir netrukdomai keisti nepriklausomus elektros energijos tiekėjus ar sudaryti sutartis su keliais tiekėjais vienu metu. Nustatysime sąlygas, pagal kurias smulkiesiems ir pažeidžiamiems buitiniams vartotojams leisime naudotis visuomeniniu tiekimu.

15. Tausosime aplinką, kursime gyvybingą kaimą, konkurencingą ir tvarų žemės ūkį. Diegsime priemones, skatinančias didinti Lietuvos miškingumą. Griežtai apribosime plynuosius kirtimus saugomose teritorijose. Rūpinsimės biologinės įvairovės išsaugojimu, tradicinių ūkininkavimo praktikų palaikymu ir tvariu išteklių valdymu. Įgyvendinsime šalies daugiabučių renovacijos proveržio strategiją, ambicingą žiedinės ekonomikos kūrimo planą ir mažinsime oro bei vandens telkinių taršos lygį. Trumpinsime maisto tiekimo grandines, kad sudarytume kuo palankesnes sąlygas Lietuvos ūkininkams parduoti produktus tiesiogiai vartotojams be tarpininkų. Siūlysimė inovatyvias priemones žemės ūkio produktų perdirbimui į aukštesnės pridėtinės vertės produktus.

III SKYRIUS

AUGINSIME LIETUVOS EKONOMIKĄ IR STIPRINSIME VIEŠŲJŲ FINANSŲ SISTEMĄ

I SKIRSNIS

AUGINSIME LIETUVOS EKONOMIKĄ

16. Auginsime Lietuvos ekonomiką ir stiprinsime viešųjų finansų sistemą.

17. Vystysime dialogu ir pasitikėjimu grįstą verslo aplinką.

18. Puoselėsime valstybės institucijų ir verslo bendruomenės dialogą, stiprindami tarpusavio pasitikėjimą. Efektyvinsime tarpinstitucinį bendradarbiavimą, būtiną sprendžiant verslo investicijoms kylančius iššūkius.

19. Prie Vyriausybės įkursime specialią komisiją, kuri nagrinės realius atvejus ieškodama verslui reikalingų sprendimų bei šalins perteklinius reikalavimus. Ši komisija kartu užtikrins ir projektų suderinamumą su viešuoju interesu.

20. Ypatingą dėmesį skirsime ekonomikos stuburu laikomam smulkiajam ir vidutiniam verslui, efektyviau ginsime smulkiojo verslo teises ginčiuose su institucijomis, įkurdami smulkiojo ir vidutinio verslo ombudsmeno instituciją.
21. Sudarysime lygiavertes sąlygas Lietuvos ir užsienio investuotojams. „Investuok Lietuvoje“ vienodomis sąlygomis aptarnaus tiek užsienio, tiek nacionalinius investuotojus, investuojančius pagal žaliojo koridoriaus sąlygas stambiems investiciniams projektams.
22. Peržiūrėsime agentūros „Investuok Lietuvoje“ funkcijas ir užtikrinsime jų įgyvendinimui reikalingą finansavimą.
23. Stambiems vietos ir užsienio investicijų projektams paskirsime konkrečius asmenis, kurie užtikrins sėkmingą projektų priežiūrą, koordinavimą, kuo spartesnę ir sklandesnę vietos ir užsienio investuotojų stambių projektų įgyvendinimą ir institucijų veiksmų koordinavimą.
24. Gerinsime žaliojo koridoriaus sąlygas stambiems gamybiniais projektams, priartindami jas prie šiuo metu daug geresnių gynybos pramonės projektams taikomų sąlygų.
25. Nustatysime procedūras, kad žemės paskirties pakeitimo ir kiti sklypo paruošimo statyboms klausimai būtų sprendžiami supaprastinta tvarka.
26. Tikslinsime teisės aktus, kad įtvirtintume galimybę pratęsti stambių investicijų sutartis, jei poreikis tikslinti terminus kyla dėl valstybės ar savivaldybių įstaigų ir institucijų veikimo/neveikimo.
27. Siekdami mažinti administracinę naštą verslui ir gyventojams, užtikrinsime viešojo sektoriaus lyderystę įgyvendinant skaitmeninę transformaciją ir centralizuotą skaitmeninės transformacijos politikos formavimą. Gerinsime elektroninės valdžios paslaugas.
28. Atsižvelgdami į verslo patiriamas problemas, susijusias su biurokratizmu ir pertekliniu reguliavimu, diegsime aukščiausius verslo klientų aptarnavimo kokybės standartus viešojo sektoriaus įstaigose ir institucijose, valstybės ir savivaldybių valdomose įmonėse.
29. Nuosekliai mažinsime administracinę ir prisitaikymo prie reguliavimo naštą verslui nacionaliniu bei savivaldybių lygmeniu. Palengvinsime statybos leidimų išdavimo, projektų derinimo ir gamybinių objektų pridavimo sąlygas.
30. Spartinsime ir supaprastinsime investuotojų įsikūrimo, pramoninių teritorijų planavimo, kitų reikalingų leidimų išdavimo procedūras socialiai reikšmingiems verslo projektams: aukštos pridėtinės vertės gamybai, žaliosios ekonomikos investicijoms.

Ambicinga vietos ir užsienio investicijų skatinimo politika

31. Skatindami ekonominę plėtrą visoje šalyje, kursime naujas kokybiškas kvalifikuotas darbo vietas, plėtosime infrastruktūrą ir didinsime kuriamą pridėtinę vertę.
32. Nukreipsime ilgalaikes ES investicijas mūsų pramonės plėtros skatinimui, ypač Lietuvai strateginėse šakose.
33. Pasirūpinsime, kad šios investicijos leistų mūsų pramonei ir darbuotojams sklandžiai prisitaikyti prie klimatui neutralios žaliosios ekonomikos, išlaikant konkurencingumą ir darbo vietas skaitmeninės revoliucijos ir dirbtinio intelekto plėtros sąlygomis.
34. Reikšmingai pagerinsime finansų prieinamumo sąlygas, šalindami kreditavimo problemas.

35. Įtvirtinsime nuostatas, kad finansinėse ir paskolų priemonėse tinkamomis finansuoti būtų laikomos visos išlaidos, kurios didina sukuriamą vertę.
36. Mažindami regioninę atskirtį tarp savivaldybių su ES struktūrinių fondų parama vietos ekonomikos plėtojimui, stiprinsime savivaldos koordinacinius pajėgumus teikiant paraiškas struktūrinei paramai gauti.
37. Ypatingą dėmesį skirsime tolygiai regionų plėtrai, gerai apmokamų darbo vietų išlaikymui ir kūrimui bei stiprių, tarptautiniu mastu konkurencingų, ekonomiką transformuojančių sektorių vystymui.
38. Atsižvelgdami į tarptautinę konkurenciją dėl vietos ir užsienio investicijų, sieksime, kad verslo finansavimo priemonės savo sąlygomis nenusileistų šalims konkurentėms ir atitiktų gerąsias pasaulines investicijų paskatų praktikas.
39. Teiksime didesnę valstybės finansinę paramą šalies ekonomiką transformuojantiems investicijų projektams.
40. Pasinaudodami Europos Komisijos sudarytomis galimybėmis, kursime specialius valstybės subsidijų instrumentus itin stambioms investicijoms strateginiuose ekonomikos sektoriuose remti, sekdami kitų mūsų regiono valstybių pavyzdžiu.
41. Finansinę paramą vienodomis sąlygomis teiksime tiek vietos, tiek užsienio investuotojams.
42. Užtikrinsime didesnę finansavimo intensyvumą aukštos pridėtinės vertės projektams Lietuvos regionuose.
43. Konsoliduosime valstybės valdomus laisvus žemės sklypus ir išpirksime reikalingus privačius sklypus, kad būtų užtikrinta pakankama tokių sklypų pasiūla investicijoms.
44. Padėsime savivaldos institucijoms ir įstaigoms išvystyti tokiems investiciniams projektams reikalingą sklypų infrastruktūrą, kuri būtina investicijų projektų įgyvendinimui. Remsime ir tokių projektų parengimą, ir sklypų infrastruktūros darbus.
45. Supaprastinsime investicinių sklypų suteikimo tvarką stambius investicinius gamybos projektus įgyvendinančioms įmonėms. Gerinsime prisijungimo prie elektros tinklų sąlygas, optimizuosime prisijungimo procedūrų trukmę.
46. Kryptingai vystysime laisvasias ekonomines zonas (LEZ) ir kitas pramonines teritorijas, užtikrindami išvystytą sklypų pasiūlą ir galimybes pasiūlyti investuotojams aktualius sprendimus.
47. Plėsimė esamas ir steigsime naujas LEZ, siekiant tolygios regionų plėtros. Nustatysime pažangiųjų technologijų veiklos rodiklius LEZ investuojančioms įmonėms įgyvendindami sumaniąją specializaciją.
48. Didinsime suaugusiųjų mokymosi visą gyvenimą sistemos finansavimą, plėsimė galimybes suaugusiems įgyti darbo rinkai reikalingų kompetencijų.
49. Sukursime aukštųjų technologijų kvalifikuotų specialistų pritraukimo strategiją, skatindami grįžti Lietuvos piliečius, dirbančius užsienyje, aukštos pridėtinės vertės įmonėse ir mokslo įstaigose, taip pat siekdami pritraukti užsienio talentus ir tyrėjus.

Socialinės ekonomikos plėtra ir užimtumo bei verslumo skatinimas

50. Pasitelkdami nacionalines ir europines priemones, skatinsime jaunimo užimtumą ir verslumą, kad jaunuoliai kuo sklandžiau integruotųsi į darbo rinką ir kurtų ekonominę vertę bei užsitikrintų sąlygas kurti šeimą.

51. Plėtosime jaunimo karjeros planavimo konsultavimo prieinamumą, ypatingai kaimiškose teritorijose, tautinių mažumų mokyklose.

52. Skatinsime Lietuvoje studijuojančius talentingus užsienio studentus likti dirbti Lietuvoje.

53. Priimsime Socialinio verslo įstatymą, įkursime Socialinio verslo tarybą ir užtikrinsime, kad socialinis verslas būtų įtrauktas į visus strateginius šalies dokumentus, ES finansinio periodo ir pagalbos ekonomikai planus. Šiomis bei kitomis priemonėmis plėsimė socialinės ekonomikos apimtis Lietuvoje.

54. Sieksime, kad būtų įgyvendinamos amžėjančios visuomenės poreikiams skirtos „sidabrinės ekonomikos“ priemonės, kurios apimtų galimybių senjorams išlikti darbo rinkoje plėtrą (lankstesnis darbo grafikas, perkvalifikavimo programos, mokesčių lengvatos darbdaviams, įdarbinantiems vyresnio amžiaus žmones), taip pat sveikatinimo, sveikatos priežiūros, reabilitacijos ir socialinės pagalbos sprendimus, aktualius dirbantiems senjorams.

55. Siekdami spręsti darbo jėgos trūkumo ir socialinės atskirties mažinimo iššūkius, aktyviai remsime žmonių su negalia užimtumo skatinimą, jų įtraukimą į darbo rinką ir verslumą. Skatinsime vyresnio amžiaus asmenų ir asmenų su negalia savarankišką užimtumą, finansinį raštingumą.

56. Imsimės aktyvesnės politikos kainų klausimu, siekdami įvertinti itin spartaus kainų (ypač maisto kainų) didėjimo reiškinį: skatinsime profesionalią kainų stebėseną, plėtosime kainodaros skaidrumo analizę.

57. Reikalausime energingesnės rinkos priežiūros institucijų – Konkurencijos, Viešųjų pirkimų ir kitų tarnybų – veiklos.

58. Skirsime daugiau institucinių resursų, kad būtų užkirstas kelias stambių rinkos dalyvių karteliniams susitarimams, ir kad tokie susitarimai būtų operatyviai atskleidžiami, neleidžiant rinkos dalyviams piktnaudžiauti dominuojančia padėtimi.

Parama proveržio technologijoms ir ekonomikos transformacijai

59. Remsime proveržio technologijų plėtrą, startuolių ekosistemos vystymą ir kursime paskatas darbo našumui didinti. Šios Vyriausybės tikslas – fundamentinių ir taikomųjų mokslo tyrimų plėtra. Dėsime pastangas, kad ES lygmeniu būtų skiriamas ypatingas prioritetas šiai sričiai.

60. Sutelksime finansinius išteklius ir skirtingų valstybės institucijų pajėgumus į didžiausią proveržio potencialą turinčių technologijų plėtrą.

61. Kartu su verslu parengsime ir įgyvendinsime sektorinius susitarimus perspektyviausiems ekonomikos sektoriams, skirsime daugiau resursų naujų kryptių investicijų paieškai.

62. Ypatingą dėmesį skirsime gyvybės mokslų sričiai, siekdami, kad iki 2030 metų jos dalis mūsų šalies BVP pasiektų 5 proc. ar didesnę rodiklį.

63. Toliau stiprindami biotechnologijų kompetencijų bazę, įgyvendinsime ambicingą ir su žaliuoju kursu suderintą bioekonomikos strategiją, skatindami vertės grandines be likutinių atliekų ir aukštos pridėtinės vertės produktų gamybą iš žaliavų.

64. Sieksime, kad Lietuva taptų žaliąją transformaciją įgalinančių technologijų kūrėja ir eksportuotoja.

65. Sudarysime sąlygas tolesniam informacinių ir ryšių technologijų sektoriaus augimui ir sieksime aktyviai pasinaudoti dirbtinio intelekto teikiamomis galimybėmis.

66. Užtikrinsime tinkamas sąlygas gynybos pramonės plėtrai – aktyviai kursime sąlygas šios pramonės šakos savarankiškumui stiprinti ir inovacijoms plėtoti.

67. Skirsime dėmesį puslaidininkių ir optoelektronikos sektoriaus vystymuisi.

68. Siekdami pagerinti infrastruktūrą investicijoms, vykdysime integruotą ir veiksmingą mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros (toliau – MTEP) veiklų finansavimą, ypatingai sumaniosios specializacijos kryptyse.

69. Siekdami, kad 2030 m. pabaigoje valstybės biudžeto asignavimai MTEP veiklai aukštajame moksle ir valdžios sektoriuje siektų ne mažiau kaip 1 proc. BVP, kasmet didinsime valstybės finansavimą.

70. Vykdysime gyvybingų, reikšmingų, privačių investicijų pritraukusių mokslo ir technologijų slėnių bei parkų plėtrą, bendradarbiaudami su mokslo įstaigomis ir privačiu sektoriumi.

71. Sukursime valstybės paskatų ir pagalbos sistemą, kuri užtikrintų kuo spartesnę įmonių skaitmenizavimą, technologinį atsinaujinimą ir visuotinę transformaciją į aukštųjų ir vidutinių aukštųjų technologijų pramonę.

72. Sukursime priemonių rinkinį, skirtą kelti technologinės parengties lygį ir diegti pramonės transformacijai palankias priemones.

73. Padėsime verslui persiorientuoti į klimatui neutralią ekonomiką. Remsime žiedinės ekonomikos ir tvarumo technologijas, skaitmeninimo sprendimus, antrinių žaliavų panaudojimą prekyboje, užtikrindami, kad Lietuvos žiediškumo rodiklis pasiektų ES vidurkį.

74. Mažinsime inovacijų finansavimo instrumentų administracinę našlą. Supaprastinsime finansinei paramai gauti reikalingų dokumentų pildymo reikalavimus. Siekdami mažinti perteklinius reikalavimus, užtikrinsime, kad teikiant dokumentus nebūtų reikalaujama informacijos, kuri prieinama valstybės ir savivaldybių institucijoms ir įstaigoms.

75. Siekdami skatinti verslumą ir mažinti demotyvuojančių veiksnių, tokių kaip nesėkmės baimė, įgyvendinsime ankstyvojo perspėjimo sistemos modelį, padėsiantį išsaugoti sunkumus patiriančius verslus ir kurti palankią aplinką antrajai galimybei versle.

76. Trumpinsime ir paprastinsime įmonių restruktūrizavimo ir bankroto procedūras, įskaitant ir fizinių asmenų bankrotą, mažinsime proceso kaštus fiziniams ir juridiniams asmenims.

Skaitmeninė transformacija – būtina sąlyga valstybės pažangai

77. Užtikrinsime tvarią institucinę sąrangą viešojo sektoriaus skaitmeninei transformacijai įgyvendinti ir sieksime, kad skaitmeninė politika būtų formuojama centralizuotai.

78. Gerinsime elektroninės valdžios paslaugas ne tiesiog suskaitmenindami biurokratinius procesus, o iš esmės peržiūrėdami procedūrų tikslumą ir jas optimizuodami bei užtikrindami, kad elektroninės valdžios paslaugos veiktų realiu laiku, būtų patogesnės ir labiau suprantamos.

79. Kryptingai remsime aukštos pridėtinės vertės skaitmeninius produktus ir paslaugas eksportuojančias įmones bei startuolių kūrimąsi.
80. Atversime ir įveiklinsime duomenis, įskaitant sveikatos duomenis, viešojo valdymo sprendimams priimti, taip siekdami didesnės tų sprendimų kokybės ir efektyvumo.
81. Išnaudosime dirbtinio intelekto galimybes Lietuvos ekonomikos augimui spartinti ir viešojo sektoriaus efektyvumui didinti.
82. Integruosime dirbtinio intelekto įrankius į viešųjų paslaugų teikimą, kad gerintume šių paslaugų kokybę ir efektyvumą, – tai ypač svarbu siekiant mažinti regioninę atskirtį.
83. Stiprinsime visuomenės skaitmeninius įgūdžius ir mažinsime vis dar per didelį skaitmeninį atotrūkį. Suvienydami valstybės institucijų, verslo ir mokslo pastangas, gerinsime visų visuomenės narių gebėjimus efektyviai, saugiai ir atsakingai naudotis skaitmeniniais sprendimais.
84. Užtikrinsime viešojo sektoriaus kritinės informacinių ir ryšių technologijų infrastruktūros efektyvumą, atsparumą, saugumą ir kaštų optimizavimą, jos konsolidavimo ir valstybės hibridinio viešosios debesijos modelio (angl. *Hybrid Cloud*) diegimo projektų tęstinumą, nekeisdami jų strateginės krypties.
85. Išnaudosime dirbtinio intelekto įrankius ir pažangiausias viešosios debesijos technologijas stiprindami kibernetinį saugumą bei užtikrindami pagrindinių valstybės informacinių sistemų veikimą ir kritinių duomenų apsaugą ekstremaliomis sąlygomis.
86. Skatinsime glaudesnę viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimą informacinių technologijų (IT) paslaugų teikimo srityje.
87. Siekdami gerinti IT paslaugų kokybę, peržiūrėsime atsakomybių ribas, susijusias su viešojo ir privataus sektorių teikiamomis IT paslaugomis.

Turizmo sektoriaus atsigavimas ir proveržis

89. Atsižvelgiant į tai, kad turizmo, maitinimo sektoriaus kuriama pridėtinė vertė daugeliu atžvilgiu vis dar nepasiekė ikipandeminių rodiklių, skirsime ypatingą dėmesį šio sektoriaus atsigavimui užtikrinti.
90. Sustiprinsime agentūrą „Keliauk Lietuvoje“, numatydami jai Lietuvos konferencijų biuro funkcijas ir reikalingą finansavimą.
91. Įtvirtinsime atvykstantįjį turizmą kaip prioritetinę eksporto šaką, skatinsime vietos turizmą bei vietos bendruomenių įtraukimą į turizmo vystymą.
92. Gerinsime Lietuvos oro uostų susisiekimą su svarbiausiais Europos miestais, investuosime į turizmo verslo atgaivinimą, ypatingą dėmesį skirdami vietos ir sveikatingumo turizmui, tai laikydami viena iš valstybės prioritetinių kryptių.

Eksporto skatinimas ir tarptautinė integracija

93. Skatinsime eksporto iniciatyvas, integraciją į tarptautines vertės grandines bei technologijų ir inovacijų tinklus. Stiprinsime ekonominę diplomatiją.

94. Didinsime pasiūlą paskatų ir instrumentų, padedančių įsijungti į ES ir tarptautinius aljansus, strategines vertės kūrimo grandines, inovacijų partnerystes, dalyvauti tarptautinėse mokslo, technologijų ir inovacijų programose bei tarptautiniuose žaliuosiuose, inovatyviuose viešuosiuose ir ikiprekybiniuose pirkimuose.

95. Stiprinsime diplomatų rengimą ir jų kvalifikacijos kėlimą ekonominiais klausimais. Sieksime, kad visose Lietuvos verslui svarbiose rinkose dirbtų komercijos atašė arba diplomatai ekonomistai, o ten, kur reikia, būtų pasitelkiami ir žemės ūkio atašė.

Valstybės dalyvavimas kapitalo investicijose

96. Plėsimė valstybinio plėtros banko funkcijas, kuris, greta klasikinių investavimo į plėtrą priemonių, prisidėtų sprendžiant ir kitus socialiai reikšmingus valstybės uždavinius.

97. Gilinsime ir modernizuosime šalies kapitalo rinką, plėtosime jos priemones.

98. Atliksime Lietuvos įmonių teisės aktų peržiūrą siekdami konsoliduoti mūsų kapitalo rinką su Baltijos šalių rinkomis bei integruotis į bendrą ES kapitalo rinkų sąjungą.

99. Remsime gyventojų taupymą, kaupimą senatvei ir privačias investicijas: įgyvendinsime „investicinės sąskaitos“ modelį, skatinsime sąmoningą ir apsaugotą mažmeninių investuotojų dalyvavimą investiciniuose bei pensijų fonduose.

100. Skatinsime pamatinių, ypač jaunimo, finansinių žinių bei įgūdžių ugdymo plėtrą.

101. Užtikrinsime griežtą finansų rinkos priežiūrą bei kovą su sukčiavimu ir pinigų plovimu.

Mokestinės verslo aplinkos gerinimas

102. Įgyvendinsime priemones mokestinei verslo aplinkai gerinti. Pasirūpinsime, kad tiek esamam verslui, tiek planuojantiems investuoti Lietuvoje, apmokestinimo sistema būtų paprasta, aiški ir stabili.

103. Taikysime pelno mokesčio lengvatas į įmonės modernizavimą reinvestuojamam pelnui. Tai skatins įmones investuoti į modernesnes gamybos technologijas.

104. Sukursime mokesčių kreditų sistemą, kuria būtų skatinamos realios mokslinių tyrimų ir technologinės bei eksperimentinės plėtros investicijos.

105. Reaguodami į konkurencinę aplinką, sukursime paskatų mokslinių tyrimų ir technologinės bei eksperimentinės plėtros investicijoms atsvaros mechanizmus įmonėms, kurios nebegalės pasinaudoti investicinėmis lengvatomis po EBPO Antrojo Ramsčio direktyvos įgyvendinimo.

106. Supaprastinsime bei palengvinsime mokestines prievoles pradedantiems verslininkams ir mažesnėms įmonėms, plėsdami elektroninių paslaugų spektrą, automatizuodami apskaitą bei mokesčių administravimą, gerindami mokesčių mokėtojų žinias ir taip padėdami jiems laikytis mokesčių taisyklių.

107. Per viešųjų pirkimų procesus kursime paklausą inovacijoms, skatinsime pramoninį bendradarbiavimą, kad pritrauktume papildomas investicijas į regionus ir skatintume vietinės verslo ekosistemos vystymą.

108. Padidinsime inovatyvių viešųjų pirkimų apimtį, taip stimuliuodami paklausą inovacijoms, kartu užtikrindami viešojo sektoriaus atstovų proceso kompetencijų ugdymą, sklandų dalijimąsi informacija. Sieksime supaprastinti viešųjų pirkimų procesus ir reguliavimą.

109. Sieksime taupesnės sistemos, supaprastinsime reikalavimus ir procedūras, kad verslui, ypač smulkiajam, būtų lengviau dalyvauti viešuosiuose pirkimuose. Skatinsime inovatyvius pirkimus, trumpinsime pirkimo procedūras, padarysime paprastesnius reikalavimus būtiniausiems ir skubiausiems pirkimams.

110. Atnaujinsime pirkimų taisykles: peržiūrėsime ir papildysime aplinkosaugos, regioninės plėtros, socialinius ir sveikatos kriterijus. „Naudingiausio pasiūlymo“ apibrėžimą būtina tobulinti: vertinant pasiūlymo naudingumą, turi būti paisoma gyvavimo ciklo išlaidų ir tausojančios plėtros reikalavimų. Skatinsime viešųjų pirkimų dalyvius daugiau dėmesio skirti vietos paslaugų ir prekių kokybės gerinimui ir plėtrai.

II SKIRSNIS

STIPRINSIME LIETUVOS VIEŠŪJŲ FINANSŲ SISTEMĄ

111. Didinsime pajamų mokesčių progresyvumą ir įgyvendinsime solidarumo bei teisingos mokestinės naštos paskirstymo principą.

112. Siūlome sieti gyventojų pajamų mokesčio tarifą su gyventojų gaunamų pajamų dydžiu nepriklausomai nuo šių pajamų šaltinio. Labiausiai pasiturintys asmenys turėtų daug svariau prisidėti prie viešųjų paslaugų finansavimo.

113. Dėsime ypatingas pastangas užkirsti kelią pridėtinės vertės mokesčio (PVM) grobstymui ir griežtinsime atsakomybę už šešėlinę veiklą. Lietuva nesurenka apie ketvirtadalio šio mokesčio, o tai sudaro maždaug vieną milijardą eurų per metus. Stiprinsime kontroliuojančių įstaigų pajėgumus, diegsime išmaniosios kontrolės priemones, didinsime baudas. Ugdysime visuomenės nepakantumą šešėlinei ekonomikai.

114. Peržiūrėsime mokestines lengvatas. Didelė dalis šių lengvatų yra reikalingos, nes leidžia didinti „į rankas“ gaunamas pajamas mažiausiai uždirbantiems asmenims, bet kai kurios lengvatos yra nepagrįstos ir iškreipia mokestinės politikos teisingumą.

115. Pasisakome už mokesčių politikos derinimą ES lygmeniu. Skirtingas apmokestinimo teisinis reguliavimas tarp valstybių, daugybė skirtingų lengvatų ir išimčių ES valstybėse – visa tai nepadedą kovoje su „mokesčių rojumi“ ir mokesčių vengimu bei agresyviu jų planavimu.

116. Sieksime susitarimo ES lygmeniu dėl esminių mokestinių principų, mokesčių dydžių ribų ir vieningos lengvatų ir išimčių politikos, taip užkardant paskatas mokestinei migracijai, mokesčių vengimui, pinigų plovimui. Taip pat remsime ES iniciatyvas dėl papildomų mokestinių šaltinių.

117. Sieksime, kad tarptautinės korporacijos mokėtų mokesčius ne ten, kur yra oficialiai registruotos jų būstinės, o ten, kur vykdo savo realią veiklą.

118. Remiame bendros ES bankų sąjungos ir ES kapitalo rinkos suformavimą. Turime geriau apsaugoti gyventojus ir šalių biudžetus nuo bankų klaidų ir jų sukeltų finansinių krizių. Taip pat palaikome pastangas užtikrinti stipresnę ir aiškesnę šios srities parlamentinę priežiūrą Europos ir nacionaliniu lygmeniu.

119. Įgyvendinsime naująją ES ekonomikos valdymo sistemą, patvirtintą peržiūrėjus ES stabilumo ir augimo paktą. Užuoat skatinus valstybes nares investuoti ir augti, pernelyg dogmatiškas požiūris į fiskalinę drausmę pamina visuomenės stabilumui itin svarbias socialines teises. Todėl šiuo metu yra numatyti mechanizmai, kurie leistų didesnį biudžetų lankstumą. Sieksime naudojant šiuos mechanizmus finansuoti vidutinės trukmės laikotarpiu ar per ilgesnį laiką atsiperkančias ir ekonomiką skatinančias viešąsias investicijas į švietimą, sveikatą, socialinio būsto plėtrą ir kitas sritis. Tai leistų išlaikyti santūrų ir tvarų valstybės skolos lygį, kuris savo ruožtu yra viena iš svarbių palankaus investicinio klimato sąlygų.

120. Sieksime laiku ir kuo efektyviau panaudoti ES struktūrinės paramos, o ypač Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo fondo (EGADF) lėšas, skirtas Lietuvai. Spręsimė EGADF lėšų gavimo problemas ir inicijuosime diskusijas su naujos sudėties Europos komisija dėl aštuonioliktosios Vyriausybės prisiimtų įsipareigojimų peržiūros.

121. Sieksime nustatyti realiai veikiančius lošimų kontrolės mechanizmus. Lietuvoje organizuojamų lošimų mokesčiai turi būti mokami Lietuvoje ir skirti visuomenei reikšmingiems tikslams, lošimo priklausomybių prevencijai bei užkardymui.

122. Persvarstysime dabartinę lošimų priežiūros sąrangą ir numatysime papildomus saugiklius, skirtus priklausomybę nuo lošimų turintiems asmenims apsaugoti nuo piktnaudžiavimo ir užtikrintų piliečių santaupų įvairiuose investiciniuose ir pensijų fonduose saugumą.

IV SKYRIUS

PAŽABOSIME KAINŲ POVEIKĮ ŽMONIŲ GYVENIMUI DIDINDAMI JŲ PAJAMAS

I SKIRSNIS

MAŽINSIME ATSKIRTĮ IR KURSIME ORIAS DARBO SĄLYGAS

123. Stiprinsime kolektyvinius darbo santykius, darbuotojų teises, peržiūrėdami Darbo kodeksą, pirmenybę teikdami darbuotojų, kaip silpnesnės darbo santykių pusės, teisių apsaugai, įskaitant netipines užimtumo formas.

124. Skatinsime darbdavius, kurie sąžiningai elgiasi ir tariasi su savo darbuotojais, pavyzdžiui, sudarydami galimybes perkančiajai organizacijai įtraukti į kriterijus kolektyvinės sutarties reikalavimą. Inicijuosime šakinių kolektyvinių sutarčių atsiradimą. Skatinsime kolektyvinius susitarimus dėl suminės darbo laiko apskaitos ir pamaininio darbo įmonėse ir sektoriuose.

125. Stiprinsime Trišalės tarybos institutą, įgalindami socialinius partnerius (profesines sąjungas ir darbdavių organizacijas) dalyvauti sprendimų priėmimo procese, pavyzdžiui, planuojant ir įgyvendinant pagrindines šalies reformas, nustatant migracijos kvotas ir panašius sprendimus.

126. Stiprinsime darbuotojų saugą ir sveikatą darbo vietose, diegsime socialines inovacijas kovai su mobingu darbo vietoje. Stiprinsime Valstybinės darbo inspekcijos galias, įskaitant teisę tikrinti darbo vietas be išankstinio įspėjimo.

127. Darbo ginčų komisijoms suteiksime daugiau savarankiškumo, atskirsime jas nuo Valstybinės darbo inspekcijos ir nustatysime tiesioginį pavaldumą Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai.

128. Kovosime su nelegaliu darbu. Į kovą su nelegaliu darbu skatinsime aktyviau įsitraukti profesines sąjungas ir darbdavių organizacijas, valstybės ir savivaldybių institucijas, bendruomenes.

129. Koreguosime nedarbo draudimo sistemą. Nedarbo išmokų dydis, sąlygos ir terminai turi atitikti darbo ieškančiųjų poreikius, kad jie galėtų tinkamai pasiręsti darbo rinkai, būti ekonomiškai aktyvūs, kad apsaugotume juos nuo skurdo rizikos.

130. Vykdydysime įsipareigojimus didinti viešojo sektoriaus darbuotojų algas per kolektyvines sutartis ir tobulinsime bazinio dydžio indeksavimo formulę.

131. Didinsime perkvalifikavimo programų finansavimą, skatindami visuomenės pasirengimą kintančiam darbo pobūdžiui ir pažeidžiamų asmenų dalyvavimą darbo rinkoje.

132. Aktyviai dalyvausime ES diskusijoje dėl darbo laiko trumpinimo ir krūvio mažinimo, kartu skatindami mokymąsi visą gyvenimą ir kitus pažangius sprendimus dėl darbo našumo ir prisitaikymo prie besikeičiančios darbo rinkos sąlygų.

133. Viešajame sektoriuje skatinsime, kad studentų praktika būtų apmokama. ES lygmeniu sieksime, kad gerėtų skaitmeninių platformų darbuotojų darbo sąlygos.

134. Persvarstysime ir liberalizuosime streikų tvarką, kuri šiuo metu – griežčiausia Europos Sąjungoje bei ieškosime galimybių, kad kiekvienos valstybės ar savivaldybės valdomos įmonės valdyboje atsirastų darbuotojų atstovas, atitinkantis valdybos nariams keliamus kompetencijos reikalavimus. Įteisinsime atsakomybę už profsąjungų persekiojimą ne tik fiziniams, bet ir juridiniams asmenims.

Veiksminga kova su skurdu ir socialine atskirtimi, socialinės paslaugos

135. Stiprinsime socialinių paslaugų poreikio nustatymo mechanizmo reguliavimą, kad žmonės neliktų be paslaugų dėl formalių, biurokratinių priešasčių.

136. Tobulinsime socialinės paramos išmokų apskaitos rodiklių indeksavimo tvarką, kad ji labiau atspindėtų gyvenimo lygio pokyčius šalyje. Sieksime, kad su šiais rodikliais susietų socialinės paramos išmokų dydžiai nuosekliai artėtų prie minimalių vartojimo poreikių dydžio.

137. Asmenims su negalia, pensinio amžiaus žmonėms, kurie neįgijo būtino stažo socialinio draudimo pensijai, sieksime laipsniškai didinti Šalpos pensijų bazę iki minimalaus vartojimo poreikių dydžio (toliau – MVPD).

138. Siekdami mažinti socialinę atskirtį, keisime pašalpos dydžio skaičiavimo kriterijų ir ekvivalentines skales. Piniginės socialinės paramos įstatyme kelsime šeimos turimo turto vertės normatyvą.

139. Tobulinsime socialinių paslaugų sistemos reglamentavimą, atskiras socialines paslaugas sujungdami į „socialinių paslaugų paketą“.

140. Sieksime panaikinti Piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymo nuostatą, kad asmuo turi dirbti pagal darbo sutartį ne mažiau kaip du trečdalius maksimalios darbo laiko trukmės, o užimti pagal individualią veiklą asmenys – uždirbti ne mažiau nei minimalią mėnesinę algą (toliau – MMA). NPD kasmet didės, siekiant jį maksimaliai priartinti prie MMA.

141. Sieksime panaikinti Piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymo nuostatą, kuria iš mamų, kurių vaikų tėvystė yra nenustatyta, atimama teisė gauti piniginę socialinę paramą. Lygiagrečiai užtikrinsime, kad būtų realiai įgyvendinamas reikalavimas socialinės paramos gavėjams aktyviai ieškoti darbo ir/arba dalyvauti aktyvios darbo rinkos politikos priemonėse (toliau – ADRP).

142. Mažinsime maisto švaistymą ir didinsime maisto produktų prieinamumą nepasiturintiems gyventojams, keisdami paskutinės dienos galiojimo maisto pardavimo tvarką. Indeksuosime PVM įstatyme nustatytą labdarai perduodamų prekių vertę. Keisime PVM įstatymo nuostatas, kad neliktų paskatų neperduoti maisto labdarai.

143. Vystysime specializuotas paslaugas įsiskolinusiems asmenims ir į socialinių paslaugų katalogą įtrauksime konsultavimo dėl įsiskolinimų valdymo paslaugą. Užtikrinsime, kad Užimtumo tarnyboje registruoti asmenys gautų kokybiškas konsultacijas dėl turimų įsiskolinimų.

144. Tobulinsime asmens bankroto procedūrą, siekdami palengvinti našta skolų turintiems žmonėms atverti jiems galimybių pradėti naują gyvenimą.

145. Į sprendimų skurdui įveikti priėmimą ir įgyvendinimą įtrauksime skurdo mažinimo organizacijas. Sukursime sisteminį skurdą patiriančių žmonių įtraukimo modelį, kuris užtikrintų jų dalyvavimą sprendimų priėmimo procesuose.

146. Nuosekliai plėsimė socialines paslaugas ir jų infrastruktūrą, didinsime prevencinių paslaugų apimtį: tam būtina kooperuoti valstybės ir savivaldybių biudžetų, Europos Sąjungos struktūrinių fondų ir privačias lėšas.

147. Kursime saugias darbo sąlygas socialiniams darbuotojams, rūpinsimės jų derama kvalifikacija ir atlygiu. Stiprinsime socialinių darbuotojų profesinę savivaldą, sukursime socialinių paslaugų darbuotojų saugos standartą ir užtikrinsime, kad jis veiktų visoje Lietuvoje, grąžinsime 30 procentų darbo užmokesčio priedą virš minimalių darbo užmokesčio koeficientų.

148. Užtikrinsime visiems prieinamą būtinąją pagalbą artimiesiems, namuose prižiūrintiems vyresnio amžiaus žmones ir žmones su negalia. Gerinsime susisiektimo paslaugas regionuose, tobulinsime pavėžėjimo į sveikatos įstaigas sistemą.

149. Didinsime socialinę ir finansinę pagalbą sunkiai sergantiems žmonėms.

150. Sujungsime globos ir slaugos paslaugas į visiems prieinamas ilgalaikės priežiūros paslaugas, spręsimė dėl trūkstamo finansavimo socialinei globai.

151. Užtikrinsime paprastumą ir aiškumą socialinės apsaugos sistemoje: mažinsime biurokratiją; užtikrinsime tarpinstitucinį bendradarbiavimą sprendžiant kompleksines problemas; sukursime ginčų nagrinėjimo institutą, į kurį gyventojai galės kreiptis dėl netinkamai suteiktų socialinių paslaugų.

Deramas dėmesys senjorams

152. Spartinsime senatvės pensijų didinimą. „Sodros“ pensija bus ir toliau indeksuojama, atsižvelgiant į darbo užmokesčio augimą, siekiant priartinti pajamų pakeitimo normą prie ES šalių vidurkio. Nustatysime socialiai priimtina balansą tarp „Sodros“ rezervo kaupimo ir pensijų didinimo.

153. Sieksime sugražinti aštuonioliktosios Vyriausybės panaikintą nuostatą, kad pensijos dydis priklauso nuo turimo darbo stažo. Mažindami pensininkų absoliutų skurdą, pagrindinės pensijų dalies dydį artinsime prie minimalaus vartojimo poreikių dydžio.

154. Sukursime vyresnio amžiaus žmonių apsaugos darbo rinkoje sistemą, kaip alternatyvą išankstinėms pensijoms, ir ištaisysime dabartinės išankstinės pensijų sistemos ydas.

155. Panaikinsime automatinį įtraukimą į II pensijų pakopą. Kiekvienam sudarysime galimybes neribotam laikui sustabdyti II pensijų pakopos įmokas; sulaukusiems pensinio amžiaus žmonėms sudarysime galimybes laisvai pasirinkti pensijų fondų išmokų formas.

156. Artinsime Lietuvos pensijų kaupimą prie tvarių, vakarietišku sistemų modelių, nukreipdami valstybės prioritetus į profesinių fondų plėtrą. Darbdavius skatinsime aktyviau dalyvauti pensijų kaupime.

157. Svarstysime socialinio draudimo sistemos tobulinimo alternatyvas, pavyzdžiui, asmeninių virtualių sąskaitų sistemą pirmojoje pakopoje.

158. Sieksime, kad būtų patvirtinta ir įgyvendinta vyresnio amžiaus visuomenės poreikiams skirtos „sidabrinės ekonomikos“ plėtros strategija, kuri apimtų galinčių ir norinčių dirbti senjorų buvimo darbo rinkoje priemones, taip pat sveikatinimo, sveikatos priežiūros, reabilitacijos ir socialinės pagalbos sprendimus, aktualius dirbantiems senjorams.

159. Drauge su nevyriausybinėmis organizacijomis, spręsimė diskriminacijos dėl amžiaus ir smurto problemas, su kuriomis susiduria labiausiai pažeidžiami senjorai: vyresnio amžiaus moterys, proto ir psichikos bei kitokią negalią turintys senjorai ir tie, kuriems sunku judėti.

160. Plėsimė senjorų galimybes aktyviai dalyvauti kultūriniame, socialiniame ir pilietiniame Lietuvos gyvenime.

161. Tobulinsime valstybinių pensijų sistemą, spartinsime jų indeksaciją, skatinsime pensijas gaunančių pareigūnų integraciją į darbo rinką ir savanorystę. Panaikinsime buvusių muitinės pareigūnų lygiateisiškumo spragą. Sukursime papildomas socialines garantijas greitosios medicinos pagalbos darbuotojams.

Negalią turinčių asmenų teisės

162. Peržiūrėsime negalios ir dalyvumo nustatymo mechanizmą, puoselėsime pasitikėjimo kultūrą, mažinsime biurokratinę našą ir prievoles pakartotinai įrodinėti akivaizdžią negalią.

163. Užtikrinsime pakankamą kompleksinės pagalbos teikimą ir jos kokybę, įskaitant asmeninės pagalbos užtikrinimą asmenims su negalia ir šios pagalbos lankstumą, spontaniškumą pagal poreikį bei atvejo vadybos ir ankstyvosios pagalbos šeimoms, teikiančioms pagalbą asmenims su negalia, užtikrinimą, siekiant lankstumo, įskaitant koordinavimo ar individualaus paslaugų krepšelio suformavimo galimybę.

164. Aiškiai reglamentuosime savivaldybėse teikiamos visuminės (kompleksinės) pagalbos asmenims su negalia ir jų šeimoms minimalių standartų taikymo tvarką.

165. Įdiegsime asmenims su negalia suteiktų paslaugų statistinių duomenų apskaitos sistemą.

166. Sukursime ir išplėtosime skubios (krizinės) pagalbos algoritmą.

167. Skatinsime pagalbos paslaugų šeimoms, teikiančioms pagalbą vaikams su sunkia negalia, įtraukų tarpinstitucinį koordinavimą.
168. Inicijuosime socialines dirbtuves sunkią negalią turintiems jaunuoliams.
169. Stiprinsime sunkią negalią turintiems jaunuoliams skirtų socialinių įgūdžių klasių kokybę ir jų paruošimą savarankiškam gyvenimui.
170. Sieksime užtikrinti būsto nuomos kompensacijas asmenims su sunkia negalia, taip pat kompensacijas automobiliui, būsto pritaikymo kompensacijas bendro gyvenimo namams.
171. Užtikrinsime pagalbą darbdaviams, investuojantiems į tinkamą sąlygų pritaikymą darbuotojams su negalia (ne tik naujai įdarbinamiems asmenims, bet ir kitiems darbuotojams).
172. Stiprinsime kontrolės, priežiūros ir atsakomybės mechanizmus užtikrinant pastatų ir patalpų prieinamumą žmonėms su negalia.
173. Plėtosime informacijos prieinamumą, įskaitant informaciją lengvai suprantama kalba.
174. Plėtosime šunų vedlių ir asistentų rengimą ir kompensavimą žmonėms, kuriems jų pagalba būtina.
175. Užtikrinsime priedangų ir kolektyvinės apsaugos statinių prieinamumą žmonėms su įvairiomis negaliomis (fizinę, informacinę prieinamumą).
176. Stiprinsime savivaldybių civilinės saugos parengties pareigūnų funkcijas, įtraukdami asmenų su negalia apsaugos nuostatas.
177. Užtikrinsime gyventojų švietimo dėl pasirengimo ekstremalioms situacijoms vykdymą, teikdami prioritetą asmenų su negalia švietimui visiems prieinama informacija.

Vartotojų apsauga ir griežta rinkos dalyvių priežiūra

178. Skatinsime atsakingas valstybės institucijas glaudžiau bendradarbiauti su nevyriausybinėmis vartotojų teisių gynimo organizacijomis.
179. Stiprinsime kontrolės ir audito įstaigų atsparumą interesų grupių spaudimui.
180. Plėsimė dominuojančios padėties reguliavimą į kitas būtiniausių produktų rinkas, pavyzdžiui, didmeninę maisto prekybą, vaistų prekybą, trumpinsime atsiskaitymo su tiekėjais terminus šiose rinkose.
181. Dalyvaujant ES teisėkūroje sieksime įpareigoti socialinius tinklus valdančias kompanijas užkirsti kelią melagingos informacijos ir propagandos sklaidai bei numatyti atsakomybę už šių reikalavimų pažeidimus.
182. Peržiūrėsime ir patobulinsime esamą grupės ieškinių teisinę bazę, atsižvelgdami į praktikoje išryškėjusias vartotojų prisijungimo prie ieškinio ir jų informavimo problemas.
183. Palaikysime ES ekologiškumo teiginių direktyvą.

II SKIRSNIS

GERINSIME SĄLYGAS KURTI ŠEIMĄ IR AUGINTI VAIKUS LIETUVOJE

184. Užtikrinsime didesnę finansinę paramą šeimoms: sieksime didinti vaiko priežiūros išmokas, didinsime vaiko pinigus, plėsimė paramą didesnius socialinius išpareigojimus turinčioms šeimoms: daugiavaikėms, vaikus su negalia auginančioms, vienišų tėvų šeimoms. Per kelerius metus įvesime nemokamą pradinį klasių mokinių maitinimą, svarstysime dalies būsto paskolos palūkanų kompensavimą, gimus vaikui ar įsivaikinus. Plėsimė regioninio būsto jaunoms šeimoms programą.

185. Mažinsime mokestinę naštą vaikus auginančioms šeimoms ir sudarysime galimybę dirbti abiem tėvams, užtikrindami jų mažamečiams vaikams tinkamą nemokamą priežiūrą ikimokyklinėse įstaigose ir aktyvaus laisvalaikio organizavimą. Skatinsime įvairesnes vaikų priežiūros formas, įtraukiant ir nevyriausybinės organizacijas.

186. Įdiegsime paramos sistemą įvairias krizes patiriančioms šeimoms: sukursime psichologų, socialinių darbuotojų, priklausomybių konsultantų, krizinio nėštumo, mediatorių ir kitų specialistų pagalbą tinklą. Užtikrinsime psichologinės pagalbos ištekus krizei prieinamumą kiekvieną dieną ir visą parą visoje Lietuvoje.

187. Didinsime vaiko dienos centrų, jaunimo centrų ir erdvių finansavimą. Užtikrinsime, kad jų tinklas apimtų visą šalies teritoriją ir atitiktų realius vaikų poreikius.

188. Užtikrinsime deramą palydėjimo paslaugos aprėptį ir tinkamą finansavimą jaunuoliams, gyvenantiems socialinę riziką patiriančiose šeimose. Sudarysime galimybes gauti metodologinę pagalbą ir stiprinti kvalifikaciją šios paslaugos teikėjams – nuo finansų išmanymo ir karjeros konsultavimo iki kasdienių įgūdžių ugdymo.

189. Vykdydysime tęstinę informacinę kampaniją visuomenei apie nesmurtinius vaiko auklėjimo būdus, būtinybę šeimose skirti daugiau laiko bendravimui su vaikais, pagalbos ir paslaugų gavimo galimybes, emocinės paramos ir tėvų linijos kontaktus.

190. Pažeidžiamoms grupėms, susiduriančioms su psichologiniais ar socialiniais sunkumais, didinančiais smurto riziką, teiksime papildomas tikslines paslaugas. Tam taip pat svarbu plėsti prevencijos programas, paslaugų ir pagalbos galimybes savivaldybėse, labiau įtraukiant nevyriausybinės organizacijas ir bendruomenes.

191. Užtikrinsime palankias sąlygas specialiųjų poreikių turinčių vaikų vystymuisi, užtikrinsime jiems reikalingų paslaugų plėtrą. Sieksime, kad savivaldybėse, remiantis Skandinavijos šalių patirtimi, būtų plėtojamas bendruomeninių pagalbos namų tinklas, įskaitant intensyvią individualią asmeninę pagalbą autistiškiems paaugliams ir jaunuoliams, turintiems didelių iššūkių keliančio elgesio sunkumų.

192. Skirsime reikiamą pagalbą nevaisingoms šeimoms, įskaitant dalinį ar visišką pagalbinių apvaisinimo finansavimą.

193. Užtikrinsime jautrią, profesionalią ir efektyvią vaiko teisių apsaugą, draugišką vaikui ir šeimai, sumažinsime smurtinį elgesį artimoje aplinkoje ir iš šeimos paimamų vaikų skaičių, užtikrindami prieinamą, laiku teikiamą pagalbą tėvams.

194. Siekdami apsaugoti vaikus skyrybų teisiniame procese, atskirsime ginčus dėl turto ir susitarimus dėl vaikų gyvenamosios vietos.

195. Nuosekliai stiprinsime organizacijas, teikiančias pagalbą nukentėjusiems nuo smurto artimoje aplinkoje.

196. Stipriai išplėsime globėjų tinklą kaip alternatyvą institucinei globai.

197. Sieksime įgalinti ir stiprinti šeimas, užtikrindami, kad valstybės administracinės funkcijos būtų vykdomos ir viešosios paslaugos teikiamos pagarbiai ir profesionaliai bendradarbiaujant su kiekviena šeima.

Aktyvi būsto politika

198. Sieksime didinti paramą apsirūpinant būstu mažas pajamas gaunantiems ir pažeidžiamiems asmenims, sukursime sąlygas sparčiau gerinti būsto kokybę ir energinį naudingumą, užtikrinsime tikslinę paramą jaunoms šeimoms.

199. Užtikrinsime, kad būtų tenkinamas kokybiško socialinio būsto poreikis; kad būstas būtų suteikiamas būtent tiems žmonėms, kuriems jo labiausiai reikia.

200. Sieksime, kad didėtų savivaldybės būsto ir socialinio būsto pasiūla ir prieinamumas.

201. Sutvarkysime būsto nuomos rinką, įstatymiškai suderinsime nuomininkų ir savininkų interesus. Taip pat plėsime būsto nuomos kaštų dalies kompensacijos mechanizmą.

202. Plėtosime Socialinio būsto fondą, kad būtų užtikrintas pakankamas skaičius šeimoms su vaikais tinkamų būstų. Sieksime, kad visi socialiniai būstai atitiktų saugumo ir sveikatos standartus.

203. Svarstysime galimybes teikti vadinamąjį socialinį kreditą, skirtą persikelti arba buitines sąlygoms pagerinti, kuriam taikomos nulinės palūkanos, suteikiant galimybę suderinti grąžinimo terminą.

Dėmesys vaikams

204. Skatinsime gimstamumą. Norime, kad šalies gyventojų skaičius ne mažėtų, o didėtų, kad šeimos norėtų ir galėtų išlaikyti bei deramai išugdyti kuo daugiau vaikų. Vaikų gimimas neturi riboti nei vieno iš tėvų profesinių siekių, mokymosi, karjeros pasiekimų, jų kultūrinių interesų ir gyvenimo kokybės ar būti šeimos pajamų mažėjimo priežastimi.

205. Plėsime universalią paramą kiekvienam vaikui, mažinsime mokestinę naštą vaikus auginančioms šeimoms ir sudarysime galimybę dirbti abiem tėvams, užtikrindami jų mažamečiams vaikams tinkamą nemokamą priežiūrą ikimokyklinėse įstaigose ir aktyvaus laisvalaikio organizavimą.

206. Skatinsime įvairesnes vaikų priežiūros formas, pavyzdžiui, šeimų darželius.

207. Kovosime su vaikų skurdu. Vaiko gimimas neturi tapti skurdo rizikos veiksniu. Skurdą lemia daug priežasčių, todėl taikysime kompleksines priemones bendram skurdo lygiui mažinti.

208. Numatysime nemokamą ikimokyklinukų ir pradinukų maitinimą ugdymo įstaigose, lygias galimybes gauti nemokamas ir kokybiškas priežiūros, ugdymo ir gydymo paslaugas, pagerinsime vaikų apsirūpinimą mokymuisi reikalingomis priemonėmis.

209. Įgyvendinsime Europos jaunimo ir vaiko garantijas. Dėsime pastangas kuo sparčiau jas perkelti į Lietuvos teisėkūrą.

210. Įstatymu įtvirtinsime išmokų vaikams (vaiko pinigų) indeksavimo tvarką.
211. Užtikrinsime bazinių paslaugų šeimai paketo įgyvendinimą visose savivaldybėse ir visa apimtimi.
212. Atsižvelgdami į išaugusius įsiskolinimus Vaikų išlaikymo fondui, griežtinsime tvarką ir administracinę atsakomybę skolininkams.
213. Vykdsime smurto prieš vaikus prevenciją. Organizuosime tęstinę informacinę kampaniją visuomenei apie nesmurtingus vaiko auklėjimo būdus, būtinybę šeimose skirti daugiau laiko bendravimui su vaikais, pagalbos ir paslaugų gavimo galimybes, emocinės paramos ir tėvų linijos kontaktus. Pažeidžiamoms grupėms, susiduriančioms su psichologiniais ar socialiniais sunkumais, didinančiais smurto riziką, teiksime papildomas tikslines paslaugas. Plėsimė prevencijos programas, paslaugų ir pagalbos galimybes savivaldybėse, labiau įtraukiant nevyriausybinės organizacijas ir bendruomenes.
214. Investuosime į vaikų ir paauglių sveikatą. Užtikrinsime vaikų raidos ir vystymosi stebėseną, galimų sveikatos sutrikimų korekciją ir profilaktiką.
215. Vykdsime sveikų vaikų darželių ir mokyklų iniciatyvas, sveiko maisto prieinamumo vaikams, fizinio aktyvumo ir lavinimo programas, laiduojančias visiems vaikams galimybę išmokti plaukti.
216. Įgyvendinsime vaikų ir paauglių apsaugos nuo tabako, alkoholio, narkotinių medžiagų, energinių saldžiųjų gėrimų, perteklinio saldaus maisto vartojimo priemones. Plėsimė šios srities pajėgumus savivaldybėse.
217. Užtikrinsime palankias sąlygas specialių poreikių turinčių vaikų vystymuisi, kad jie taptų visaverčiais visuomenės nariais.
218. Sieksime, kad vaikų medicininės reabilitacijos ir sanatorinio gydymo paslaugos būtų prieinamos visiems raidos sutrikimų turintiems vaikams. Padidinsime ambulatorinių paslaugų skaičių vaikams, turintiems raidos sutrikimų.
219. Sieksime kad savivaldybėse, remiantis Skandinavijos šalių patirtimi, būtų plėtojamas bendruomeninių pagalbos namų tinklas, įskaitant intensyvią individualią asmeninę pagalbą autistiškiems paaugliams ir jaunuoliams, turintiems didelių iššūkių keliančio elgesio sunkumų.
220. Imsimės priemonių paauglių nėštumo rodiklių mažinimui. Dabar jie yra vieni aukščiausių tarp ES šalių dėl prasto lytinio švietimo ir kontracetinių priemonių prieinamumo.
221. Skirsime reikiamą pagalbą nevaisingoms šeimoms, įskaitant dalinį ar visišką pagalbinio apvaisinimo finansavimą.
222. Skirsime papildomą dėmesį atskirties grupių moterims, imsimės veiksmų, kad gerėtų jų reprodukcinė sveikata.

V SKYRIUS

UŽTIKRINSIME KOKYBIŠKĄ IR PRIEINAMĄ SVEIKATOS APSAUGĄ IR ŠVIETIMĄ

I SKIRSNIS

ILGINSIME VIDUTINĘ KOKYBIŠKO IR SVEIKO GYVENIMO TRUKMĘ

223. Formuosime į pacientą orientuotą sveikatos priežiūrą, ją grįsime lygiateisiškumo, prieinamumo laiku bei kokybės principais.
224. Visuose etapuose atsižvelgsime į pacientų ir jų atstovų nuomonę, užtikrinsime įrodymais pagrįstos medicinos principų taikymą bei sveikatos priežiūros specialistų dalyvavimą, priimant sprendimus dėl paslaugų tobulinimo bei plėtros.
225. Parengsime bei įgyvendinsime sveikatos sistemos biurokratinės naštos bei perteklinio reguliavimo mažinimo veiksmų planą.
226. Užtikrinsime efektyvios Lietuvos nacionalinės sveikatos sistemos pagrindą sudarančių viešųjų sveikatos priežiūros įstaigų veiklą, skirsime ilgalaikes ir pakankamas investicijas į jų infrastruktūrą.
227. Padidinsime asmens sveikatos priežiūros paslaugų, kurių teikimo sąnaudos viršija už jas gaunamas pajamas, įkainius.
228. Užtikrinsime, kad privačios gydymo įstaigos, sudariusios sutartis su Valstybine ligonių kasa, be papildomų priemonių teiktų ir visuomenei būtinas paslaugas, kai jų pilna apimtimi negali suteikti viešosios asmens sveikatos priežiūros įstaigos.
229. Sieksime panaikinti „žalos be kaltės“ modelio privilegijas privatioms sveikatos priežiūros įstaigoms bei sieksime proporcingo draudimo įmokų mokėjimo.
230. Skatinsime sveikatos stiprinimo paslaugas. Skatinsime sveikatingumo paslaugų srities vystymą, viešojo ir privataus sektorių partnerystę ugdant sportą ir sveikatą, ankstyvąjį ir visą gyvenimą trunkantį sveikatos raštingumo ugdymą.
231. Rengsime „sveikų miestų“, „sveikų mokyklų“, „sveikų darželių“, „sveikų darboviečių“ iniciatyvas. Ugdydami sveikatos raštingumą, įtrauksime švietimo įstaigas, šalies bibliotekas, visuomenės sveikatos biurus bei nevyriausybinės organizacijas. Stiprinsime sveikos gyvenamosios specializacijų tinklą, jų ryšį su pirminės sveikatos priežiūros įstaigomis ir visuomenės sveikatos biurais.
232. Didinsime Lietuvos kurortų ir kurortinių teritorijų vaidmenį teikiant sveikatinimo ir sveikatos priežiūros paslaugas bei vykdant ligų prevenciją.
233. Skatinsime sveikatai palankaus maisto vartojimo kultūrą, užtikrinsime tinkamą Lietuvos gyventojų informavimą sveikatingumo, sveikatai palankios mitybos klausimais, sumažinsime PVM šviežioms daržovėms ir vaisiams.
234. Užtikrinsime kokybiškų sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumą. Sukursime vieningą sistemą, užtikrinančią galimybę gauti vienodai kokybiškas sveikatos priežiūros paslaugas regionų bei miestų gyventojams.
235. Didinsime įmokas už valstybės lėšomis draudžiamus asmenis.
236. Užtikrinsime, kad pacientai nemokėtų priemonių už sveikatos draudimu garantuotas biudžeto apmokamas paslaugas.
237. Užtikrinsime, kad pirminė asmens sveikatos priežiūra būtų arti paciento.
238. Įgalinsime šeimos gydytojus visa apimtimi teikti pirminės asmens sveikatos priežiūros paslaugas, naikindami biurokratinės ir administracinės kliūtis.

239. Savivaldybių sveikatos centruose plėtosime ambulatorines, dienos stacionaro paslaugas.
240. Įdiegsime prieinamų nuotolinių specialistų konsultacijų sistemą.
241. Sieksime holistinės ambulatorinių bei stacionarinių ilgalaikės slaugos bei paliatyvios priežiūros paslaugų teikimo regionuose.
242. Sieksime socialinės pavėžėjimo paslaugos plėtos.
243. Plėsimė vakcinacijos aprėptį.
244. Teiksime kokybiškas, modernias, jaunimo poreikiams pritaikytas ir prieinamas lytinės reprodukcinės sveikatos paslaugas. Didinsime kontracepcijos bei menstruacinės higienos priemonių prieinamumą viešose vietose bei sieksime jų kompensavimo.
245. Specializuotą pagalbą teiksime klasterių (infarkto, insulto, politraumų, onkologijos) principu, centralizuosime sudėtingas ir aukštos specializacijos reikalaujančias asmens sveikatos priežiūros paslaugas, užtikrindami jų tolygų prieinamumą.
246. Sieksime mažinti nereikalingų specialistų konsultacijų apimtį, sudarydami sąlygas konsultacijas gauti tiems, kuriems jos būtinos.
247. Plėtosime organų ir audinių transplantacijų programos paslaugas. Ypatingą dėmesį skirsime inovatyvių personalizuotos medicinos technologijų taikymui visuose asmens sveikatos priežiūros paslaugų etapuose.
248. Prioritetą skirsime toms asmens sveikatos priežiūros paslaugoms, kuriose diegiami personalizuotos medicinos elementai.
249. Plėtosime pažangios terapijos technologijas šalies asmens sveikatos priežiūros įstaigose ir jomis grįstų paslaugų plėtrą bei užtikrinsime tolygų ir teisingą jų prieinamumą visiems Lietuvos gyventojams.
250. Tobulinsime teisės aktus, sudarydami sąlygas dirbtinio intelekto taikymui sveikatos priežiūros procese.
251. Trumpinsime eiles sveikatos priežiūros paslaugoms gauti, prioritetą skirdami didžiausios rizikos pacientams.
252. Naikinsime regionų netolygumus, maksimaliai išnaudosime nuotolines gydytojas-pacientas bei gydytojas-gydytojas konsultacijas bei įvesime apmokėjimą už jas. Tais atvejais, kai nuotolinės konsultacijos negalimos, užtikrinsime fizinių vizitų prieinamumą. Panaudosime e-sveikatos vizitų registracijos bei stebėsenos resursus eilėms valdyti.
253. Gerinsime gydymo įstaigų infrastruktūrą trūkstamoms paslaugoms suteikti. Kaupsime duomenis apie paslaugų teikimą ir jais vadovaujantis įgyvendinsime ilgalaikio eilių mažinimo veiksmų planą.
254. Parengsime priemones, kuriomis siekiama mažinti visuomenės psichikos sveikatos stigmą ir didinti visuomenės psichikos sveikatos raštingumą. Išskirtinį dėmesį skirsime psichikos sveikatos stiprinimui, rizikos veiksnių valdymui ir savižudybių prevencijai.
255. Keisime Psichikos sveikatos priežiūros įstatymą bei parengsime poįstatyminius teisės aktus, įgaliojančius psichikos sveikatos priežiūroje taikyti žmogaus teisėmis ir laisvėmis pagrįstą požiūrį,

skatinti deinstitucionalizaciją ir prieigą prie geros kokybės, į asmenį orientuotų bendruomenės psichikos sveikatos paslaugų.

256. Parengsime ir finansuosime psichikos sveikatos bei savižudybių prevencijos programą: plėsimė rekomenduojamas EBPO bendruomenines psichikos sveikatos paslaugas, diegsime mobilių komandų veiklą užtikrinant neatidėliotiną pagalbą bendruomenėje psichikos sveikatos krizėms atsitikus, didinsime psichoterapijos paslaugų prieinamumą, stebėsime savižudybių situaciją realiu laiku, identifikuojant savižudybių rizikos klasterius ir atsižvelgiant į tai koreguojant prevencinius veiksmus, sudarysime galimybes vaikams ir šeimoms gauti reikalingą tęstinę psichologinę, psichosocialinę ir psichoterapinę pagalbą, kuri būtų koordinuota tarp institucijų ir teikiama pagal gyvenamą vietą ne tik psichikos sveikatos centruose, bet ir kitose įstaigose, nevyriausybinėse organizacijose.

257. Sieksime didesnio pirminio lygio (t. y. psichikos sveikatos centrų) specialistų įsitraukimo, ypač po gydymo antriniame lygyje (priklausomybės ligų centruose), pacientui suteikiant galimybę toliau lankytis pas psichikos sveikatos centro specialistus, siekiant palaikymo bei savalaikės atkryčių prevencijos.

258. Kelsime specialistų kvalifikaciją. Didelį dėmesį skirsime vaikų – ypač sudėtingų atvejų – gydymui. Sukursime sistemą, kuri leistų sudėtingus atvejus gydyti sudarant tarpdisciplininę komandą, akcentuojant multidimensinę pagalbą šeimai, sieksime naujų vaistų nuo priklausomybių kompensavimo.

259. Gerinsime inovatyvių vaistų prieinamumą bei racionalų vaistų vartojimą. Parengsime į paciento poreikius orientuotą vaistų politiką, kurios pagrindiniai tikslai: inovatyvių, efektyvių, taip pat vilties vaistų ir su vaistų vartojimu susijusių paslaugų prieinamumas, kokybiškas ir saugus vaistų vartojimas bei inovacijų, mokslinių tyrimų ir su vaistais susijusių paslaugų plėtra.

260. Užtikrinsime, kad sprendimai dėl vaistų kompensavimo būtų priimami per įstatymo nustatytą laiką bei vadovaujantis ES teisės aktais.

261. Tobulinsime inovatyvių vaistų labai retų sveikatos būklių gydymui kompensavimo sistemą, siekdami geresnio bei savalaikio gydymo prieinamumo.

262. Įtrauksime pacientų organizacijų atstovus bei asmens sveikatos priežiūros specialistus į sprendimų dėl vaistų kompensavimo priėmimo procesą.

263. Diegsime į pacientą orientuotą sveikatos priežiūrą, plėtodami farmacinės rūpybos paslaugas, įtrauksime vaistininkus į sveikatos priežiūros paslaugų teikimą. Skatinsime saugų vaistų vartojimą visose sveikatos priežiūros srityse ir į sveikatos priežiūros specialistų komandas įtrauksime ligininės ir/ar klinikinės vaistininkus.

264. Sutvarkysime e. sveikatos sistemą, siekdami į sveikatos specialistą orientuotos e. sveikatos sistemos, kuri užtikrina medikų poreikį turėti savalaikę, tikslią, koncentruotą sveikatos informaciją apie pacientą, mažina medikų administracinį krūvį; siekdami į pacientą orientuotos e. sveikatos sistemos, kuri užtikrina paciento poreikį turėti paprastai suprantamą informaciją apie savo sveikatą; siekdami į tikslius pirminius sveikatos duomenis orientuotos e. sveikatos sistemos, kuri yra tinkama paslaugų prieinamumui bei efektyvumui vertinti, o taip pat moksliniams tyrimams bei inovatyvioms sveikatos paslaugomis bei priemonėms kurti (antriniam duomenų panaudojimui).

265. Sieksime sveikatos sistemos žmogiškųjų resursų tvarumo bei transformacijos. Didinsime sveikatos priežiūros darbuotojų veiklos efektyvumą: plėsimė sveikatos koordinatorių

administravimo, dokumentacijos pildymo funkcijas bei sieksime, kad medicinos darbuotojai atliktų tik sveikatos priežiūros (gydymo, slaugos) funkcijas.

266. Didinsime gydytojų, slaugytojų rengimą ir profesijos patrauklumą, gerinsime jų darbo sąlygas bei mažinsime jų administracinę naštą.

267. Sieksime tolygaus sveikatos priežiūros specialistų atlyginimų didėjimo, užtikrinančio mediko profesijos patrauklumą. Peržiūrėsime medikų socialines garantijas nacionaliniu lygmeniu, skatinsime medikus dirbti viešajame sektoriuje, ypač tose vietose, kur jų labiausiai trūksta.

268. Įgyvendinsime Lietuvos ir užsienio slaugytojų, kito trūkstamo sveikatos sistemos personalo pritraukimo, išmaniųjų vidurinėsios grandies specialistų rengimo bei medicinos specialistų atliekamų funkcijų perskirstymo priemones. Keisime teisės aktus ir sudarysime sąlygas slaugytojų padėjėjus bei kitą sudėtingo apmokymo nereikalaujantį medicinos personalą apmokyti darbo vietos principu.

269. Finansuosime papildomas rezidentūros studijų vietas, kad visos rezidentūros studijos taptų valstybės finansuojamos.

270. Parengsime regionų medikų trūkumo mažinimo programą, užtikrindami studentų iš regionų socialinius poreikius studijų metu. Užtikrinsime, kad jauniems medicinos specialistams būtų patrauklu dirbti visoje Lietuvoje.

271. Parengsime sveikatos sistemą civilinių, hibridinių bei karinių (CHK) grėsmėms. Sveikatos apsaugos ministerijoje paskirsime tiesiogiai už CHK grėsmių valdymą atsakingą asmenį. Parinksime prioritėtines veiklos sritis bei užtikrinsime sveikatos bei krašto apsaugos ministerijų veiksmų koordinavimą ruošiantis CHK grėsmėms. Pasiruošimą vykdysime, vadovaudamiesi NATO šalių narių CHK grėsmių standartais, juos perkelsime į šalies teisės aktus bei gydymo įstaigų vidines procedūras. Kartu su Krašto apsaugos ministerija vykdysime realius CHK mokymus. Įvertinsime šalies gydymo įstaigų infrastruktūros parengimą CHK grėsmėms ir skirsime lėšas infrastruktūros parengimui.

272. Skatinsime inovacijas bei taikomuosius biomedicininis tyrimus. Kartu su Lietuvos mokslo taryba ir Švietimo, mokslo ir sporto ministerija įgyvendinsime paskirtines taikomo mokslo finansavimo programas aktualioms sveikatos problemoms spręsti. Skatinsime mokslo institucijų, universiteto ligoninių, viešųjų bei privačių partnerių sąveiką, plėtojant klinikinius tyrimus, sukursime viešą klinikinių tyrimų infrastruktūrą.

273. Tobulinsime įstatymus, siekdami asmens sveikatos priežiūros paslaugų ir klinikinių tyrimų integracijos, inovatyvių klinikinių tyrimų pritraukimo, biomedicininis tyrimų administracinės naštos mažinimo. Kartu su Valstybės duomenų agentūra, valstybės bei privačiais partneriais sudarysime sąlygas antriam duomenų panaudojimui bei didžiųjų duomenų projektams.

II SKIRSNIS

UŽTIKRINSIME LYGIAS GALIMYBES GAUTI KOKYBIŠKĄ ŠVIETIMĄ

274. Užtikrinsime lygias galimybes ir lygiateisiškumą visose ugdymo srityse. Sukursime universalią, visų dalyvių atžvilgiu sąžiningą švietimo sistemą, suteikiančią lygias galimybes augti ir tobulėti visiems Lietuvos vaikams nepriklausomai nuo jų gyvenamosios vietos ir tėvų finansinės padėties.

275. Audituosime ir stabdysime karštligišškai vykdomas reformas, kurios gali turėti neigiamų pasekmių švietimo sistemai. Prieš imantis pokyčių, jiems būtina gerai pasirengti.
276. Užtikrinsime sklandų perėjimą prie visuotinio ikimokyklinio ugdymo vaikų nuo 2 metų amžiaus.
277. Privačioms švietimo įstaigoms, kurios gauna finansavimą iš valstybės, taikysime tokius pat kokybės ir kiekybės reikalavimus kaip ir valstybinėms.
278. Sieksime, kad mokyklų atrankos netaptų kliūtimi, neleidžiančia vaikui įgyti kokybiško išsilavinimo kuo arčiau gyvenamosios vietos. Sukursime bendrą priėmimo į bendrojo ugdymo mokyklas sistemą, nepriklausomą nuo mokyklos steigėjo ar savininko, išskyrus religinių bendruomenių ugdymo įstaigas.
279. Užtikrinsime sertifikuotų karjeros ugdymo specialistų paslaugas mokyklose ir kokybišką informacijos apie šias paslaugas sklaidą.
280. Skirsime dėmesį visos dienos mokyklos paslaugų plėtrai.
281. Gerindami mokytojų darbo sąlygas ir sykiu spręsdami jų trūkumo problemą, užtikrinsime ženklų pedagogų atlyginimų didinimą. Tobulinsime etatinio apmokėjimo už darbą tvarką.
282. Mokytojams ir švietimo pagalbos specialistams kompensuosime kanceliarines išlaidas.
283. Sieksime, kad mokinių skaičius klasėje būtų toks, kad pedagogas galėtų sukurti kiekvieną mokinį motyvuojančią edukacinę aplinką.
284. Puoselėdami pagarbą mokytojo autoritetui, mažinsime kontrolę ir biurokratinius reikalavimus.
285. Investuosime į švietimo darbuotojų kvalifikacijos kėlimą, mokyklų vadovų parengimą ir pritraukimą, taip pat lyderystės stiprinimą.
286. Subalansuosime ugdymo įstaigų tinklą, vadovaudamiesi nuostata, kad kiekvienas Lietuvos vaikas turi teisę gauti kokybišką švietimą nepriklausomai nuo to, kokioje vietovėje gyvena.
287. Siekdami išlaikyti mokyklas kaimuose ir mažuose miesteliuose, įvertinsime ir koreguosime vykdomą tinklo pertvarką. Siekdami išlaikyti mokyklas mažuose miesteliuose, koreguosime aštuonioliktosios Vyriausybės sprendimus. Mokykla turi užtikrinti vientisą bendrąjį lavinimą, apimančią visas ugdymo pakopas ir susietą su priešmokykliniu ugdymu. Atnaujinsime ir išplėsime „geltonųjų autobusų“ programą.
288. Sustiprinsime mokymosi pagalbą. Nustatysime, kad klasėms, kuriose mokosi negalia ar specialiųjų ugdymosi poreikių turintys mokiniai, būtų skiriama pakankamai mokinio padėjėjų, nustatant jiems kvalifikacinius reikalavimus.
289. Sustiprinsime psichologų rengimą ir įsteigsime etatų ar padidinsime jų skaičių mokyklose, nepriklausomai nuo mokinių skaičiaus.
290. Skatinsime savivaldybes sudaryti papildomas sąlygas didelio mokymosi potencialo vaikų ugdymui.
291. Stiprinsime tautinių mažumų mokyklas, atsižvelgdami į šių mokyklų bendruomenių nuomonę ir mokinių interesus. Įgyvendindami konstitucinę nuostatą dėl valstybinės lietuvių kalbos, skirsime

deramą dėmesį tautinių mažumų mokinių lietuvių kalbos mokymui ir neformaliajam švietimui, kaip veiksmingoms priemonėms užtikrinant sėkmingą šių mokinių integraciją visuomenėje.

292. Plėtodami ugdymo turinį, užtikrinsime, kad šis procesas būtų atviras, ir kad jame dalyvautų mokslininkai, menininkai, geriausi mokytojai, mokiniai bei nevyriausybinės organizacijos. Ugdymo turiniui plėtoti skirsime pakankamai lėšų. Užtikrinsime mokyklų aprūpinimą mokymo priemonėmis ir vadovėliais.

293. Tęsime skaitmeninimą švietimo srityje. Suteiksime galimybę pasirinkti mokymosi medžiagos tipą – skaitmeninius vadovėlius arba popierinę mokymosi medžiagą. Taip pat skirsime reikiamą paramą interaktyvioms mokymosi priemonėms, siekdami aprūpinti jomis visas Lietuvos mokyklas.

294. Skatinsime ir remsime užsienyje veikiančius lituanistikos ir baltistikos akademinis centrus, plečiant Lietuvos ir užsienio mokslo bei studijų institucijų tinklaveiką. Skirsime dėmesį lituanistiniam ugdymui užsienyje, palaikydami tinklo plėtrą ir bazinio bei projekcinio finansavimo didinimą.

295. Užtikrinsime visuotinį neformalųjį švietimą. Kiekvienam Lietuvos moksleiviui turi būti sudarytos galimybės lankyti būrelį. Sieksime, kad būtų nuosekliai didinamas finansavimas neformaliajam švietimui, kad didėtų neformaliojo švietimo krepšelis, įskaičiuojant ir papildomo pavėžėjimo išlaidas.

296. Sieksime, kad iš valstybės biudžeto būtų padengiamas visas mokestis specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems vaikams ir tiems vaikams, kurie gauna arba turi teisę į socialinę paramą.

297. Sieksime, kad visose neformalaus švietimo srityse vienodai aktyviai dalyvautų ir mergaitės, ir berniukai. Stiprinsime neformalųjį (vaikų ir suaugusiųjų) švietimą apskričių ir savivaldybių lygmeniu, pagerinsime sąlygas apsirūpinti reikiama metodine medžiaga. Didinsime vasaros poilsio stovyklų prieinamumą, skirdami papildomą dėmesį vaikams su negalia ar specialiaisiais poreikiais.

298. Plėsimė mokinių priėmimą į aukštos pridėtinės vertės profesinio mokymo programas, skatinsime kuo efektyvesnę turimos modernios infrastruktūros panaudojimą, plėsimė neformaliai įgytų kompetencijų pripažinimą, skatinsime profesinio mokymo ir bendrojo ugdymo suartėjimą, taip pat kuo platesnį profesinio mokymo potencialo išnaudojimą vykdant regioninę plėtrą.

299. Vystydami profesinį mokymą skirsime pakankamai lėšų ne tik profesinio mokymo įstaigų technologinei infrastruktūrai, bet ir kitoms svarbiausioms reikmėms: bendrabučiams, stipendijoms, sportui ir rekreacijai.

300. Į mokymo programų planavimą ir rengimą įtrauksime darbdavius, kitus socialinius partnerius, vystysime pameistrystės programas. Skatinsime profesinį orientavimą pagrindinėse mokyklose ir gimnazijose.

301. Mokslo ir studijų institucijų finansavimą grįsime ilgalaikėmis valstybės ir šių institucijų sutartimis, įskaitant ir poreikį plėtoti valstybės užsakymų politiką švietimo, sveikatos ir kitose strategiškai svarbiose srityse. Mokslo projektų finansavimas bus tvarus ir augantis.

302. Užtikrinsime, kad mokslininkų, dėstytojų ir neakademinio personalo atlyginimai būtų konkurencingi šalies darbo rinkoje. Skirdami finansavimą vadovausimės principu, kad visos mokslo sritys ir kryptys yra savaip vertingos kuriant visuomenės ir valstybės gerovę.

303. Sieksime „žalos be kaltės“ modelį pritaikyti biomedicinos mokslų tyrimuose, kurių užsakovas yra Lietuvos universitetai arba Lietuvos nacionalinės sveikatos sistemos įstaigos.

304. Stiprinsime akademinę savivaldą. Keisime aukštųjų mokyklų vadovų rinkimo sistemą, užtikrindami platesnę aukštosios mokyklos pedagoginių, mokslo ir kitų darbuotojų, studentų ir visuomenės atstovų dalyvavimą.

305. Skirsime dėmesį studentų socialiniams poreikiams.

306. Sieksime, kad aukštasis mokslas netaptų nepakeliama finansine našta ar vien pasiturinčiųjų privilegija. Nuosekliai didinsime stipendijas ir keisime paramos skyrimo sistemą, kad tiek pažangiausi, tiek nepasiturintys studentai galėtų gauti minimalųjį gyvenimo lygį atitinkančią paramą.

307. Rūpinsimės negalią ir specialiųjų poreikių turinčiais studentais.

308. Investuosime į studentų bendrabučių plėtrą ir atnaujinimą.

309. Studijų paskolos gražinimo terminai turėtų būti susieti su absolvento atlyginimo santykiu su vidutiniu šalies darbo užmokesčiu.

310. Didinsime dėmesį jaunojo mokslininko karjeros kokybės ir doktorantų socialinių garantijų gerinimui.

311. Skatinsime mokymąsi visą gyvenimą. Tobulinsime mokymosi visą gyvenimą krepšelių sistemą.

312. Stiprindami institucinę suaugusiųjų mokymosi bazę, numatome sistemingai remti trečiojo amžiaus universitetus ir nevyriausybinį sektorių, skatinti savivaldybių įnašą į paramą suaugusiųjų mokymui.

313. Užtikrinsime, kad visos ministerijos naudotų suaugusiųjų švietimą kaip būdą informuoti visuomenę, keisti nuostatus, įpročius visuomenei svarbiais klausimais.

314. Nustatysime ilgalaikes strategines sporto plėtros kryptis. Užtikrinsime deramą Lietuvos sportininkų rengimą ir jų dalyvavimą olimpinėse ir paralimpinėse žaidynėse, laikydamiesi lygių galimybių ir nediskriminavimo principo.

315. Skatinsime jaunųjų sportininkų rengimą. Stiprinsime sporto gimnazijų ir mokyklų, sporto klasių, regioninių centrų ir nacionalinio sporto centro veiklas, siekdami, kad jose vienodai aktyviai dalyvautų merginos ir vaikinai.

316. Užtikrinsime aukšto meistriškumo sportininkų socialines garantijas, gydymą ir reabilitaciją traumų atvejais bei mokslinį medicininį aptarnavimą rengiantis pagrindinėms varžyboms.

317. Į sporto politiką įtrauksime nevyriausybinės sporto organizacijas. Nustatysime aiškius ir joms visoms vienodai taikomus rezultatų vertinimo kriterijus. Nustatysime tvarų sporto finansavimą 2–3 olimpinių ciklų laikotarpiu.

318. Skatinsime visuomenės fizinį aktyvumą, užtikrindami, kad būtų vadovaujamasi įtraukties principu. Plėtosime regioninius sporto ir sveikatingumo centrus, prieinamus kaimų ir miestelių mokiniams, jaunimui ir gyventojams. Užtikrinsime stabilų ir ilgalaikį visuomenės sveikatai svarbių infrastruktūros objektų (sporto erdvių, viešosios infrastruktūros gamtoje) priežiūros ir plėtros finansavimą.

319. Skatinsime savivaldybių ir bendruomenių kūno kultūros ir fizinio aktyvumo iniciatyvas, mėgėjiškas sporto šakų rungtis. Sudarysime sąlygas sparčiau vystyti sporto klubams. Visapusiškai remsime vaikų ir jaunimo sveikatinimo sąjūdį, šiuolaikinius patrauklius renginius, sveiką gyvenimą. Sustiprinsime sporto paslaugų kokybę specialiųjų ugdymosi poreikių ir negalią turintiems vaikams. Plėsimė privalomas plaukimo pamokas pradinukams.

VI SKYRIUS

APSAUGOSIME GYVENTOJUS NUO IŠORĖS GRĖSMIŲ

320. Atsižvelgdami į besitęsiančią Rusijos karinę invaziją Ukrainoje ir siekdami užtikrinti patikimą pasirengimą valstybės gynybai kartu su sąjungininkais, taip pat visuotinės gynybos įgyvendinimui, užtikrinsime tvarų krašto apsaugos finansavimą: ne mažesnę nei 3,5 proc. nuo BVP, atitinkantį karinį patarimą ir garantuojantį Lietuvos pasirengimą efektyviai gynybai.

321. ES lygmeniu skubiai inicijuosime finansinio instrumento suformavimą pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės (EGADP) pavyzdį. Toks instrumentas leistų solidariai ir laiku atliepti išaugusią grėsmę Europos saugumui, prioritetizuojant Šiaurės Rytų flango gynybos poreikius.

322. Skirsime ypatingą dėmesį nuolatinės Vokietijos brigados dislokavimui Lietuvoje 2027 metais, užtikrindami Vokietijos brigadai skirtos infrastruktūros sukūrimą ir suteikdami visą kitą būtiną priimančiosios šalies paramą. Kartu užtikrinsime Lietuvos kariuomenės bendrą rengimą su Vokietijos brigada ir aukštesnio lygio Vokietijos kariniais vienetais.

323. Stiprinsime Lietuvos kariuomenės pajėgumus, ypatingą prioritetą skirdami nacionalinės Pėstininkų divizijos komplektacijai, aprūpinimui, ginkluotės ir amunicijos rezervo kaupimui, rengimui ir sąveikumui su sąjungininkais. Užtikrinsime tolygią Lietuvos kariuomenės pajėgų modernizaciją, kariuomenei būtinas karinės infrastruktūros kūrimą, kariuomenės rezervo plėtrą.

324. Užtikrinsime kokybišką Lietuvos kariuomenės pasirengimą ir dalyvavimą NATO, ES, JT, taip pat JAV ir kitų strateginių sąjungininkų vadovaujamosiose tarptautinėse operacijose. Stiprinsime ir spartinsime Ginkluotųjų pajėgų pasirengimą valstybės gynybai. Stiprinsime žvalgybos institucijas.

325. Dėsime visas pastangas, kad stiprėtų Šiaurės Atlanto sutarties organizacija (NATO), kaip kolektyvinės gynybos garantas, užtikrinantis Lietuvos saugumą. Prioritetą skirsime NATO atgrasymo ir gynybos stiprinimui rytinėje Aljanso dalyje, priešakinės gynybos įgyvendinimui, NATO oro erdvės gynybos mūsų regione stiprinimui, išankstiniam įrangos ir amunicijos dislokavimui ir kitiems priimančiosios šalies paramos elementams, reikalingiems atvykstantiems sąjungininkų kariniams pajėgumams priimti.

326. Ypatingą dėmesį skirsime bendradarbiavimo gynybos srityje stiprinimui su JAV, taip pat sieksime JAV pajėgų ilgalaikio ir nepertraukiamo buvimo Lietuvoje (JAV bataliono buvimo rotaciniu pagrindu ir po 2026 m.). Toliau stiprinsime bendradarbiavimą su Vokietija, Lenkija, Baltijos šalimis, Šiaurės šalimis, Jungtine Karalyste, Nyderlandais Baltijos jūros regiono saugumo, kritinės infrastruktūros apsaugos, karinio mobilumo, paramos Ukrainai stiprinimo ir kitais klausimais.

327. Kartu su Baltijos šalimis ir Lenkija stiprinsime išorinės NATO ir ES sienos saugumą ir gynybą. Aktyviai dalyvausime bendrojoje ES saugumo ir gynybos politikoje, kuri papildo, bet nepakeičia NATO kolektyvinės gynybos garantijų. Toliau plėtosime bendradarbiavimą saugumo ir gynybos

bei gynybos pramonės srityse su Australija, Japonija, Korėjos Respublika, Naująja Zelandija ir kitomis demokratinėmis Indijos ir Ramiojo vandenyno regiono šalimis bei Izraeliu.

328. Realus, o ne deklaratyvus pasirengimas visuotinei gynybai yra neatidėliotinas prioritetas. Stiprinsime pasirengimą ginkluotam ir neginkluotam pilietiniam pasipriešinimui. Remsime Lietuvos šaulių sąjungą, jos narių skaičiaus augimą ir pastangas visuotinės gynybos srityje.

329. Dėsime pastangas ugdydami gyventojų atsparumą informacinėms ir kibernetinėms atakoms, gerinsime propagandos atpažinimo įgūdžius. Stiprinsime Lietuvos kibernetinio saugumo ir gynybos sistemą bei pajėgumus. Sieksime veiksmingesnės mobilizacijos sistemos, užtikrinančios nepertraukiamą valstybės, savivaldos, verslo ir nevyriausybinų organizacijų sąveiką.

330. Nacionalinė gynybos pramonė yra svarbus valstybės apginkavimo ramstis. Teiksime išskirtinį prioritetą nacionalinės gynybos pramonės ir technologijų plėtrai bei gynybos pramonės ekosistemos formavimui rytinėje ir šiaurinėje NATO ir ES erdvėje. Taikysime skatinimo priemones gynybos inovacijoms Lietuvos ūkio sektoriuje ir jų jungtims su sąjungininkų gynybos pramone bei inovacijomis.

331. Imsimės visų būtinų priemonių, kad užtikrintume gynybos ir saugumo dalyvių sistemos funkcionavimo skaidrumą ir atsparumą korupcijai. Aktyviai remsime Lietuvos gynybos pramonės atstovų veiksmingą integraciją į ES ir transatlantinės gynybos pramonės rinką. Dalyvausime NATO ir ES dvigubos paskirties technologijų vystymo ir skatinimo iniciatyvose.

332. Skirsime ypatingą dėmesį civilinei gynybai, kaip neatsiejamai valstybės ir visuomenės pasirengimo krašto gynybai daliai. Šioje srityje prioritetą teiksime gyventojų perspėjimo, evakuacijos ir kolektyvinės apsaugos statinių (priedangų ir slėptuvių) sistemos, skirtos gyventojų saugumui, veiksmingai plėtrai.

333. Siekiant užtikrinti efektyvų reagavimą į krizes ir ekstremalias situacijas, būtina nuolat atnaujinti civilinės saugos planus ir užtikrinti, kad visi susiję subjektai būtų su jais susipažinę. Todėl reguliariai peržiūrėsime ir atnaujinsime savivaldybių ir valstybės įstaigų bei įmonių ir organizacijų civilinės saugos planus, atsižvelgdami į naujausias grėsmes ir rizikas. Būtina organizuoti mokymus, seminarus ir pratybas, kad visi atsakingi asmenys būtų gerai susipažinę su atnaujintais planais ir žinotų savo vaidmenis bei atsakomybes krizės atveju. Taip pat užtikrinsime, kad informacija būtų lengvai prieinama įvairiomis komunikacijos priemonėmis.

334. Saugumo ir gynybos paramos Ukrainai teikimas yra Lietuvos gyvybinis interesas. Toliau prastėjant geopolitinei situacijai, dar labiau išplėsime karinę paramą Ukrainai, siekdami, kad ji sudarytų ne mažiau nei 0,25 proc. nuo BVP. Aktyviai prisidėsime prie NATO, ES ir kitų tarptautinių iniciatyvų, remiančių Ukrainą. Stiprinsime bendradarbiavimą su Ukraina gynybos pramonės, taip pat išmoktų pamokų ir kitose srityse.

VII SKYRIUS

VYKDYSIME AKTYVIĄ, KONSTRUKTYVIĄ IR NUSPĖJAMĄ UŽSIENIO POLITIKĄ

335. Esame įsitikinę, kad vienintelis kelias atkurti stabilią ir teisingą taiką Europoje yra kuo greitesnė Ukrainos pergalė Rusijos pradėtame kare, visiškai išlaisvinant visas okupuotas teritorijas ir atstatant teritorinį šalies vientisumą ir suteikiant tvarias saugumo garantijas.

336. Mes ir toliau remsime Ukrainos suverenitetą ir teritorinį vientisumą, apibrėžiamą tarptautiniu mastu pripažintų sienų. Aktyviai dirbsime su sąjungininkais, teikdami gerai koordinuotą politinę, finansinę, karinę, humanitarinę ir diplomatinę paramą Ukrainai, kad ji galėtų kuo greičiau pasiekti pergalę.

337. Sieksime, kad Lietuva aktyviai dalyvautų rengiant Ukrainos atstatymo planą bei svariai įsitrauktų atstatant Ukrainą nelaukiant karo pabaigos. Ukrainos atstatymo procese dalyvausime nuo pirmos Vyriausybės darbo dienos. Dėmesį skirsime ne tik šalies sugriautos infrastruktūros atstatymui, bet ir visuomenės socialinei gerovei: karo veteranų reabilitacijai, visuomenės psichinei sveikatai, reintegracijai.

338. Teiksime Ukrainai visokeriopą paramą, siekiant greitesnės ES narystės. Dirbsime su sąjungininkais siekiant greitos ir pilnavertės Ukrainos narystės NATO, nes Aljanso gynybiniai pajėgumai ir kolektyvinio saugumo įsipareigojimai yra vienintelis patikimas atgrasymo būdas. Ilgalaikė taika Europoje turi remtis sustiprintu Transatlantiniu ryšiu, ilgalaikiais įsipareigojimais, efektyvų atgrasymą užtikrinančiomis karinėmis pajėgomis. Lietuva imsis aktyvių veiksmų užkardyti daugiašalius susitarimus, kuriais bet kokia forma būtų ribojami nacionaliniai ar sąjungininkų gynybiniai pajėgumai Lietuvoje ar regione.

339. Formuosime užsienio politiką grindžiamą laisvės, demokratijos, tarptautinės teisės viršenybės ir žmogaus teisių principais. Kartu su partneriais išsaugosime ir stiprinsime tarptautine teise, taisyklėmis ir demokratinėmis vertybėmis grindžiamą tarptautinę tvarką, aktyviai veiksime daugiašaliuose formatuose svarbiausiais globalios politikos klausimais, ypač Rusijos agresijos prieš Ukrainą, atsakomybės užtikrinimo už tarptautinės teisės pažeidimus ir pagarbos žmogaus teisėms ir laisvėms srityse.

340. Lietuva nemato požymių, kad trumpuoju-vidutiniu laikotarpiu keistusi Rusijos vykdoma agresyvi politika kaimyninių šalių atžvilgiu, todėl ne tik kariniais pajėgumais, bet ir kitomis priemonėmis ekonomikos, informacijos, kritinės infrastruktūros srityse sieksime atgrasyti priešišką veiklą. Lietuva rūpinsis visuomenių atsparumo stiprinimu Ukrainoje, Moldovoje, kitose nuo Rusijos priešiškos veiklos kenčiančiose valstybėse.

341. Dirbsime su Ukrainos gynėjais, visuomene bei institucijomis, siekiant įsisavinti visas karo pamokas tiek šalies gynybai, tiek visuomenės atsparumui didinti.

342. Lietuva bus ES sankcijų politikos kompetencijos centras. Būtina toliau įgyvendinti griežtas sankcijas agresorei ir užkirsti kelią veiksams, kuriais siekiama jas apeiti.

343. Lietuva turi tapti ne tik viena aktyviausių sankcijų politikos formuotojų, bet ir sankcijų politikos kompetencijų centru sąjungininkams bei partneriams. Stiprinsime institucijų pajėgumus ir gebėjimus nustatyti subjektus, kurių veikla prisideda prie agresyvių režimų pastangų pažeidinėti tarptautinę teisę. Imsimės pastangų užkardyti sankcijų apeidinėjimą Lietuvoje, ES ir su ES prekiaujančiose šalyse.

344. Sieksime teisingumo karo nusikaltėliams. Mūsų interesas yra demokratiška ir kaimynams grėsmės nekelianti Rusija, tačiau artimiausiu metu, kol ji tęsia brutalų karą prieš Ukrainą, vykdo sunkius nusikaltimus prieš jos civilius gyventojus ir neteisėtą Ukrainos regionų aneksiją, bet kokie santykiai su dabartinėmis Rusijos valdžios institucijomis yra neįmanomi.

345. Glaudžiai bendradarbiausime su tarptautine bendruomene, kad būtų užtikrintas teisingumas karo nusikaltimų aukoms, o Rusijos prezidentas, taip pat jos politinė ir karinė vadovybė būtų patraukti baudžiamojon atsakomybėn tarptautiniame teisme.

346. Užtikrinsime, kad išaldytas Rusijos turtas būtų naudojamas Ukrainos atstatymui pagal ES ir tarptautinę teisę. Sieksime, kad ES, NATO valstybių ir kitų mūsų sąjungininkų pozicija Rusijos klausimu išliktų vieninga ir atitiktų ilgalaikius Europos saugumo interesus.

347. Demokratinė ir laisva Baltarusija yra vienas svarbiausių ilgalaikių Lietuvos užsienio politikos tikslų. Dabartinis autoritarinis Baltarusijos režimas yra grėsmė Lietuvai, nes šalis yra politinė ir karinė Rusijos sąjungininkė, be to, nuolatinę grėsmę kelia nesaugios Astravo AE eksploatavimas.

348. Ir toliau reikalausime demokratiškų rinkimų, kuriuos stebėtų tarptautinės bendruomenės atstovai, spausime režimą, kad būtų išleisti į laisvę politiniai kaliniai, nutraukti kankinimai, kad politiniams kaliniams būtų prieinama medicinos pagalba, o politinius kalinius gynusiems advokatams būtų atkurtos licencijos ir kad būtų užtikrintas realus teisinis atstovavimas piliečiams. Išlaikysime nesaugios Astravo AE klausimą ES politinėje darbotvarkėje dėl jos uždarymo neišsprendus visų aplinkosaugos ir branduolinės saugos problemų.

349. Pasisakome už veiksmingą, ryžtingą ir vieningą Europos Sąjungą. Esame įsitikinę, kad dabartinė ES sąranga ir sprendimų priėmimo procesas nebeatitinka naujos geopolitinės tikrovės.

350. Sieksime greitesnių sprendimų priėmimo procesų ir tinkamo pasiruošimo Europos integracijai ir plėtrai. Palaikysime kvalifikuotos balsų daugumos taisyklės taikymo plėtimą. Vienbalsiškumas tapo stabdžiu formuojant ES saugumo ir užsienio politiką, sprendžiant fundamentalius geopolitinius klausimus.

351. Remsime spartų ES plėtros procesą, užtikrinant, kad šalys kandidatės visiškai įgyvendintų teisinius narystės reikalavimus, ypač Ukrainos ir Moldovos narystę. Taip pat siūlysiame, kad būtų stiprinama bendroji ES saugumo ir gynybos politika ir sukurta stipri Europos sveikatos sąjunga.

352. Užtikrinsime sklandų visų valstybės institucijų darbą, Lietuvai 2027 metų pirmąją pusę pirmininkaujant ES Tarybai.

353. Sieksime gilesnio, abipusiškai naudingo ES ir JAV bendradarbiavimo ekonomikos ir prekybos srityse. Prisdėsime vystant ES ir NATO bendradarbiavimą saugumo, atgrasymo ir gynybos srityse, sieksime didesnio papildomumo ir suderinamumo per konkrečias ES reguliacines ir finansines priemones.

354. Stiprinsime bendradarbiavimą su JAV, nes transatlantinis ryšys per NATO ir dvišalius santykius užtikrina Lietuvos ir visos Euro-Atlantinės erdvės saugumą. Mūsų narystė transatlantinėje erdvėje atitinka šalies gyvybinius interesus. Jau dvidešimt metų dalyvaudami NATO veikloje, susikūrėme tokias saugumo garantijas, kokių Lietuva neturėjo per visą savo modernios valstybės istoriją.

355. Turime efektyviai išnaudoti lietuvių diasporos JAV potencialą stiprinant ekonominius, kultūrinius, politinius santykius su JAV. Be to, būtina stiprinti ES ir JAV santykius bei plėsti Lietuvos bei JAV strateginį bendradarbiavimą, ypač saugumo ir energetikos srityse.

356. Su JAV ir ES partneriais plėtosime mažųjų modulių reaktorių, suskystintų gamtinių dujų, ginklų sistemų įsigijimo projektus, sieksime Lietuvos gynybos pramonės įsitinklinimo JAV gynybos pramonės vertės grandinėse, aktyviai dalyvausime ir sieksime didesnio JAV įtraukimo daugiašaliuose formatuose, tokiuose kaip Trijų jūrų iniciatyvoje, P-TECC (Partnership of Transatlantic Energy Cooperation).

357. Plėtosime strateginę partnerystę su Lenkija 360 laipsnių principu. Prioritetą teiksime bendradarbiavimui gynybos ir saugumo srityse, tolesniam strateginių transporto ir energetikos infrastruktūros projektų su Lenkija plėtojimui. Sieksime stiprinti ekonominį ir kultūrinį bendradarbiavimą, spręsti įsisenėjusias tautinių mažumų problemas. Skatinsime bendradarbiavimo per sieną regioninių projektų, susijusių su pramonės, žemės ūkio, transporto, turizmo, sienos kirtimo infrastruktūros vystymu įgyvendinimą. Sieksime atgaivinti ir suaktyvinti jau veikiančias dvišales institucijas, taip pat trišalius Lenkijos, Lietuvos ir Ukrainos formatus.

358. Sieksime Lietuvos ir Vokietijos strateginės partnerystės visose srityse. Vokietijos sprendimas Lietuvoje dislokuoti Brigadą sukuria istorinį šansą puoselėti gilesnius, abipusiškai naudingus santykius ekonomikos, susisiekimo, kultūros ir turizmo srityse, ypatingą dėmesį skiriant bendradarbiavimui gynybos pramonės srityje.

359. Švedijai ir Suomijai įstojus į NATO, sieksime, kad NATO integraciją lydėtų ir gilesnė ekonominė, infrastruktūrinė ir kultūrinė regioninė integracija. Toliau tęsime bendradarbiavimą su Baltijos ir Šiaurės šalimis, aktyviau išnaudodami jau esamus formatus.

360. Įtvirtinsime partnerystes Indijos-Ramiojo vandenyno regione. Sieksime vieningo Europos ir transatlantinių partnerių požiūrio į Kiniją. Kinija tampa vis didesniu iššūkiu mūsų užsienio ir saugumo politikai. Grėsmė laikytina Kinijos strateginė partnerystė su Rusija, jos įtakos didėjimas Baltarusijoje. Tokiomis aplinkybėmis Lietuvai svarbi vieninga ES ir NATO šalių narių pozicija Kinijos atžvilgiu.

361. Stiprinsime gynybos ir saugumo ryšius su Japonija, Pietų Korėja bei kitomis Pietryčių Azijos demokratijomis. Stiprinsime bendradarbiavimą NATO+ formate. Tai atvers naujas galimybes Lietuvos verslui, užtikrins mūsų įsitraukimą į aktualiausių geopolitinių iššūkių sprendimus. Toliau plėtosime ekonominius ir kultūrinius ryšius su Taivanu.

362. Remsime pastangas siekti ilgalaikės taikos ir stabilumo Artimuosiuose Rytuose. Prisidėsime prie dviejų savarankiškų valstybių, Palestinos ir Izraelio, darnaus sugyvenimo.

363. Aktyviai prisidėsime prie tarptautinių pastangų užtikrinti stabilumą, ekonominę ir socialinę plėtrą pasaulio regionuose, kurių problemas politiniams tikslams išnaudoja pasaulio tvarką norintys revizuoti autoritariniai režimai. Demokratinių institucijų stiprinimas, korupcijos mažinimas, atsparumo išorės įtakoms didinimas yra pagrindas saugumui ir gerovei.

364. Kursime stiprią ir patrauklią diplomatinę tarnybą. Dėl pablogėjusios saugumo padėties ir geopolitinių iššūkių diplomatinei tarnybai tenka labai svarbus vaidmuo, todėl būtina užtikrinti jos profesionalumą ir veiksmingumą, ją visais atžvilgiais stiprinti.

365. Sieksime atstatyti diplomatinės tarnybos patrauklumą sprendžiant darbo užmokesčio, skatinimo ir motyvavimo sistemos trūkumus, plečiant socialinių garantijų paketą diplomatų šeimoms, užtikrinant skaidrias karjeros galimybes. Siekdami padidinti diplomatinės tarnybos patrauklumą, motyvaciją ir profesionalų pritraukimą bei išlaikymą, peržiūrėsime Diplomatinės tarnybos įstatymą ir susijusius teisės aktus. Skatinsime diplomatų rotacijas į Lietuvos ir tarptautines institucijas bei organizacijas ir prisidėti prie valstybės tarnybos stiprinimo.

366. Plėsimė diplomatinių atstovybių tinklą Lietuvai strategiškai svarbiose valstybėse ar regionuose. Sieksime diplomatinės tarnybos depolitizavimo, skaidrumo, atvirumo bei lankstumo.

367. Stiprinsime Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo programos sąsajas su užsienio politikos tikslais bei didinsime jos finansavimą. Sudarysime galimybes Lietuvos verslo ir akademinėi bendruomenei įgyvendinti projektus besivystančiose šalyse ar kurti naujas darbo vietas Lietuvoje.

368. Skirsime dėmesį ekonominei ir kultūrinei diplomatijai. Sieksime didinti kultūros kūrėjų ir organizacijų potencialo sklaidą šalyse partnerėse, toliau stiprinti Lietuvos kultūros instituto ir kitų organizacijų tarptautinių projektų vystymo ir valdymo kompetencijas.

369. Stiprinsime diplomatų rengimą ir jų kvalifikacijos kėlimą ekonominiais klausimais. Darbuotojų kompetencijai užtikrinti didinsime diplomatinės tarnybos finansavimą.

370. Sieksime, kad visose Lietuvos verslui svarbiose rinkose dirbtų komercijos atašė arba diplomatai ekonomistai, o ten, kur reikia, būtų pasitelkiami specializuoti atašė. Sudarysime galimybes Lietuvos diplomatinėse atstovybėse už konkurencingą atlyginimą įdarbinti vietas profesionalus ekonominėms funkcijoms vykdyti.

371. Ypatingą dėmesį skirsime konsulinių paslaugų Lietuvos ir užsienio piliečiams kokybės gerinimui. Plėsimė konsulinius resursus Lietuvos diplomatinėse atstovybėse, ten, kur yra gausiausia lietuvių diaspora.

372. Užtikrinsime vizų išdavimo operatyvumą Lietuvai grėsmės nekeliančių valstybių piliečiams, kurie prisideda prie mūsų ekonomikos augimo.

VIII SKYRIUS

PUOSELĖSIME ATVIRĄ, DEMOKRATINĖS LIETUVOS KULTŪRĄ IR PILIETINĘ TAPATYBĘ

373. Ugdysime kalbos kultūrą. Lietuvių kalba – esminis mūsų pilietinės tautos turtas ir įrankis. Ne šiaip sau mūsų Konstitucijoje įtvirtintas lietuvių, kaip valstybinės kalbos, statusas. Dėmesys lietuvių kalbos vartosenai šiuolaikiniame pasaulyje įgyja naują aktualumą. Todėl skirsime ypatingą dėmesį valstybinės lietuvių kalbos įstatymo reikalavimų įgyvendinimui, dėsimė visas pastangas ugdyti lietuvių kalbos kultūrą.

374. Diskutuodami su kalbos ekspertais ir visuomene, atnaujinsime šiandienos poreikius atliepanti valstybinės kalbos reguliavimą ir jį įtvirtinsime Konstituciniu įstatymu.

375. Remdamiesi Šiaurės šalių patirtimi, dėmesį sutelksime į institucijų biurokratinės kalbos supaprastinimą, o ne kasdienės kalbos inspektavimą ir baudų skyrimą.

376. Plėsimė lituanistikos programas, lietuvių kalbos integraciją skaitmeninėje erdvėje.

377. Saugosime istorinį paveldą. Užtikrinsime, kad būtų vykdomi UNESCO ir valstybės reikalavimai dėl materialiojo ir nematerialiojo Lietuvos kultūros paveldo apsaugos.

378. Tobulinsime įstatymus, kad būtų apsaugoti visi kultūros paveldo objektai, reikalausime visų savininkų atsakomybės už kultūros paveldo objektų priežiūrą ir saugojimą. Kartu ieškosime mechanizmų padėti juos tinkamai prižiūrėti, kompensuoti dalį objektų tvarkybos kaštų, pritaikyti juos visuomenės reikmėms.

379. Sieksime sklandaus Lietuvos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo naujos redakcijos priėmimo.

380. Plėtodami nacionalinę atminties politiką, švelninsime įtampas dėl istorinės atminties vertinimų. Sieksime glaudesnio institucijų ir visuomenės bendradarbiavimo ir sutarimo – tam pasitelksime visuomenę vienijančias asmenybes, simbolius.

381. Tikslinsime Draudimo propaguoti totalitarinius, autoritarinius režimus ir jų ideologijas įstatymą, siekdami didesnio visuomenės įtraukimo.

382. Atsižvelgdami į visuomenę skaldančius ginčus, daugiausia dėl sovietų okupacijos ir autoritarinės praeities vertinimų, užtikrinsime, kad visuomenę pasiektų išsami istorinė informacija, ir visais atvejais imsime demokratinės Lietuvos tradicijas įtvirtinančios politikos, skatinančios brandų, visaapimančių, tarpusavio pagarba grįstą dialogą dėl bendros mūsų, kaip pilietinės tautos, istorinės atminties.

383. Akcentuosime europinę Lietuvos kultūros tapatybę, Lietuvos dalyvavimą bendruose europiniuose kultūros, meninio, mokslo procesuose.

384. Tarptautiniu mastu sieksime, kad visi XX amžiaus totalitariniai režimai būtų pripažinti ir atpažinti kaip nusikalstami žmonijai, stiprinsime visuomenės edukaciją šia tema.

385. Sieksime kultūros politikos įtraukimo.

386. Užtikrinsime nuoseklų naujai priimto Kultūros pagrindų įstatymo įgyvendinimą.

387. Stiprinsime menininkų bendruomenes, meno kūrėjų sąjungas, skėtines organizacijas ir kūrybinių rezidencijų centrus, kad kūrėjai turėtų visas galimybes aktyviai įsitraukti į meno šakų ir kultūros plėtotę.

388. Stiprinsime Lietuvos kultūros tarybą (toliau – LKT) bei jos administruojamus kultūros finansavimo – menininkų, jų organizacijų ir skėtinių organizacijų – instrumentus.

389. Peržiūrėsime valstybės kultūros politikos gaires ir strateginius kultūros politikos tikslus, įtraukdami į juos visų, o ne tik valstybinių biudžetinių įstaigų, kultūros lauko sektorių ir meno sričių interesus. Įvertinsime jų realią statistiką ir vystymosi poreikius bei pagal tai atitinkamai formuosime šalies kultūros ir jos finansavimo politiką.

390. Kultūros darbuotojams keliami patys aukščiausi kvalifikacijos reikalavimai, todėl rūpinsimės, kad ir vidutinis jų darbo užmokestis reikšmingai didėtų.

391. Spręsdami profesionaliojo meno kūrėjų socialinių garantijų klausimą, sukursime teisinę bazę, kuri leis suvienodinti visų meno sričių ir visų žanrų kūrėjų teises.

392. Finansinėmis paskatomis skatinsime regionų kultūrinės edukacijos iniciatyvas ir jų įgyvendinimą, kad visuose regionuose gerėtų kultūrinės veiklos specialistų darbo sąlygos, daugėtų galimybių tobulintis.

393. Taip pat skatinsime kultūros savanorystę, pavyzdžiui, įkurdami savanorių platformą kultūros paveldo objektams tvarkyti.

394. Peržiūrėsime šiuolaikinę valstybės kultūros įstaigų tinklą, inicijuosime reikalingus pokyčius, plėsimė LKT programų galimybes.

395. Steigsime Kultūros ministerijoje atskirą padalinį NVO kultūros politikos strategijai, taip užtikrinant nepriklausomoje Lietuvoje susikūrusių meno reiškinių plėtrą ir sklaidą.

396. Įkursime Lietuvos scenos menų centrą (panašų į Lietuvos kino centrą), kuris užsiimtų visu nepriklausomu scenos meno sektoriumi: jo statistika, finansavimo politika ir tarptautine sklaida, eksportu bei investicijų (per koprodukcijas) pritraukimu.

397. Dėmesį skirsime mecenatystės plėtrai, įvairiomis formomis skatindami remti kultūrą ir kūrėjus, stiprindami tokios veiklos prestižą. Skatinsime kultūros ir verslo partnerystę, kuri prisidėtų ir prie pačios mecenatystės tradicijų puoselėjimo, ir prie gerųjų veiklos vystymo praktikų abiejose srityse perdavimo.

398. Užtikrinsime tautinių mažumų teises. Įgyvendinsime Tautinių mažumų įstatymą, kurio tikslas – užtikrinti tautinėms mažumoms svarbias teises ir galimybes.

399. Remsime tautinių mažumų kultūros projektus, kultūros paveldo išsaugojimą, Lietuvai nusipelnusių tautinių mažumų veikėjų atminimo įamžinimą ir informacijos apie tautinių mažumų kultūrą, papročius bei tradicijas sklaidą.

400. Remiantis kultūros sričių lygiavertiškumo principu, būtina užtikrinti, kad kiekviena meno ir kultūros sritis turėtų savo nacionalinę, teisiškai apibrėžtą įstaigą, prilygstančią esamoms nacionalinėms kultūros įstaigoms, kad būtų užtikrintas šių kultūros sričių gyvybingumas bei tęstinumas. Nacionalinė įstaiga atlieka savo srities tyrimus, konsultuoja politikos formuotojus, siekia nacionalinėse programose iškeltų tikslų, vykdo užduotis, koordinuoja kitų tos srities įstaigų veiklą.

401. Užtikrinsime kultūros prieinamumą. Lietuvoje susiformavęs valstybinių kultūros įstaigų tinklas koncentruojasi sostinėje, nors joje gyvena tik penktadalis Lietuvos gyventojų. Savivaldybėms valstybės dėmesio stoka šioje srityje tenka kompensuoti savo lėšomis. Glaudžiai bendradarbiaudami su savivaldybėmis, sieksime kultūros finansavimo tolygumo visoje Lietuvoje ir efektyvaus valstybės ir vietos savivaldos funkcijų padalijimo, išlaikant savivaldybių savarankiškumą ir valstybės tikslų kultūroje įgyvendinimo: iš esmės atnaujinsime ir išplėsime Tolygios kultūrinės raidos programą, stiprinsime valstybės indėlį atskirų funkcijų įgyvendinimui, skatinsime proporcingą gyventojų skaičių savivaldybėse atitinkantį savivaldos indėlį kultūrai.

402. Plėtosime išvažiuojamųjų nacionalinių renginių programas, įskaitant profesionalių atlikėjų pasirodymus savivaldybėse.

403. Sieksime, kad valstybinio ir nevalstybinio kultūros sektorių finansavimo intensyvumas vienodėtų, bendradarbiavimas augtų, plėstųsi bendradarbiavimo sritys.

404. Sukursime visų pagrindinių scenos meno rūšių prieinamumo sistemą, kuri užtikrintų profesionalių scenos meno kūrinių tolygų pasiekiamumą visiems šalies gyventojams.

405. Peržiūrėsime Teatrų ir koncertinių įstaigų įstatymą, kursime naujus teatro infrastruktūros valdymo modelius, kurie atvertų įstaigas ne tik valstybinio, bet ir nevyriausybinio sektoriaus kūrėjams, organizacijoms, pristatančioms aukščiausios kokybės meno projektus bei renginius.

406. Toliau aktyvinsime kultūros centrų bendradarbiavimą su NVO sektoriumi.

407. Skatinsime istorinių etnografinių regionų, kraštų, atskirų vietovių unikalumą aktualizuojančias kultūrinės veiklas, kultūrinių susitikimų centrų kūrimąsi, praturtinsime regionų kultūrinį gyvenimą sąsajomis su nacionaliniais, regioniniais ir vietiniais kultūros keliais. Investuosime į bibliotekų tinklą ir jų gebėjimus telkti bendruomenę ir skleisti kultūrą vietos lygmeniu.

408. Inicijuosime specialius kvietimus (programą) profesionalaus meno ir kultūros organizacijoms finansuoti projektus, kurie būtų pristatomi šalies regionuose.

409. Sieksime vystyti savivaldybėse veikiančias vietas rezidencijas, stiprinsime regionines kultūros tarybas, savivaldybių įstaigų tinklo ir jo teikiamų funkcijų tolygumą.
410. Atnaujinsime ir išplėsime Tolygios kultūrinės raidos programą.
411. Bendradarbiaudami su savivaldybėmis parengsime ir visa apimtimi įgyvendinsime kelių savivaldybių bendro veikimo teikiant kultūros paslaugas finansavimo tvarką.
412. Užtikrinsime sklandų, visas kultūros bendruomenes, taip pat ir kitas valstybės valdymo sritis įtraukiantį Nacionalinės darbotvarkės kultūros prieinamumo klausimais parengimą.
413. Sieksime, kad joje jau būtų numatytos ne tik esamos ir šiuo metu veikiančios priemonės (jas ir jų finansavimo apimtį peržiūrint), bet ir siūlomos naujos, kelių sričių sąrangą užtikrinančios priemonės.
414. Pasinaudosime galimybėmis skaitmeninti kultūrą. Sieksime įveikinti technologijas, kad kultūra taptų labiau prieinama visiems. Virtualios parodos ir renginiai, kultūros paveldo skaitmeninimas, daugiau galimybių naudotis internetu kaimo vietovėse, virtualių realybių ir papildytos realybės technologijų naudojimas kultūros paveldo objektams atkurti ir pristatyti, meno kūrybinių ir kultūros paveldo objektų 3D skenavimas ir spausdinimas, dirbtinio intelekto naudojimas kūrybiniais procesams, pavyzdžiui, muzikai komponuoti ar tekstams generuoti, kultūros edukacijos programos šiomis temomis – visa tai turi tapti mūsų kultūrinės kasdienybės dalimi.
415. Kartu pasirūpinsime, kad suskaitmeninta kultūra būtų pritaikyta ir pasiekama skirtingoms amžiaus ir socialinėms grupėms.
415. Didinsime visuomenės informacinį raštingumą. Nuolat intensyvėjančių naujienų ir žinių srauto amžiuje gebėjimas susigaudyti informacinėje erdvėje ir poreikis gauti patikimą informaciją tampa aktualia visuomenės problema.
416. Užtikrinsime žiniasklaidos rėmimo sistemos skaidrumą, nuoseklų tobulinimą, vadovaujantis atvirumo, bendruomenės įtraukimo ir šiandienines žiniasklaidos tendencijas atitinkančius principus.
417. Įtvirtinsime tvarius žiniasklaidos, įskaitant regioninę spaudą, finansinio nepriklausomumo nuo politikų ir verslo mechanizmus.
418. Kultūros leidiniams skirsime ilgalaikę ir deramą paramą iš valstybės.
419. Stiprinsime visuomeninį transliuotoją, siekdami užtikrinti nešališką, nuomonių įvairovę, visuomenės švietimą skirtingose srityse atitinkantį kokybišką turinį.
420. Remsime žiniasklaidos Lietuvos tautinių mažumų kalbomis iniciatyvas, skirdami pakankamas lėšas, kad galėtume veiksmingai atsverti kitų valstybių teikiamą paramą.
421. Atnaujinsime kultūros infrastruktūrą.
422. Investuosime į muziejus, bibliotekas, kultūros centrus, koncertines įstaigas, teatrus ir kitas kultūros ir meno institucijas, kad jų teikiamos kultūros paslaugos būtų aukštos kokybės, prieinamos ir interaktyvios, didintų papildomus lankytojų srautus bei šalies ar vietovės patrauklumą, taip pat skatintų investicijas ir verslo plėtrą, naujų darbo vietų kūrimą.
423. Kultūrinės programos, renginius, maršrutus ir šventes integruosime į turizmo sektoriaus programas, turizmo plėtrą labiau orientuosime šalies kultūrai pristatyti, šios srities tarptautiniam bendradarbiavimui vystyti.

424. Turistams patrauklias kultūros veiklas ir objektus susiesime su nacionaliniais ir tarptautiniais kultūros renginiais ir maršrutais. Didinsime Kultūros ministerijos ir Kultūros tarybos žmogiškuosius resursus, atsakingus už profesionalų meną, suteiksime jiems galimybes nuolat atnaujinti ir plėsti kompetencijas.

425. Atsižvelgdami į priimtą Kultūros politikos pagrindų įstatymą ir jame suformuluotą horizontalios kultūros politikos įgyvendinimo principą bei siekdami užtikrinti, kad kultūros politika būtų tiesiogiai susijusi su kitomis valstybės politikos sritimis, stiprinsime tarpinstitucinį bendradarbiavimą, koordinuotų sprendimų priėmimą ir bendrų programų plėtrą, diskutuosime dėl vienijančios strategijos parengimo.

425. Švietimo ir mokslo srityje plėsimė kultūros edukacijos kokybę, prieinamumą, įtraukumą visoms amžiaus grupėms; parengsime kultūros ugdymo koncepciją, iš esmės atnaujinsime kultūros paso programą, į ją įtraukdami ikimokyklinio amžiaus vaikus ir senjorus bei užtikrindami jai suformuotų tikslų įgyvendinimo bei lūkesčius atitinkančią kokybę.

426. Didinsime profesionalaus meno ir susijusio aukštos kultūrinės vertės turinio integraciją į formalųjį ir neformalųjį ugdymą, mokytojų kultūrinės kompetencijas; investuosime į kultūros ugdymo poveikio tyrimus.

427. Sveikatos apsaugos srityje įvertinsime ir plėtosime socialinio recepto programą, siekdami didesnės aprėpties, kokybinio poveikio ir sklandesnio įgyvendinimo; sudarysime geresnes sąlygas kultūrinės veiklas panaudoti stiprinant pažeidžiamų grupių ir visos visuomenės emocinę bei psichinę sveikatą.

428. Socialinės apsaugos srityje užtikrinsime tinkamą žmonių su negalia įtrauktį į kultūros veiklas, kultūros įstaigų prieinamumą tiek infrastruktūros, tiek turinio aspektais.

429. Gynybos ir pilietinio sąmoningumo srityse plėtosime kultūros minkštąją galią: vystysime kryptingą kovos su dezinformacija politiką, stiprinsime visuomenės medijų raštingumo kompetencijas, užtikrinsime strateginės komunikacijos ir istorijos naratyvų, kovojančių su agresorių manipuliacijomis, sklaidą; sieksime, kad materialinių ir nematerialinių kultūros vertybių apsauga ir pasirengimas galimoms grėsmėms būtų įtraukti į valstybės gynybos strategiją.

430. Ekonomikos ir inovacijų srityje dėmesį skirsime kultūros ir kūrybinių industrijų ekonominam potencialui didinti, kūrybinio verslo, kultūrinio turizmo skatinimui. Aplinkos apsaugos srityje skatinsime kultūros sektoriaus žaliosios transformacijos procesus.

431. Atsižvelgdami į Lietuvos sezono Prancūzijoje sėkmę, toliau stiprinsime Lietuvos kultūros instituto tarptautinių projektų vystymo ir valdymo kompetencijas. Rengiantis Lietuvos pirmininkavimo ES Tarybai 2027 m. išnaudosime kultūros srities potencialą.

432. Siekiant sklandaus kultūrinės diplomatijos ir kultūros tarptautiškumo sklaidos ir plėtros proceso, užtikrinsime efektyvų pagal kompetencijas Lietuvos Respublikos Vyriausybės, Lietuvos Respublikos Prezidento kanceliarijos, Užsienio reikalų ministerijos, Krašto apsaugos ministerijos, Lietuvos kultūros instituto, Lietuvos kultūros tarybos ir kitų susijusių institucijų bendradarbiavimą.

433. Užtikrinsime kokybišką, kūrybinį palikimą atitinkantį Mikalojaus Konstantino Čiurlionio 150-ųjų metinių programos įgyvendinimą. Plėsimė kultūros atašė tinklą.

434. Stiprinsime kultūros ir kūrybines industrijas. Kultūros ir kūrybinių industrijų (KKI) sektorius Lietuvoje pastaraisiais metais yra vienas didžiausių darbdavių ir vienas labiausiai augančių

ekonomikos sektorių, generuojantis reikšmingą vertę Lietuvos visuomenei, prisidedantis prie socialinės ekonomikos kūrimo, šalies tapatybės bei įvaizdžio formavimo. Siekdami tolesnio nuoseklaus sektoriaus augimo bei kuriamos pridėtinės vertės didinimo, dėmesį skirsime KKI ekosistemos plėtojimui. Įsteigsime Kūrybinių industrijų centrą, kuris valstybiniu lygiu rūpintųsi KKI sektoriaus augimu ir plėtra nacionaliniu, regioniniu bei tarptautiniu mastu, užtikrintų efektyvesnę kultūros politikos formavimą ir įgyvendinimą šioje srityje. Parengsime ir įgyvendinsime kompleksines priemones, skirtas talentų pritraukimui ir išlaikymui Lietuvos KKI sektoriuje.

Aktyvi pilietinė visuomenė

435. Įgalinsime pilietinę visuomenę. Nevyriausybinės organizacijos ir jų susivienijimai turi įgyti daugiau teisių sprendžiant savivaldos ar valstybinės svarbos klausimus.

436. Taip pat būtina didinti tokių institucijų kaip Trišalė taryba, Regionų tarybų, Lietuvos prekybos, pramonės ir amatų rūmai, Žemės ūkio rūmai, Lietuvos mokslų akademija, Lietuvos mokslo taryba, Lietuvos kultūros taryba, Lietuvos savivaldybių asociacija, Švietimo, Sveikatos tarybos įtaką formuojant valstybės politiką ir sprendžiant dėl viešųjų reikalų – joms būtina suteikti daugiau svorio.

437. Steigsime Vietos bendruomenių rūmus, stiprinsime kitas bendruomeninių organizacijų skėtines organizacijas, savivaldybių bendruomeninių organizacijų tarybas ir pačias bendruomenines organizacijas, taikydami finansines, švietimo ir kitas priemones.

438. Skatinsime jaunimo politinį aktyvumą.

439. Organizuosime vadinamuosius simuliacinius rinkimus, nes ši priemonė jau pasiteisino kaip efektyvus būdas ugdyti jaunimo politinį aktyvumą ir pilietiškumą. Dalyvaudami šiame procese, jaunuoliai įgyja praktinės patirties, susipažįsta su rinkimų sistema ir išmoksta priimti atsakingus sprendimus. Be to, tai skatina jaunimo susidomėjimą politika ir politinį aktyvumą.

440. Stiprinsime ryšius su Lietuvos išeivija. Ieškosime būdų, kaip sustiprinti Lietuvos ir jos išeivijos pilietinius ir kultūrinius ryšius.

441. Taip pat dėsime pastangas, kad kultūros, švietimo ir kitų profesijų lietuvių diasporos atstovai galėtų dalyvauti Lietuvos institucijų programose, mainuose ir vykdyti bendrus projektus.

442. Didinsime paramą lituanistiniam švietimui, teikiant nuolatinę finansinę ir kitą paramą, kuri leistų užtikrinti lituanistinių švietimo įstaigų veiklos tęstinumą ir naujų steigimąsi.

443. Palaikysime ir plėsimė jau esamas karjeros, integracijos ir jaunimo stažuočių programas, skirtas paskatinti svetur dirbančius tėvynainius grįžti ir dirbti Lietuvoje.

444. Sukursime vieningą grįžimo į Lietuvą skatinimo ir (re)integracijos paramos priemonių įgyvendinimo koordinavimo mechanizmą.

445. Rūpinsimės lietuvių organizacijų stiprinimu užsienyje, pirmiausiai lietuvių bendruomenėmis.

446. Tęsimė svarbius kultūrinius, verslo bendradarbiavimo projektus, stiprinsime lituanistines mokyklas, lietuvių kalbos mokėjimo vertinimą ir pripažinimą.

447. Stiprinsime diasporos ir Lietuvos regionų ryšius.

448. Ieškosime teisinių kelių išsaugoti Lietuvos pilietybę kuo didesniai skaičiui mūsų piliečių.

Žmogaus teisės

449. Lietuva – viena iš nedaugelio ES šalių, iš esmės nepadariusių pažangos lyčių lygybės srityje nuo tada, kai pradėtas skelbti ES šios srities indeksas. Siekdami mažinti atlyginimų, mokamų vyrams ir moterims už tą patį darbą, skirtumus, įgyvendinsime ES direktyvą dėl privalomų darbo užmokesčio skaidrumo priemonių.

450. Plėsimė priemonių arsenalą, kurios padėtų geriau derinti darbą su įsipareigojimais šeimai, pvz., tokias kaip neperleidžiama dalis vaiko priežiūros atostogų abiem tėvams.

451. Taikysime aktyvias, darbo rinkos poreikiais, o ne lyčių stereotipais pagrįstas priemones.

452. Remsime iniciatyvas lygybės ir įvairovės srityje bei skatinsime jų plėtrą, įtraukdami nevyriausybinį sektorių ir verslą bei prisiimdami atsakomybę praktiškai įgyvendinti lygių galimybių užtikrinimo priemones valstybiniame sektoriuje.

453. Taip pat palaikysime laikinąsias skatinimo priemones visose sprendimų priėmimo srityse, tarp jų – lyčių kvotas.

454. Kovosime prieš smurtą dėl lyties. Stiprinsime teisinius mechanizmus, skirtus spręsti smurto artimoje aplinkoje ir smurto dėl lyties problemas, ypatingą dėmesį skirsime pagalbos teikimui asmenims, turintiems negalią ir patyrusiems smurtą ar patiriantiems smurto artimoje aplinkoje pavojų.

455. Perkelsime ES direktyvą dėl kovos su smurtu prieš moteris ir smurtu artimoje aplinkoje į mūsų teisę. Įgyvendinsime šiame ES teisės akte ir kituose europiniuose susitarimuose numatytas priemones šioje srityje.

456. Vykdsime visų smurto dėl lyties formų prevenciją, įskaitant kibernetines jo apraiškas. Plėtosime infrastruktūrą, skirtą padėti prievartą patyrusiems asmenims, tarp jų – patyrusiems seksualinį smurtą.

457. Mažinsime neigiamą smurto artimoje aplinkoje poveikį darbo rinkai: atsižvelgdami į užsienio šalių gerąją praktiką, sieksime įteisinti mokamas tikslines atostogas nukentėjusiems asmenims.

458. Žmogaus teisių gynimas ir jų įgyvendinimas taps efektyvesnis. Skatinsime žmogaus teises ginančių institucijų, ombudsmenų, taip pat nevyriausybinių organizacijų, piliečių, mokslininkų ir žurnalistų, dirbančių žmogaus teisių apsaugos srityje, veiklą.

459. Sieksime, kad būtų vykdoma nuolatinė žmogaus teisių padėties šalyje parlamentinė stebėseną, įtraukiant ir žmogaus teisių apsaugos srityje veikiančių organizacijų atstovus.

460. Kovosime su antisemitizmu, ksenofobija ir bet kokios formos neapykantos kurstymu.

461. Skirsime deramą dėmesį kovai su neapykantos nusikaltimais, nukreiptais prieš LGBT asmenis, taip pat su kitomis socialinės ir institucinės diskriminacijos šių asmenų atžvilgiu formomis.

462. Vykdsime šalies europinius įsipareigojimus kovoti su bet kokia diskriminacija dėl lytinės orientacijos.

IX SKYRIUS UŽTIKRINSIME SKLANDŲ VALSTYBĖS VALDYMA

I SKIRSNIS STIPRINSIME VIEŠĄJĄ TVARKĄ

463. Stiprinsime viešąjį saugumą.
464. Įkursime Viešojo saugumo kolegiją ir gerinsime pareigūnų profesionalumo ir parengties lygį.
465. Sieksime nuosekliai ir tolygiai didinti statutinių pareigūnų darbo užmokestį visose pareigūnų grandyse bei įtvirtinti teises ir finansines sąlygas, kad pradedančio tarnybą statutinio pareigūno darbo užmokestis būtų ne mažesnis nei paskutinių kalendorinių metų vidutinis šalies darbo užmokestis, o pareigūnų socialinės garantijos atitiktų jų statusą.
466. Įsipareigojame išsaugoti statutiniams pareigūnams nustatytas socialines garantijas, siekti priedo už tarnybos stažą atstatymo.
467. Sieksime sudaryti sąlygas ir statutiniams pareigūnams lanksčiau derinti tarnybos bei šeimyninį gyvenimą.
468. Gerinsime policijos pareigūnų atranką į tarnybą, jų mokymą, profesinę kvalifikaciją, sąlygas policijai aktyviai bendradarbiauti su nevyriausybinėmis organizacijomis ir gyventojais.
469. Pareigūnai į įvykius reaguos nedelsiant, jų pagalba bus teikiama tinkamai ir laiku visoje Lietuvoje.
470. Didinsime teisėsaugos ir teisėtvarkos institucijų pareigūnų skaičių regionuose, taip užtikrindami tinkamą jų funkcijų vykdymą.
471. Skatinsime gyventojus tapti policijos rėmėjais, ugniagesiais savanoriais ir įsitraukti į nusikalstamumo bei gaisrų prevencijos, viešosios tvarkos užtikrinimo veiklas.
472. Kovai su psichotropinių medžiagų vartojimu ir platinimu jaunimo tarpe sutelksime jungtines švietimo, policijos, gydymo įstaigų bei vaiko teisių specialistų, moksleivių bei jų tėvų bendruomenės pastangas.
473. Reformuosime nepilnamečių teisinės atsakomybės sistemą pagal geriausius kitų šalių pavyzdžius, sukurdami sąlygas realiems elgesio pokyčiams.
474. Tobulinsime policijos ir vietos bendruomenių bendradarbiavimą, ypatingą dėmesį skirdami nepilnamečių daromų nusikaltimų prevencijai bei stiprinsime bendruomenės pareigūno institutą.
475. Sieksime geresnio reagavimo į įvykius sieksime racialesnio ugniagesių gelbėtojų komandų ir savivaldybių ugniagesių komandų išdėstymo.
476. Sieksime, kad ugniagesių gelbėtojų komandos būtų pilnai sukomplektuotos pagal priešgaisrinės saugos užtikrinimo standartą.
477. Toliau nuosekliai stiprinsime išorės sienos kontrolę ir apsaugą, didindami papildomų saugumo priemonių, taip pat ir techninių, diegimą.

478. Stiprinsime valstybės institucijų pajėgumą veikti krizės, ekstremaliosios situacijos, nepaprastosios padėties ar pandemijos atvejais.

479. Užtikrinsime, kad bet kokie žmogaus teisių ribojimai ekstremalių situacijų metu būtų nustatomi tik laikinai ir pratęjami tik su Seimo leidimu.

480. Peržiūrėsime bausmių vykdymo politiką. Esame už tai, kad bausmės proporcingumo principas būtų nuosekliai taikomas formuojant ir vykdant baudžiamąją politiką. Tai leistų kryptingai mažinti kalinių skaičių, kuris šiuo metu yra vienas didžiausių visoje Europos Sąjungoje.

481. Formuosime bausmių vykdymo politiką, nukreiptą į atsakomybės neišvengiamumą bei padarytos žalos kompensavimą visuomenei naudingu darbu.

482. Mažinsime kriminalinės subkultūros paplitimą įkalinimo įstaigose. Atliekantiems ir atlikusiems įkalinimo bausmę padėsime efektyviau integruotis į visuomenę, užtikrinsime visapusišką pagalbą jiems pradėdami visavertį gyvenimą laisvėje, tokiu būdu reikšmingai mažindami pakartotinio nusikalstamumo rodiklius ir didindami visuomenės saugumą.

483. Kovosime su korupcija, įtvirtindami atsakomybės už korupcinius nusikaltimus neišvengiamumą, griežtindami atsakomybę ir bausmes.

484. Užtikrinsime racionalią ir gerai kontroliuojamą migracijos politiką. Švietimo, asmens sveikatos priežiūros sektoriuose, privačiame sektoriuje aštrėja darbuotojų trūkumo problema. Todėl formuosime ilgalaikę ir nuoseklią Lietuvos politiką dėl darbuotojų iš trečiųjų šalių įdarbinimo ir leidimų gyventi Lietuvoje suteikimo, prioritetus suteikdami aukštos kvalifikacijos specialistams ir darbuotojams, kurių kompetencijų reikia įmonėms, kartu užkirsdami kelią dempingui, kurį lemia pigios darbo jėgos įleidimas į rinką.

485. Sukursime naujas bei efektyvinsime esamas imigrantų integracijos Lietuvoje programas. Į sprendimų priėmimą dėl užsieniečių darbo leidimų įtrauksime savivaldybes.

486. Bendradarbiaudami su ES institucijomis, užtikrinsime sienų apsaugą, kovosime su prekyba žmonėmis ir nusikalstamu žmonių išnaudojimu bei gerinsime asmenų, kuriems reikia prieglobsčio, apsaugą.

II SKIRSNIS

UŽTIKRINSIME SUMANŲ VALSTYBĖS VALDYMĄ, STIPRIĄ SAVIVALDĄ IR REGIONINĘ PLĖTRĄ

487. Stiprinsime viešajame sektoriuje dirbančių asmenų kompetenciją, diegdami tarptautinius standartus ir vadovaudamiesi gerąja tarptautine administravimo patirtimi. Sukursime paskatų ir talentų pritraukimo sistemą.

488. Peržiūrėsime įvykdytą valstybės tarnybos reformą, grąžinsime esminius karjeros sistemos bruožus valstybės tarnybos sistemai.

489. Tobulinsime vadovaujamas pareigas einančių valstybės tarnautojų veiklos kontrolės ir atsakomybės už tinkamą pareigų vykdymą sistemą, darbo apmokėjimą, motyvavimą, plėsimė karjeros galimybes.

490. Valstybės ir savivaldybių įstaigose bus ugdoma organizacinė kultūra, kurioje nebūtų vietos korupcijai.

491. Parengsime programą „Talentai Lietuvai“, pagal kurią studentai, pasirašę trišales sutartis su vietos savivaldybe ir švietimo įstaiga, turėtų galimybę gauti stipendiją, pagal kurią išsipareigotų po studijų tam tikrą apibrėžtą laikotarpį dirbti savivaldybėje.

492. Plėtosime demokratijos inovacijas. Šiuolaikinės informacinės technologijos palengvina piliečių įsitraukimą į valstybės valdymą įvairiose procesų stadijose – nuo pasiūlymų teikimo iki dalyvavimo rinkimuose.

493. Turime diegti ir plėtoti e. demokratijos instrumentus – tai leistų į šalies valdymo reikalus labiau įtraukti toli nuo Lietuvos gyvenančius piliečius.

494. Skatinsime tokių įrankių kaip vietos apklausos, gyventojų susirinkimai, ir dalyvaujamas biudžetas naudojimą, bei svarstomosios demokratijos iniciatyvas. Šiam tikslui taip pat panaudosime elektroninio valdymo ir komunikacijos teikiamas galimybes.

495. Vykdsime moksliniais tyrimais ir duomenimis pagrįstą politiką.

496. Vengsime skubos priimant įstatymus, gerinsime jų kokybę.

497. Įtvirtinsime nuostatą, kad bet kokiai struktūrinei reformai įgyvendinti būtina atlikti išsamią ir kvalifikuotą kaštų ir naudos analizę.

498. Atsižvelgdami į neigiamus aštuonioliktosios Vyriausybės vykdytų reformų padarinius regionams, įdiegsime paslaugų prieinamumo visoje Lietuvoje vertinimo instrumentą: dar prieš pradėdami bet kokius pokyčius būtina įsitikinti, ar jie nepakenks žmonių galimybėms naudotis viešosiomis paslaugomis, jų prieinamumui ir pasiekiamumui. Šiuos poveikio tyrimus naudosime konsultuodamiesi su visuomene. Stiprinsime tarpinstitucinį koordinavimą Vyriausybės lygmeniu, įskaitant ir ES klausimų svarstymą.

499. Subalansuosime vietos savivaldybių vykdomas funkcijas ir didinsime savivaldybių veiklos savarankiškumą.

500. Siekdami įgyvendinti memorandumą „Dėl glaudesnės centrinės ir vietos valdžios partnerystės siekiant stiprinti Lietuvos savivaldybių savarankiškumą ir atsakomybę“ ir vadovaudamiesi Europos vietos savivaldos chartijoje įtvirtintu subsidiarumo principu bei nustatytais kriterijais, atsakingai atliksime savivaldybių vykdomų funkcijų peržiūrą ir pateiksime pagrįstus siūlymus dėl tinkamesnio funkcijų (atsakomybių) paskirstymo tarp valstybės ir vietos savivaldybių, taip pat dėl savivaldybių funkcijų grupavimo į savarankiškas ir valstybines (valstybės perduotas savivaldybėms) funkcijas.

501. Supaprastinsime savivaldybių vykdomų savarankiškų funkcijų reglamentavimą ir mažinsime perteklinę kontrolę. Valstybinėms funkcijoms įgyvendinti turi būti skiriamos lėšos tik iš valstybės biudžeto.

502. Didinsime savivaldybių ekonominę ir finansinę savarankiškumą.

503. Tobulinsime savivaldybių finansinių išteklių formavimo sistemą, mažinsime savivaldybių priklausomybę nuo centrinės valdžios skiriamų tikslinių dotacijų ir diegsime priemones, nukreiptas į savivaldybių pajamų (einamosioms išlaidoms finansuoti ir investicijoms iš nuosavų pajamų šaltinių) didinimą, vietinių mokesčių tarifų ir bazės reguliavimą didesniu mastu, didesnes savivaldybių skolinimosi galimybes, vietinių ir užsienio investicijų pritraukimo skatinimą.

504. Didinsime savivaldybių investicinį pajėgumą ir sudarysime savivaldybėms galimybę lanksčiau skolintis ne tik ES lėšomis, bet ir savivaldybių bei valstybės lėšomis finansuojamiems projektams.

505. Sieksime, kad visa apimtimi būtų užtikrintas valstybinių (valstybės perduotų savivaldybėms) funkcijų finansavimas, o sutaupytos valstybės biudžeto tikslinės paskirties lėšos liktų savivaldybėms ir būtų naudojamos kitais metais.

506. Sieksime, kad savivaldybėms būtų visiškai kompensuojamos gyventojų pajamų mokesčio netektys, atsirandančios dėl centrinės valdžios priimtų sprendimų, mažinančių savivaldybių biudžetų pajamas ar didinančių savivaldybių išlaidas.

507. Įtvirtinsime nuoseklų regioninės politikos prioritetų sektorinį koordinavimą ir tikslų užtikrinimą per institucinę lyderystę. Sukursime savivaldybių investicinius poreikius atliepiantį finansinį instrumentą, per kurį valstybė galėtų teikti paskolas ir paskolų garantijas palankesnėmis nei rinkos sąlygomis.

508. Savivaldybėse realiais darbais skatinsime vietos gyventojų įsitraukimą į sprendimų priėmimą.

509. Gerinsime sąlygas plačios apimties bendruomeninei vietos savivaldai, pasižyminčiai didele formų įvairove, siekdami kad Lietuvoje ne vien savivaldybių valdžios institucijų sprendimais būtų sprendžiami vietos bendruomenėms svarbūs klausimai.

510. Sudarysime sąlygas atsakingai ir veiksmingai veikti žemutinio, arčiausiai žmonių esančio Lietuvos savivaldybių valdymo lygmens subjektams, būtent mažosios vietos savivaldos integruotoms sistemoms (bendruomeninės vietos savivaldos branduoliams).

511. Taip pat sustiprinsime seniūnaičių institutą: jų darbas privalo būti atlyginamas.

512. Siekdami efektyvesnio nacionalinės regioninės politikos formavimo ir horizontalaus politikos įgyvendinimo koordinavimo, regionų plėtros tarybų ir savivaldos savarankiškumo didinimo, steigsime Regionų ministeriją. Jai priskirsime regionų plėtrai skirtų valstybės lėšų valdymą.

513. Regionų plėtros taryboms suteiksime regionų plėtrai svarbiausias viešojo administravimo funkcijas, tam kad sprendimai dėl regionų plėtros būtų priimami ir įgyvendinami regionuose.

514. Įvertinsime galimybes grąžinti dalį viešojo sektoriaus darbo vietų iš sostinės į Lietuvos regionus, taip skatindami tolygią regionų plėtrą, stiprindami vietos ekonomiką ir mažindami regioninę atskirtį.

515. Užtikrinsime, kad pagrindiniai valstybės planavimo dokumentai ir ES fondų investicijų programos būtų formuojamos atsižvelgiant į regionų identifikuotas problemas.

III SKIRSNIS **UŽTIKRINSIME EFEKTYVŲ TEISINGUMĄ**

516. Profesionali, kokybiška teisinė pagalba turi pasiekti visus asmenis, kuriems jos reikia, nepriklausomai nuo žmogaus statuso, jo turto ar pajamų.

517. Didinsime valstybės garantuojamos antrinės teisinės pagalbos prieinamumą.

518. Didinsime atlygius valstybės prašymu teisinę pagalbą teikiančiams teisininkams, tuo pačiu įdiegdami papildomas jų suteiktų paslaugų kokybės patikros ir darbo laiko apskaitos priemones.

519. Įvertinsime notarų teikiamų paslaugų efektyvumą ir užtikrinsime jų prieinamumą kuo arčiau žmogaus gyvenamosios vietos. Užtikrinsime racionalią ir į pagalbą žmogui orientuotą teismo antstolių veiklą.

520. Atkursime visuomenės pasitikėjimą Lietuvos teismų sistema.

521. Siekdami aukštesnės teismų sprendimų kokybės, pirmiausia, užtikrinsime aiškumą ir sklandumą teisėjų atrankos procedūrose.

522. Siekdami teisėjų korpusą formuoti teisinių, dalykinių žinių ir kompetencijos pagrindu, įdiegsime naujoves teisėjų atrankos ir karjeros srityje, nustatydami, kad atrankos procedūrose esminiu karjeros siekiančio teisėjo kompetencijos vertinimo kriterijumi taptų jo žinių patikra.

523. Užtikrinsime, kad į teisėjų atrankos vykdymo procesą būtų įtraukti nepriklausomi ekspertai, į Teisėjų atrankos komisiją galėsiantys patekti tik viešojo konkurso būdu.

524. Toliau tobulinsime bylų skirstymo procesą, padėsiantį realiai užtikrinti tolygius darbo krūvius visų teisėjų tarpe, įvertinant ne tik nagrinėjamų bylų kiekį, bet ir jų sudėtingumą.

525. Užtikrinsime, kad paskyrimai į Konstitucinį teismą atitiktų tarptautinius standartus ir būtų depolitizuoti.

526. Užtikrinsime tarėjų instituto teismuose atsiradimą, pirmiausia bylose, kuriose nagrinėjami sunkūs korupcinio pobūdžio nusikaltimai.

527. Skaidrinsime ir efektyvinsime teisėsaugos sistemos institucijų darbą, diegdami efektyvius išorinės ir vidinės kontrolės mechanizmus.

528. Spręsime problemas dėl nepagrįsto ikiteisminių tyrimų pradėjimo ar jų nepradėjimo ir nustatysime konkrečią teisėsaugos subjektų atsakomybę už nepagrįstą ar neteisėtą persekiojimą ir bet kokį žmogaus teisių ribojimą.

529. Gerbdami asmens teisę į privatą gyvenimą, peržiūrėsime asmens privatą gyvenimą varžančių teisės aktų nuostatas, susijusias su kėsinimusi į asmens teisę į privatą gyvenimą, stiprinsime kontrolės mechanizmą.

530. Sieksime, kad kriminalinės žvalgybos metodai būtų taikomi laikantis proporcingumo ir būtinojo reikalingumo kriterijų.

531. Užtikrinsime efektyvią kriminalinės žvalgybos subjektų veiklos kontrolę ir kriminalinės žvalgybos būdu surinktos informacijos naudojimą išimtinai tik baudžiamajam persekiojimui.

532. Asmens teisių ir laisvių bei privataus gyvenimo apsaugos priežiūrai ir kriminalinės žvalgybos priemonių taikymo proporcingumo kontrolei užtikrinti Žvalgybos kontrolieriaus tarnybai priskirsime kriminalinės žvalgybos kontrolės funkcijas.

533. Stiprinsime prokuratūros veiklą.

534. Stiprinsime pranešėjų instituto apsaugą.

535. ES lygmeniu kursime pažangią reguliacinę aplinką dirbtinio intelekto naudojimui viešajame ir privačiame sektoriuose.

536. Taip pat kursime įrankius, kurie leis identifikuoti sukčiavimą ir manipuliacijas pasitelkus DI technologijas, naudojant asmens atvaizdą, balsą ir kitus privatumą atskleidžiančius bruožus be asmens sutikimo.

537. Užtikrinsime atsakingo asmens įtraukimą sprendžiant bet kokius ginčus, paremtus dirbtinio intelekto sprendimais.

538. Siekdami užtikrinti saugias ir orias laisvės atėmimo bausmės atlikimo sąlygas, įgyvendinsime Europos komiteto prieš kankinimą ir kitokį žiaurų, nežmonišką ar žeminantį elgesį ir baudimą (CPT) pateiktas rekomendacijas ir 2024 metų ataskaitoje pateiktas pastabas.

539. Neatidėliotinai imsime priemonių pareigūnų ir darbuotojų saugumui darbe užtikrinti, tinkamų darbo sąlygų sudarymui.

540. Sieksime efektyvios ir racionalios probacijos, paremtos profesionalumu, empatija ir kokybiniais veiklos rodikliais.

541. Skaitmenizuosime bausmių vykdymo sistemos veiklos procesus ir eliminuosime bet kokios formos perteklinius ar biurokratinius reikalavimus. Užtikrinsime skaidrią ir profesionalumu grindžiamą karjerą, spartų naujų pareigūnų ir darbuotojų pritraukimą bei šios profesijos prestižą.

542. Imsime lyderystės ir pasitelkę žmogaus teisių srities ekspertus, atskirų grupių ir visuomeninių organizacijų, judėjimų atstovus, suinteresuotas institucijas, parengsime ir, patvirtinus, koordinuosime priemonių plano prieš antisemitizmą, ksenofobiją ar bet kokios kitos formos nesantaikos kurstymą, įgyvendinimą.

X SKYRIUS

GERINSIME KELIŲ BŪKLĘ VISOJE LIETUVOJE

543. Įdiegsime naują ir tvarų kelių priežiūros ir plėtros finansavimo modelį. Kuriant naują finansavimo modelį užtikrinsime, kad pradėtų veikti moderni atstuminė kelių rinkliavos sistema („e-tollingas“), nustatysime tinkamą ir kitų šalių praktiką atitinkantį rinkliavos dydį.

544. Skirsime kelių priežiūros ir plėtros programai didžiąją dalį akcizo mokesčio pajamų, gautų už kelių transporto priemonių naudojamą kurą ir visas pajamas iš „e-tolling“ sistemos.

545. Parengsime ir priimsime teisės aktus, kuriais bus sukurtas naujas Kelių fondas. Šio fondo paskirtis bus naujos kelių infrastruktūros statybos finansavimas valstybinės reikšmės kelių tinkle.

546. Peržiūrėsime ir atnaujinsime Kelių plėtros ir priežiūros programos (toliau – KPPP) finansavimo modelį. KPPP lėšomis turi būti prižiūrimas ir palaikomas esamas valstybinės ir vietinės reikšmės kelių tinklas, vykdomas jo remontas ir priežiūra, vykdoma intensyvesnė tiltų ir viadukų renovacija, vykdoma žvyro dangos kelių asfaltavimo programa.

547. Keičiant KPPP modelį, padidinsime savivaldybėms tenkančių lėšų proporciją ir pradėsime dalies valstybinės reikšmės kelių perdavimą savivaldybėms.

548. Sieksime, kad per gyvenvietes einantys žvyrkeliai būtų sparčiau asfaltuojami.

549. Prioritetu laikysime karinio mobilumo ir dvigubos paskirties (karinėms ir civilinėms reikmėms) transporto infrastruktūros projektų plėtojimą ir įgyvendinimą. Tokie nacionalinį saugumą ir valstybės apginamumą užtikrinantys projektai sulauks dar didesnio finansavimo.

550. Ypatingą dėmesį teiksime kelio „Via Baltica“ projekto įgyvendinimui.

551. Parengsime naują ilgalaikę Valstybinės reikšmės kelių priežiūros ir plėtros strategiją, nes Valstybinės reikšmės kelių priežiūros ir plėtros 2022-2035 metų strateginės gairės jau neatitinka realios situacijos.

552. Įgyvendinsime eismo saugumą užtikrinančias priemones keliuose, ypatingą dėmesį skirdami „juodųjų dėmių“ pašalinimui.

553. Vykdysime plačią visuomenės švietimo kampaniją saugaus eismo temomis.

554. Plėtosime patogią, saugią ir aplinką tausojančią geležinkelių infrastruktūrą.

555. Užtikrinsime reikalingą finansavimą vietinių ir tarptautinių keleivinių traukinių maršrutų plėtrai ir riedmenų parko atnaujinimui.

556. Sukursime viešojo transporto integruotą kelionių planavimo ir bilietų sistemą, užtikrindami reikiamą teisinį reguliavimą, koordinavimą ir ilgalaikį strateginį planavimą. Formuosime visuomenės keliavimo įpročius rinktis darnius susisiekimo būdus.

557. Plėtojant vietinio keleivinių traukinių susisiekimo maršrutus didžiausią dėmesį sutelksime į miestų sujungimą visoje šalies teritorijoje, užtikrinsime tvarų susisiekimą regionų gyventojams ir galimybes pasiekti didesniuose miestuose esančias švietimo ir sveikatos įstaigas bei darbo vietas.

558. Skatinsime, kad geležinkelio transportas vežant keleivius būtų laikomas prioritetu kaip pirmasis pasirinkimas keliauti.

559. Didinsime paslaugų prieinamumą ir suderinamumą su kitų transporto paslaugų tiekėjų maršrutais, pritaikysime paslaugas žmonėms su negalia ir judėjimo problemų turintiems keleiviams.

560. Skatinsime, kad geležinkelio stotys taptų multimodalinio judumo centrais.

561. Plėsimė integraciją į Europos Sąjungos krovinių ir keleivių vežimo rinkas, įgyvendindami „Rail Baltica“ projektą, įrengsime papildomus privažiuojamuosius kelius.

562. Plėsimė Šiaurės ir Baltijos jūros krovinių vežimo geležinkeliais bei nacionalinio saugumo tikslams gyvybiškai svarbius koridorius, plėtosime logistikos centrus ir įvairiarūšio transporto terminalus, naudosime bendrus keitimosi informaciniais duomenimis standartus, stiprinsime partnerystę su kaimyninėmis ir kitomis ES šalimis.

563. Įvertinsime geležinkelių infrastruktūros esamą situaciją ir parengsime infrastruktūros modernizavimo planus.

564. Siekdami atliepti vartotojų lūkesčius skatinsime centrinės valdžios ir savivaldos institucijų bendradarbiavimą tinkamai vystant naujų geležinkelio stočių tinklą.

565. Parengsime reikalingų teisės aktų pakeitimus, kurie leis įveiklinti ir racionaliai išnaudoti patikėjimo teise valdomą turtą.

566. Pasiruošimas Vokietijos brigados priėmimui yra visapusiškas ir daugialypis procesas, todėl ruošdamiesi jos priėmimui, užtikrinsime būsimą visų įstaigų bei organizacijų bendradarbiavimą.

567. Įvertindami socialinę pašto svarbą, sieksime, kad valstybei priklausanti bendrovė „Lietuvos paštas“ pirmiausia sutelktų dėmesį į jai patikėtų specialiųjų užduočių vykdymą, universaliųjų pašto paslaugų ir periodinių leidinių pristatymo visoje šalies teritorijoje, įskaitant kaimo vietas, užtikrinimą.

568. Užtikrinsime, kad bendrovė, prieš priimdama svarbius strateginius sprendimus, pirmiausia įvertintų visų suinteresuotųjų šalių (klientų, darbuotojų, savivaldybių, visuomenės ir kitų grupių) interesus.

569. Skirsime deramą dėmesį, kad pašto infrastruktūra bei paslaugos būtų pritaikytos ir draugiškos individualių poreikių turintiems žmonėms.

570. Skatinsime inovacijų plėtrą pašto paslaugų sektoriuje, užtikrinsime, kad būtų diegiamos naujausios technologijos ir modernūs darbo metodai, kurie atitiks ne tik skaitmeninimo ir žaliąjo kurso prioritetus, bet ir pagerins pašto veiklos efektyvumą ir operatyvumą.

571. Atsižvelgdami į siuntų tiekimo ir logistikos sektoriaus augimo tendencijas bei matydami pašto infrastruktūros galimybes, skatinsime bendrovės veiklos apimčių didinimą ne tik Lietuvoje, bet ir tarptautinėse rinkose.

572. Užtikrinsime regionuose gyvenančių žmonių bazinius susisiekimo poreikius, praktiškai įgalinsime pažeidžiamus ir vienišus žmones, neturinčius automobilio, pasiekti jiems būtinas paslaugas.

573. Plėšime viešojo transporto sistemą, sudarydami ir įteisindami svarbių tarp miestinių regioninių maršrutų sąrašą. Užtikrinsime platų tarp miestinio susisiekimo tinklą, valstybei kompensuojant tuos maršrutus, kurie yra nuostolingi.

574. Plėšime lengvatų sistemą, leidžiančią viešuoju transportu naudotis pažeidžiamoms socialinėms grupėms.

575. Skatinsime viešojo transporto priemonių atnaujinimą pereinant prie vietinės atsinaujinančios energijos vartojimo.

576. Sieksime padidinti Lietuvoje veikiančių oro uostų patrauklumą, prioritetą teikiant naujų kryptų pritraukimui. Oro uostus valdančią įmonę įpareigosime išnaudoti visas prieinamas skrydžių skatinimo priemones, įskaitant ir vadinamąjį „rizikos pasidalijimo“ modelį.

577. Užtikrinsime tolesnę Vilniaus oro uosto rekonstrukcijos programą, plėšime ir tvarkysime visų šalies oro uostų infrastruktūrą, taip pat gerinsime keleivių aptarnavimo kokybę.

578. Skatinsime atsinaujinančiais šaltiniais varomų vandens transporto priemonių įsigijimą ir naudojimą.

579. Laikysimės strateginio požiūrio į jūrinę ekonomiką, derindami perspektyvias investicijas su aplinkosauginiais reikalavimais.

580. Skatinsime, kad būtų kuriami papildomi Klaipėdos valstybinio jūrų uosto infrastruktūros pajėgumai naujų krovinių pritraukimui, paslaugų ir gamybos plėtrai, bei konkurencingumo didinimui.

581. Užtikrinsime bendro naudojimo uosto prieigų infrastruktūros plėtrą, krantinių rekonstrukciją.
582. Skatinsime aplinkai mažiau kenksmingų degalų naudojimą, žaliuosius laivybos koridorius, ekologiškų technologijų diegimą, laivybos pramonės dekarbonizaciją.
583. Skatinsime, kad Klaipėdos jūros uostas kuo aktyviau įsijungtų į ES mėlynosios ekonomikos iniciatyvą.

XI SKYRIUS INVESTUOSIME Į TVARIĄ ENERGETIKĄ

584. Užtikrinsime sklandų Baltijos šalių elektros tinklo atsijungimą (desinchronizaciją) nuo BRELL ir jo sinchronizaciją su kontinentiniais elektros tinklais.
585. Plėtosime atsinaujinančių išteklių energetiką. Ilgainiui energetikos sektoriuje turi būti iki technologinio minimumo, reikalingo elektros tinklo stabilumui ir patikimumui išlaikyti, sumažintas iškastinio kuro naudojimas.
586. Absoliuti pirmenybė bus teikiama žaliajai energijai iš saulės, vėjo, vandens, biomasės ir kitų atsinaujinančių šaltinių.
587. Būtina toliau sparčiai plėtoti saulės ir vėjo elektrines, modernizuoti ir plėtoti elektros tinklus, spartinti elektros akumuliacijos pajėgumų plėtrą tam, kad kuo rečiau būtume priversti naudoti brangią dujinės generacijos elektrą.
588. Sieksime, kad jau 2028 metais Lietuvoje iš atsinaujinančių šaltinių elektros per metus būtų pagaminama daugiau, nei Lietuvos metinis elektros energijos suvartojimas.
589. Skatinsime energijos iš atsinaujinančių išteklių decentralizuotos gamybos energetiką, vystomą fizinių asmenų, mažų ir vidutinių įmonių, smulkiųjų bei vidutinių ūkininkų, atsinaujinančios energetikos bendrijų.
590. Aktyviai skatinsime savivaldybes vystyti atsinaujinančių elektros energijos išteklių hibridinius (saulės ir vėjo jėgainių bei kaupimo sistemų) parkus ir kartu su gyventojais steigti atsinaujinančių išteklių energijos bendrijas.
591. Toliau skatinsime gaminančius vartotojus įsirengti/įsigyti saulės elektrines, taip pat įsirengti elektros akumuliacijos baterijas ir elektromobilių įkrovimo stoteles.
592. Nuo elektros energijos dvipusės apskaitos būdo prie vadinamojo grynojo atsiskaitymo ar kitokios apskaitos sistemos būtų pereinama tik po įvairiapusio socioekonominio įvertinimo; fiziniams asmenims bet kokius pokyčius atliksime laipsniškai, kad fiziniai asmenys galėtų tam tinkamai pasirengti ir tai nedarytų neigiamos įtakos saulės elektrinių plėtrai, o jau įrengtos saulės elektrinės visiškai atsipirktų iki naujų apskaitos sistemų įvedimo.
593. Nedelsdami perkelsime ES elektros rinkos reformos paketo nuostatas, formuodami tokią reguliacinę aplinką, kuri leistų vystytojams investuoti į atsinaujinančios energetikos plėtrą patiriant mažiausią galimą verslo riziką, kartu užtikrindami elektros vartotojų apsaugą nuo elektros kainų padidėjimo.

594. Remsime ES atsinaujinančios energetikos technologijų plėtrą pasinaudojant ES Nulinių emisijų pramonės akto (Net Zero Industry Act) galimybėmis kiek įmanoma anksčiau ir operatyviau sudarydami sąlygas viešuosiuose pirkimuose teikti prioritetą ES pagamintiems įrenginiams ir produktams.

595. Remsime vėjo energetikos plėtrą jūroje tuo atveju, jei tai nedidins elektros energijos kainos pramonei ir vartotojams arba ją didins ne daugiau nei ją didins kitų atsinaujinančios energetikos projektų įgyvendinimas, o jos plėtra nedarys neigiamos įtakos vėjo energetikos projektams sausumoje, kurie gali būti įgyvendinti anksčiau ir su mažesne įtaka elektros energijos kainoms pramonei ir vartotojams nei vėjo energetikos projektai jūroje.

596. Pradėsime diskusiją su kitomis Baltijos šalimis dėl galimo bendro pajėgumų aukciono rengimo investuotojams į modernias ir manevringas, greitai galią užtikrinančias elektrines, galinčias užtikrinti elektros pasiūlą rinkoje tais kartais pasitaikančiais laikotarpiais, kai ilgesnį laiką nėra nei vėjo, nei saulės.

597. Didinsime elektros tinklo tvarumą ir lankstumą, kad elektros sistema funkcionuotų tinkamai ir tvariai, reikalingas patikimas elektros perdavimo ir skirstymo tinklas, todėl spartinsime elektros linijų tiesimą bei atnaujinimą ir elektros linijų kabeliavimą bei išmanųjį elektros tinklą ir įgyvendinsime kitus inovatyvius sprendimus, didinančius elektros energijos tinklo atsparumą ir gebėjimą integruoti kuo daugiau decentralizuotos atsinaujinančios energetikos.

598. Įpareigosime AB „Litgrid“ nutiesti naujas aukštos įtampos elektros linijas, kad būtų galima prijungti naujus vėjo ir hibridinius (vėjo/saulės) elektrinių parkus paspartintos atsinaujinančių išteklių energetikos plėtos zonose, o taip pat plėtojant valstybinės svarbos projektus.

599. Spartinsime įgyvendinimą ir užtikrinsime, kad būtų nutiesta Harmony Link sausumos elektros linija į Lenkiją šalia RailBaltic trasos. Inicijuosime jūrinio elektros kabelio nutiesimą į Vokietiją. Plėtosime elektros akumuliacijos pajėgumus Kruonio HAE.

600. Spartinsime naujausių elektros energijos kaupimo technologijų (baterijų) diegimą ir skirstymo tinklų plėtrą, leidžiančią prijungti daugiau smulkių saulės ir vėjo elektrinių, o taip pat įrengti daugiau viešųjų elektromobilių krovimo stotelių, tame tarpe prie daugiabučių namų.

601. Įdiegsime tokią elektros skirstymo paslaugų kainodarą, kuri skatintų investicijas į kaupimo baterijas, elektromobilių išmanųjį krovimą žemiausių kainų laikotarpiu, „power to heat“ technologijas, panaudojant elektros perteklių šilumos gamybai, sudarysime verslui ir aktyviems buitiniams elektros vartotojams galimybes užsidirbti iš lankstaus elektros vartojimo.

602. Laisvoje elektros rinkoje esantiems vartotojams užtikrinsime galimybes greitai ir netrukdomai keisti nepriklausomus elektros energijos tiekėjus ar sudaryti sutartis su keliais tiekėjais vienu metu. Smulkiesiems ir pažeidžiamiems buitiniams vartotojams leisime naudotis visuomeniniu tiekimu.

603. Skatinsime elektros skirstymo tinklo operatoriaus bendradarbiavimą su verslo įmonėmis, organizuojant konkursus investuotojams į elektros kaupimo įrangą, mainais už galimybę pasinaudoti infrastruktūra gaunant elektros gamybos ar vartojimo „pikų nupjovimo“ paslaugą, leidžiančią prie skirstomojo tinklo prijungti daugiau vartotojų ir gamintojų, nekeičiant pastočių.

604. Skatinsime AB „ESO“ investicijas į tas priemones, kurios labiausiai padidina elektros tiekimo patikimumą (sumažina SAIDI ir SAIFI koeficientus).

605. Sieksime užtikrinti sustiprintą energetinės infrastruktūros apsaugą nuo plataus grėsmių spektro bei stabilų energetinių išteklių tiekimą vartotojams. Sukaupsime būtiną rezervą energetikos infrastruktūros tinklų stabilumo užtikrinimui ir skubiam atstatymui.

606. Nukreipsime daugiau valstybės resursų, finansinės paramos, rezervinės galios ESO tinkluose tam, kad savivaldybės turėtų galimybę vystyti kuo daugiau atsinaujinančių išteklių plėtros projektų.

607. Skatinsime biologinių atliekų naudingą panaudojimą – biodujų ir biometano – gamybos bei vartojimo Lietuvos transporto ir pramonės sektoriuose tolesnę plėtrą, suteikdami žemdirbiams ir kaimo bendruomenėms galimybę gauti papildomų pajamų.

608. Susidarantį saulės ir vėjo elektros generacijos perteklių ilgainiui naudosime žaliojo vandenilio gamybai tam, kad patenkintume chemijos pramonės ir sintetinių degalų gamybos poreikius.

609. Sudarysime sąlygas verslui vystyti tiek viešojo, tiek privataus (individualaus), tiek ir vandens transporto priemonėms būtinų elektros įkrovimo ir biometano (perspektyvoje ir žaliojo vandenilio) užpildymo stotelių tinklą.

610. Skatinsime biogeninio CO₂ panaudojimą sintetinio metano ir sintetinių degalų gamybai.

611. Atnaujinsime ir modernizuosime centrinio šildymo sistemas: skatinsime modernių biokuro katilų ir šilumos siurblių bei šilumos kaupyklų įrengimą, atliekinės šilumos panaudojimą ir inovacijas, pavyzdžiui, geotermiją, dalyvavimą elektros balansavimo rinkoje – tai leistų mažinti šilumos kainas vartotojams.

612. Skirsime valstybės dotacijas nedidelių savivaldybių katilinių atnaujinimui, taip pat remsime šilumos siurblių įrengimą individualių namų valdose ir daugiabučiuose namuose, neprijungtuose prie centrinio šildymo sistemų, ypač tais atvejais, kai šilumos siurbLIAI pakeičia iškastinio kuro vartojimą.

613. Skatinsime dalinę (mažąją) daugiabučių namų renovaciją, modernizuojant šilumos mazgus, subalansuojant šilumos sistemas (stovus), įrengiant individualų šilumos reguliavimą ant kiekvieno radiatoriaus ir suvartotos šilumos apskaitą kiekviename bute. Įgyvendinsime daugiabučių namų renovacijos proveržio strategiją, remsime atsinaujinančios energijos išteklių diegimą daugiabučių namų renovacijos programose.

614. Nustatysime racionalius ir įgyvendinamus reikalavimus daugiabučių renovacijai ir suintensyvinsime valstybės finansinę paramą.

615. Tęsime ir skatinsime savivaldybių viešųjų pastatų modernizavimo plėtrą užtikrinant nuoseklų valstybės paramos mechanizmą.

616. Remsime ūkininkų ir smulkaus verslo investicijas į miško pramonės atliekų sutvarkymą ir miško kirtimo atliekų surinkimą iš miško biokurui gaminti, garantuojant tvarumą.

617. Optimizuosime Energetikos ministerijos teikiamos finansinės paramos priemonių administravimą – spartinsime ir supaprastinsime finansinės paramos atsinaujinančių energijos išteklių plėtrai ir energetiniam efektyvumui didinti teikimo fiziniams ir juridiniams asmenims sąlygas.

618. Įkursime Vartotojų informavimo ir pagalbos centrą – bendradarbiaujant su Valstybine energetikos reguliavimo taryba, Valstybine vartotojų teisių apsaugos tarnyba ir vartotojų teisių gynimo asociacijomis.

XII SKYRIUS TAUSOSIME APLINKĄ, KURSIME GYVYBINGĄ KAIMĄ, KONKURENCINGĄ IR TVARŲ ŽEMĖS ŪKĮ

I SKIRSNIS TAUSOSIME APLINKĄ

619. Nors Europos klimato teisės akte nustatytas terminas yra 2050 metai, Lietuva siekia paspartinti šį procesą ir terminą pasiekti anksčiau. Klimato neutralumas ne tik prisidės prie pasaulinių aplinkosaugos tikslų, bet ir sustiprins Lietuvos energetinį savarankiškumą, inovacijų diegimą bei ekonominį konkurencingumą. Siekiant šių tikslų, eisime klimatui žalingų iškastinio kuro subsidijų mažinimo ir atsisakymo keliu.

620. Skatinsime gamtos pagrindu kuriamus sprendimus miestuose ir kaimo vietovėse, tokius kaip žaliųjų zonų plėtra, esamų želdinių saugojimas ir klimato adaptacijai pritaikytos infrastruktūros kūrimas.

621. Transformuosime pramonę, įdiegiant griežtesnius anglies dvideginio mažinimo reikalavimus ir remiant žiedinės ekonomikos modelius.

622. Skatinsime aktyvesnį klimato kaitos temų įtraukimą į mokymo programas ir tyrimus šioje srityje.

623. Sukursime efektyvią klimato politikos stebėsenos sistemą, kurioje būtų įtraukti pagrindiniai rodikliai – šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos, energijos efektyvumas, anglies kaupimas ekosistemose.

624. Užtikrinsime, kad ministerijos taptų klimatui neutralios 2030 m., o kiekviena savivaldybė turėtų aiškius klimato tikslus ir jų įgyvendinimo planus.

625. Insimės ambicingų ir kompleksinių veiksmų, siekiant ne tik sustabdyti biologinės įvairovės nykimą, bet ir ją atkurti.

626. Sieksime, kad iki 2030 m. būtų sumažintas spartus biologinės įvairovės nykimas ir būtų pasiektas biologinės įvairovės atsigavimas, o iki 2050 m. ekosistemų būklė Lietuvoje būtų atkurta tiek, kad jos tvariai funkcionuotų.

627. Palaikysime biologinės įvairovės kreditų sistemos ES sukūrimą.

628. Užtikrinant Europos Sąjungos Gamtos atkūrimo reglamente numatytų priemonių įgyvendinimą sausumoje, vidaus vandenyse ir Baltijos jūroje, parengsime ir pradėsime įgyvendinti Nacionalinį gamtos atkūrimo planą, kuriame būtų integruoti kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės apsaugos tikslai į žemės ūkį, miškininkystę, urbanistiką ir energetiką,

629. Išsaugosime ir padėsime atsikurti miško ekosistemoms, atviroms buveinėms, vandenių buveinėms. Užtikrinsime tvarų miškų naudojimą, paliekant pakankamą negyvos medienos kiekį biologinei įvairovei palaikyti.

630. Didinsime visuomenės įtrauktį į pačių vertingiausių teritorijų apsaugą. Sieksime išsaugoti ir atkurti nykstančių ar grėsmę patiriančių rūšių populiacijas. Stambiuose dirbamos žemės masyvuose skatinsime įvesti apsaugines augalų zonas, kurios prisidėtų prie bioįvairovės išsaugojimo teritorijose. Sukursime ir įdiegsime bioįvairovės rodiklių matavimo ir priežiūros sistemą. Skatinsime medžiotojų, žemės ir miško savininkų bei vietos bendruomenių bendradarbiavimą.

631. Skatinsime klimato kaitos poveikio biologinei įvairovei tyrimus.

632. Imsimės realios gyvūnų gerovės kontrolės, įtraukdami nevyriausybinės organizacijas bei ekspertus. Užtikrinsime naminių gyvūnų apsaugą, taip pat neišvengiamą atsakomybę už žiaurų elgesį prieš gyvūnus.

633. Formuosime nacionalinę kraštovaizdžio politiką, integruojant gamtinio karkaso sistemą su biologinės įvairovės, atsinaujinančios energetikos ir darnios miestų plėtros tikslais.

634. Skirsime dėmesį Baltijos jūros biologinės įvairovės atkūrimui, mažindami eutrofikaciją ir neigiamą invazinių rūšių poveikį.

635. Bendradarbiausime su Baltijos regiono šalimis, stiprinant jūros apsaugos politiką ir siekiant sumažinti „negyvųjų zonų“ plotą.

636. Sukursime ilgalaikes finansines priemones, kurios skatintų ir užtikrintų buveinių atkūrimą ir nuolatinę priežiūrą.

637. Sukursime biologinės įvairovės genetinių resursų saugyklas ir užtikrinti jų ilgalaikį finansavimą ir duomenų prieinamumą. Stiprinsime nacionalinių duomenų bazių, skirtų biologinės įvairovės ir ekosistemų būklei stebėti, palaikymą ir plėtrą, užtikrinant duomenų prieinamumą visoms suinteresuotoms šalims.

638. Sukursime ir įteisinsime Lietuvos miškų strategiją, įgyvendinsime Nacionaliniame susitarime dėl miškų sutartus įsipareigojimus. Formuosime miškų politiką, grindžiamą Europos už miškus atsakingų ministrų Forest Europe procese patvirtintais darnaus miškų tvarkymo principais ir jais paremtu daugiataksliu, gamtai artimu miškininkavimo modeliu formuojant daugiafunkcinius miškus. Diegsime inovatyvias ir adaptyvias tausojančios miškininkystės, įskaitant artimas gamtai, praktikas bei miško tvarkymo technologijų paiešką ir diegimą, mokliškai pagrįstą laukinės gyvūnijos populiacijų miškuose apsaugą ir sureguliuojimą.

639. Diegsime priemones, skatinančias didinti Lietuvos miškingumą iki 2030 m. bent iki 35 proc. Padidinsime naujai įveisiamų miškų plotus, tobulinsime savaime apželiančių ir naujai įveistų miškų plotų pripažinimo miškais tvarkas. Sukursime fondą, skirtą plėsti valstybės valdomų miškų plotus įsigyjant parduodamus miškus. Įvedant naujus suvaržymus privačiuose miškuose, prieš tai būtina numatyti sąžiningą kompensavimą.

640. Tikslas – siekti, kad per 20 metų bent 50 % šalies miškų būtų tvarkomi pagal gamtai artimos miškininkystės principus, vengiant plynų kirtimų ir prioritetą teikiant ekosistemų apsaugai. Sukurti

balansą tarp socialinių, ekologinių ir ekonominių, miškų funkcijų, užtikrinant miškų tvarumą ir biologinės įvairovės išsaugojimą.

641. Persvarstysime dabartinį miškų grupių paskirstymą, siekiant padidinti rekreacinio, apsauginio ir ekologinio prioriteto miškų dalį.

642. Griežtai apribosime plynuosius kirtimus saugomose teritorijose ir priemiestiniuose bei miesto teritorijoje esančiuose miškuose, privačių miškų savininkams numatant tinkamą kompensavimo ar miškų išpirkimo mechanizmą.

643. Sukursime miškų naudojimo modelius, kurie skatintų rekreaciją, ekoturizmą ir kitus ekosistemos produktus bei paslaugas. Sudaryti sąlygas miško savininkams gauti pajamas iš šių paslaugų teikimo.

644. Sukursime finansines ir teisines paskatas miškų savininkams, kurie savo miškuose taiko gamtai draugiškus valdymo principus. Sieksime sutarimo su miškų savininkais dėl veiklos apribojimų ir kompensacijų, kurių valdomas turtas patenka į šias teritorijas.

645. Plėtosime miškininkystės metodus, kurie didintų miškų atsparumą klimato kaitos poveikiui, tokiam kaip sausros, kenkėjai ir miškų gaisrai.

646. Skatinsime mišrių ir natūralių miškų formavimą, kurie yra mažiau jautrūs klimato pokyčiams.

647. Atkursime šlapynes miškuose ir sumažinsime melioracijos poveikį miškų ekosistemoms, siekiant didesnio vandens kaupimo ir anglies absorbcijos.

648. Peržiūrėsime Valstybinių miškų urėdijos veiklą ir jos veiklos efektyvumo vertinimo kriterijus, prioritetą teikiant ekologinėms ir socialinėms miškų funkcijoms.

649. Užtikrinsime visų valstybinių miškų, rezervuotų, bet nepanaudotų nuosavybės teisių atkūrimui, įveiklinimą racionaliausiu, didžiausią socialinę, ekologinę ir ekonominę vertę visuomenei kuriančiu būdu (perduodant juos valdyti Valstybinių miškų urėdijai).

650. Didinsime girininkijų skaičių, siekdami Miškų urėdijai patikėto valstybės turto efektyvaus naudojimo, kad jis būtų ne tik pelningas, bet ir užtikrintų socialinę, rekreacinę bei aplinkosauginę naudą.

651. Nuosekliai stiprinsime miškuose esančių vertybių apsaugą, ypač atsižvelgiant į mokslinius tyrimus, pasiteisinusią tarptautinę patirtį, išsaugant saugomas rūšis ir buveines.

652. Užtikrinsime, kad miško tvarkymo planai būtų parengti atsižvelgiant į mokslinius bei valstybinio aplinkos monitoringo programos duomenis ir klimato tikslus.

653. Žiedinė ekonomika yra esminė darnaus vystymosi dalis, užtikrinanti išteklių naudojimo efektyvumą, atliekų mažinimą ir perdirbimą. Lietuvoje šis perėjimas vyksta lėtai: perdirbama mažiau nei 5 % naudojamų išteklių, o atliekų kiekis, ypač statybų ir buitinės produkcijos srityse, vis dar auga. Būtina spartinti transformaciją, kad ekonomikos veikla būtų pagrįsta tvarumu, o vartojimo grandinė prisidėtų prie išteklių tausojimo ir atliekų prevencijos.

654. Griežtinsime atliekų tvarkymo reglamentavimą, užtikrinant, kad biologiškai skaidžios atliekos būtų tvarkomos valdant į aplinką patenkančius kvapus ir taršą.
655. Nustatysime privalomus gamintojų tikslus, susijusius su produktų ilgaamžiškumu, taisymo galimybėmis ir pakartotiniu naudojimu.
656. Skatinsime vartotojiškumo mažinimą per informavimo kampanijas ir tvarių produktų propagavimą.
657. Įpareigosime didžiuosius gamintojus ir importuotojus remti atliekų mažinimą, įtraukiant į jų veiklą žiedinės ekonomikos principus.
658. Plėtosime infrastruktūrą, skirtą atliekų rūšiavimui ir perdirbimui, ypač kaimo vietovėse.
659. Skatinsime didesnę atliekų perdirbimą ir prevenciją.
660. Skatinsime geriausiai atliekų tvarkymo srityje geriausius rezultatus pasiekusias savivaldybes per finansines paskatas, vykdant įsipareigojimus dėl ES komunalinių atliekų išrūšiavimo ir šalinimo tikslų.
661. Išplėsimė gamintojų atsakomybės principą į baldų, tekstilės gaminių ir statybines atliekas. Nustatyti griežtesnius perdirbimo ir pakartotinio naudojimo tikslus.
662. Sukursime teisės aktus, reglamentuojančius produktų ilgaamžiškumo rodiklius ir gamybos ekologinius standartus.
663. Remsime tvarių technologijų ir procesų diegimą pramonėje, skatinant atliekų perdirbimą.
664. Plėtosime daiktų dalijimosi, nuomos ir taisymo sistemas, sudarant sąlygas žmonėms naudotis mažiau naujų produktų. Plėtoti žiedinės ekonomikos centrus, kurie remtų vietos bendruomenių iniciatyvas.
665. Toliau plėtosime žaliųjų pirkimų, tvarių paslaugų ir produktų paklausą.
666. Pradėsime taikyti statinio gyvavimo ciklo metodiką projektavime, statybinių medžiagų atrankoje, eksploatacijoje ir griovime, taip užsitikrinant, kad ateities statiniai bus statomi žymiai tvaresni.
667. Tobulinsime vieningą atliekų stebėsenos sistemą, kuri leistų efektyviai valdyti atliekų srautus ir jų perdirbimą.
668. Įdiegsime išmaniąsias rūšiavimo sistemas ir atliekų surinkimo technologijas, kurios padėtų sumažinti sąnaudas ir didinti efektyvumą.
669. Plėtosime žiedinės ekonomikos produktų ir technologijų eksportą, skatinsime tarptautinį bendradarbiavimą žiedinės ekonomikos srityje. Stiprinsime tarpvalstybinių atliekų vežimo kontrolę.
670. Plėsimė centralizuotų vandens tiekimo ir nuotekų tinklų aprėptį kaimo ir priemiesčių vietovėse, kuriose gyventojai dar neturi prieigos prie šių paslaugų.

671. Skatinsime mažų gyvenviečių ir pavienių ūkių geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų valymo sistemų diegimą.

672. Renovuosime pasenusias vandens tiekimo sistemas, mažinant vandens nuostolius ir gerinant tiekimo patikimumą.

673. Atnaujinsime vandens valymo įrenginius, užtikrinant, kad jie atitiktų naujausius ES kokybės standartus, numatysime paramą savivaldybėms nuotekų tinklų ir valymo įrenginių modernizacijai.

674. Imisimės priemonių, paremtų moderniomis agrotechnologijomis, skirtų mažinti nitratų ir pesticidų naudojimą žemės ūkyje, kuris tiesiogiai susijęs su tarša geriamajame vandenyje. Sukursime tikslingą kontrolės sistemą, skirtą nustatyti ir spręsti taršos šaltinius.

675. Informuosime gyventojus apie geriamojo vandens kokybę ir taršos prevencijos būdus, skatinsime atsakingą vandens vartojimą.

676. Sieksime, kad vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūra būtų pritaikyta ekstremalioms klimato sąlygoms, tokioms kaip sausros ar liūtys.

677. Plėtosime nuotekų ir lietaus vandens atskyrimo sistemas, mažinančias potvynių riziką urbanizuotose teritorijose.

678. Vykdydysime ilgalaikius vandens išteklių stebėsenos ir valdymo projektus, siekiant išlaikyti jų kokybę ir kiekį klimato kaitos kontekste.

679. Sukursime upių potvynių valdymo strategiją, kuri leistų savivaldoms išplėtoti pylimų/polderių/siurblių tinklą rizikingiausiose šalies teritorijose.

680. Skatinsime aktyvesnę daugiabučių ir vienbučių namų bei visuomeninių pastatų renovaciją, įtraukiant atsinaujinančius energijos išteklių (toliau – AEI) sprendimus ir energijos taupymo technologijas.

681. Teiksime valstybės garantijas gyventojams ir verslui, investuojantiems į energijos efektyvumo didinimą.

682. Skatinsime pramonės įmonių dekarbonizaciją, taikant finansines paskatas energijos taupymo technologijoms ir perėjimui prie AEI.

683. Sukursime mokesťines lengvatas įmonėms, kurios aktyviai investuoja į žaliosios energijos sprendimus.

684. Užtikrinsime, kad žaliosios energijos pokyčiai nedidintų socialinės nelygybės.

685. Toliau skatinsime saulės elektrinių įrengimą namų ūkiuose, prioritetą skirdami socialiai pažeidžiamiems asmenims, daugiavaikėms šeimoms, šilumos siurblius ar elektromobilius įsigijusiems namų ūkiams.

686. Plėtosime tarp sistemines jungtis su kitomis Europos šalimis, užtikrinant energijos stabilų tiekimą.

687. Investuosime į žaliosios energetikos technologijų kūrimą ir eksportą, skatinant Lietuvą tapti AEI ir žaliosios ekonomikos lydere regione.
688. Atsakingai planuosime AEI plėtrą, užtikrinant racionalų santykį, nedarantį esminio poveikio ekosistemų stabilumui.
689. Drastiškai nykstant viso pasaulio rūšims ir joms išgyventi reikalingoms buveinėms stiprinsime jų apsaugą, ypač didelį dėmesį teikiant saugomoms teritorijoms ir jų plėtrai.
690. Steigiant saugomas teritorijas bei užtikrinant jų efektyvų valdymą sieksime, kad būtų sustabdytas biologinės įvairovės, įskaitant rūšis ir buveines, nykimas bei pasiekti ES Gamtos atkūrimo plane numatyti tikslai.
691. Parengsime nacionalinį Gamtos atkūrimo planą, ypatingą dėmesį skiriant rūšių ir buveinių atkūrimui saugomose teritorijose.
692. Sudarysime sąlygas saugomų teritorijų plėtrai, parengiant veikiančius kompensavimo už veiklos apribojimus skaičiavimo ir mokėjimo mechanizmus.
693. Sukursime ilgalaikes mokslinių tyrimų programas saugomų teritorijų būklei vertinti.
694. Stiprinsime Aplinkos apsaugos departamento pajėgumus, ypač didelį dėmesį skiriant nuolatinei kontrolei saugomose teritorijose.
695. Skirsime ilgalaikį finansavimą natūralių buveinių palaikymui ir priežiūrai, šių buveinių, atkūrimo projektams, įtraukiant valstybines institucijas, mokslininkus ir nevyriausybinės organizacijas.
696. Sudarysime sąlygas Europos bendrijos (toliau - EB) svarbos buveinių apsaugai, ypač didelį dėmesį skiriant sengirų formavimuisi.
697. Skatinsime naminių galvijų ganymą, siekiant užtikrinti ekonomiškai gyvybingą atvirų buveinių išsaugojimą.
698. Įdiegsime efektyvias gamtos apsaugos priemones, kurios skatintų biologinės įvairovės išsaugojimą, tradicinių ūkininkavimo praktikų palaikymą ir tvarų išteklių valdymą.
699. Užtikrinsime tarpinstitucinį bendradarbiavimą tobulinant nacionalinių saugomų teritorijų ir „Natura2000“ teritorijų tinklo valdymą, užtikrinant natūralių buveinių ir nykstančių rūšių apsaugą ir atkūrimą
700. Parengsime ilgalaikę saugomų teritorijų strategiją, kurioje būtų numatyti ilgalaikiai saugomų teritorijų tyrimai, vystymosi tikslai, stabilus strategijos įgyvendinimui reikalingas finansavimas.
701. Rūpinsimės saugomų teritorijų ekonomika, leisime ir remsime jose gamtą tausojančią žmogaus ūkinę veiklą ir gyvenimą.
702. Atnaujinsime dirvožemių ir durpynų duomenų bazines, užtikrinant tikslią ir standartizuotą informaciją apie durpynų būklę ir plotą.

703. Sukursime teisinį reguliavimą, kuris numatytų ilgalaikes paskatas gamtinių ekosistemų apsaugai ir jų atkūrimui.
704. Užtikrinsime tarpinstitucinį bendradarbiavimą gamtosauginio švietimo ir kultūros paveldo srityse saugomose teritorijose, į bendrojo ugdymo programas integruoti pamokas gamtoje.
705. Organizuosime informavimo kampanijas, skirtas visuomenei ir žemės savininkams apie saugomų teritorijų, natūralių ekosistemų, svarbą bei jų apsaugos būtinybę, būtinybę prisidėti prie gamtosaugos priemonių finansavimo.
706. Įtrauksime vietos bendruomenes į gamtos atkūrimo projektų įgyvendinimą, skatinti jų aktyvų dalyvavimą ir pasitikėjimą vykdomais sprendimais.
707. Sukursime paramos mechanizmus, kurie užtikrintų ilgalaikę naudą bendruomenėms dalyvaujant apsaugos ir atkūrimo veiklose.
708. Siekiant apsaugoti šias vertingas ekosistemas, imsime griežtų priemonių jų išsaugojimui, atkūrimui ir tvariam naudojimui.
709. Iki 2030 m. sustabdysime nusausintų durpynų degradaciją, skiriant prioritetą jų natūralaus hidrologinio režimo bei visos ekosistemos atkūrimui.
710. Pasiuksime, kad iki 2050 m. būtų atkurti visi svarbiausi ekosistemines paslaugas teikiantys durpynai ir pelkės.
711. Stiprinsime reguliavimą, kontrolę ir inovacijas, siekiant sumažinti pramonės ir transporto taršą bei užtikrinti švarią aplinką visiems šalies gyventojams.
712. Teiksime prioritetą smulkių kietųjų dalelių, azoto dioksido, metano ir kitų pagrindinių oro teršalų mažinimui.
713. Įrengsime papildomas oro kokybės stebėjimo stotis gyvenamosiose vietovėse, ypač šalia didžiausių taršos šaltinių, tokių kaip pramonės objektai, stambūs gyvulininkystės ir paukštininkystės ūkiai ir intensyvaus eismo gatvės bei atliekų deginimo įmonių.
714. Įdiegsime triukšmo ir kvapų stebėsenos sistemas miestuose bei jų priemiesčiuose.
715. Įpareigosime pramonės įmones diegti modernias taršos mažinimo technologijas.
716. Sukursime kvapų taršos monitoringo ir valdymo sistemą, padedančią greičiau identifikuoti ir spręsti problemas.
717. Skatinsime pramonės įmones pereiti prie mažiau pavojingų cheminių medžiagų, kurios mažiau kenkia žmonių sveikatai ir aplinkai.
718. Peržiūrėsime valstybinio, savivaldybių ir ūkio subjektų monitoringo tvarkas, panaikinant dubliavimąsi ir realius duomenis panaudoti aplinkosauginei kontrolei bei papildomai taršos prevencijai.
719. Sieksime atnaujinti asbestinių stogų keitimo programą.

720. Kartu su Sveikatos apsaugos ministerija vykdyti visuomenės sveikatos stebėseną intensyvaus eismo ruožuose ir šalia stacionarių taršos šaltinių.
721. Sukursime prevencines programas, skirtas apsaugoti pažeidžiamiausias visuomenės grupes – vaikus, senjorus ir sergančius lėtinėmis ligomis – nuo oro taršos poveikio.
722. Sukursime išmaniają taršos stebėsenos sistemą, kuri realiu laiku teiktų duomenis apie taršos lygius ir jų šaltinius.
723. Užtikrinsime, kad visuomenė ir nevyriausybinės organizacijos turėtų realią galimybę dalyvauti nacionalinių ir vietos politikos sprendimų priėmimo procese.
724. Skatinsime vietos bendruomenių įsitraukimą į teritorijų planavimo, statybos, miškų valdymo ir gamtos atkūrimo projektus, sudarant galimybę dalyvauti sprendimų priėmimo.
725. Ženkliai didinsime aplinkos apsaugos sistemos darbuotojų skaičių, nuosekliai kelsime jų kvalifikaciją, gerinsime jų darbo sąlygas, skirdami didesnę finansavimą.
726. Stiprinsime regionines aplinkos apsaugos valdybas, suteikiant joms daugiau finansinių ir techninių išteklių.
727. Mėgėjiškos žūklės reglamentavimą Baltijos jūroje perduosime Aplinkos ministerijos kompetencijai.
728. Stiprinsime savivaldą perduodami savivaldybėms patikėjimo teise valdyti jų administracinėse ribose esančią valstybinę žemę kaimiškose teritorijose, tokiu būdu įgalindami veikti savarankiškai ir priimti tarpusavyje suderintus, savalaikius žemės valdymo, teritorijų planavimo ir kitus sprendimus, užtikrinančius darnų regionų vystymąsi.
729. Sukursime skaidrias sąlygas viešojo ir privataus sektoriaus partnerystei, statybos pramonės plėtrai, pilietinei įtraukčiai, kartu su SADM sprendžiant kokybiško būsto prieinamumo iššūkius.
730. Didinsime statybos procesų skaidrumą ir atsparumą korupcijai. Užtikrinti aukštą statybos dalyvių kvalifikaciją ir atsakomybę, efektyvią jų veiklos priežiūrą.
731. Kokybiškai peržiūrėsime ir susisteminsime statybą reguliuojančius teisės aktus ir jų nuostatas, atsisakysime perteklinių reikalavimų, sudėtingą statybos teisiną paversime aiškiu ir patogiajai naudojamu visiems statybos dalyviams ir visuomenei.
732. Vykdsime efektyvią būsto administratorių ir daugiabučių namų bendrijų veiklos priežiūrą.
733. Įgyvendinsime šalies daugiabučių renovacijos proveržio strategiją, sustiprinsime vietos savivaldos institucijų vaidmenį renovacijos procese, užtikrinsime nepriklausomą renovacijų proceso priežiūrą, efektyvų ginčų sprendimų mechanizmą, užtikrindami, kad savalaikis ir deramas renovacijos procesų valdymas turės minimalius kaštus gyventojams.
734. Tobulinsime daugiabučių administravimo teisės aktus siekdami gyventojų interesų apsaugos, efektyvaus ginčų sprendimo, skaidrumo ir pasitikėjimo.

735. Teiksime valstybės garantijas komerciniams bankams, finansuojantiems būsto renovacijas ar skolinantiems į būstų renovaciją investuojantiems gyventojams, padengdami dalį palūkanų ir suteikdami perskolinimo garantiją 100 metų laikotarpiui.

736. Prioritetą teiksime kvartalinei renovacijai, kompleksiškai kuriant kokybiškas gyvenimo sąlygas, tvarkant kvartalo inžinerinę infrastruktūrą, želdynus, susisiekimo ir parkavimo sprendinius.

737. Sudarysime sąlygas racionaliai įvertinti renovacijos tikslingumą itin nusidėvėjusiems, avarinės būklės statiniams, pasiūlyti aprūpinimo būstu sprendinius jų gyventojams.

738. Mažinsime renovacijos procesų sudėtingumą, administracinę naštą, užtikrinant renovacijos darbų techninę ir architektūrinę kokybę.

739. Didinsime visuomenės informavimą apie teritorijų planavimo, statybos, statinių naudojimo ir priežiūros procesus, atveriant informacinėse sistemose kaupiamus duomenis, pateikiant juos visuomenei suprantama ir prieinama forma.

II SKIRSNIS

KURSIME GYVYBINGĄ KAIMĄ, KONKURENCINGĄ IR TVARŲ ŽEMĖS ŪKĮ

740. Teisės aktais pripažinsime žemės ūkį strategiškai svarbiu šalies sektoriumi nacionaliniam saugumui užtikrinti.

741. Parengsime ir patvirtinsime horizontalią tarpinstitucinę darnios bioekonomikos plėtros strategiją, transformuodami mūsų pirminės gamybos bei perdirbimo sektorius į aukščiausią pridėtinę vertę kuriančią bei ženkliai prie BVP augimo prisidedančią ekonomikos dalį.

742. Numatysime realius finansinius išteklius strategijos įgyvendinimui įskaitant ES Fondų, nacionalinio biudžeto bei apimtų valstybinio plėtros banko lengvatinių paskolų programas.

743. Finansavimo prioritetu laikysime projektus, kurie bus subalansuoti ekonominiu, socialiniu bei aplinkosauginiu aspektu. Tokiu būdu parodysime lyderystę, kad aplinkai draugiškos investicijos gali kurti ženklią ekonominę naudą bei spręsti įsisenėjusias socialines problemas – darbo vietų regionuose, sveikos visuomenės ir kitas.

744. Užtikrinsime tvarią žemės ūkio, žuvininkystės ir maisto produkcijos gamybą ir gerinsime jos konkurencingumą bei eksportą.

745. Bendradarbiaudami su investuotojais, mokslininkais, nevyriausybinėmis organizacijomis ir žemdirbių savivalda, siūlysime inovatyvias priemones žemės ūkio produktų perdirbimui į aukštesnės pridėtinės vertės produktus.

746. Papildomomis finansinėmis priemonėmis skatinsime žemdirbių įsteigtus žemės ūkio kooperatyvus investuoti į perdirbimą, rinkodarą, inovatyvių produktų gamybą.

747. Taikysime ilgalaikes ir kompleksines priemones, užtikrinančias ūkininkams planavimo tikrumą ir garantijas, siekiant išlaikyti ir, prireikus, padidinti maisto gamybą.

748. Vietos maisto gamybos pajėgumų plėtojimas ir stiprinimas taps kertine darnios bioekonomikos plėtros strategijos dalimi

749. Teiksime paramą taikomiesiems moksliniais tyrimams, kurie aktualūs žemės ūkio ir maisto pramonei, platesnei jų rezultatų sklaidai ir inovacijų diegimui spartinti. Paramos prioritetas bus mokslo institucijų teikiamiems projektams.

750. Parengsime ambicingą Lietuvos gyvulininkystės plėtros strategiją, ypatingą dėmesį skirsime ūkinių gyvūnų genetinės vertės didinimui, pašarų ir produkcijos kokybės, auginimo efektyvumo didinimui.

751. Skatinsime labiau aplinką tausojančias veiklas siekiant su mažiau užauginti daugiau. Plėtosime nacionalinę ūkinių gyvūnų veislininkystę. Mūsų tikslas yra didinti bei skatinti gyvulininkystės plėtrą Lietuvoje, efektyvinant veiklos procesus bei išnaudojant visą pridėtinę vertę organinių trąšų, biodujų gamybos, bei humusingo dirvožemio atstatymo kontekste.

752. Išplėsimė esamą žemdirbių konsultavimo sistemą, skatinsime konsultavimo paslaugas teikiančių institucijų ir universitetų, tyrimų centrų bendradarbiavimą, užtikrinant konsultavimo paslaugų prieinamumą ūkininkams, ypač smulkiems, vidutiniams ir jauniems ūkininkams

753. Remsime technologijas ir sprendinius, didinančius konkurencingumą ir tvarumą žemės ir maisto ūkio bei žuvininkystės pramonėje

754. Inicijuosime bei finansuosime bioekonomikos klasterių bei pramonės parkų regionuose atsiradimą, taip sukurdami papildomų gerai apmokamų darbo vietų.

755. Trumpinsime maisto tiekimo grandines. Taip sudarysime kuo palankesnes sąlygas Lietuvos ūkininkams parduoti dalį žemės ūkio ir maisto produktų tiesiogiai galutiniams vartotojams.

756. Didinsime investicijas į infrastruktūrą (turgavietes, logistikos centrus, kooperatines parduotuves, sandėlius ar saugyklas) bei į šias trumpąsias maisto tiekimo grandines įtrauksime kuo platesnį suinteresuotųjų dalyvių ratą.

757. Fiskalinėmis priemonėmis, pavyzdžiui, PVM lengvata tam tikriems maisto produktams skatinsime sveikesnių, šviežesnių, natūralesnių produktų prieinamumą visiems Lietuvos gyventojams.

758. Siekdami pažaboti nevaldomai bei dažnai neproporcingai kylančias maisto produktų kainas inicijuosime maisto tarybos steigimą, kurioje gamintojai, perdirbėjai, prekybininkai bei valstybė, galės nevaržomai Konkurencijos tarnybos priežiūros bei galimų pažeidimų prasme, dialogo būdu skaidriai užtikrinti, kad nė viena iš grandžių nedominuotų perdėto pelno prasme.

759. Supaprastinsime žemės ūkio kooperatyvų reglamentavimą, skatinant jų atsiradimą.

760. ES šalių narių pavyzdžiu sieksime reglamentuoti, kad pirminės grandies maisto produktų augintojams už užaugintą, pagamintą produkciją būtų sumokama ne mažesnė nei savikaina kaina.

761. Stiprinsime smulkiųjų ir vidutinių ūkių bei jaunųjų ūkininkų vaidmenį įgyvendinant žemės ūkio ir kaimo politiką.

762. Aktyviai sieksime tiesioginių išmokų suvienodinimo žemdirbiams ES lygiu. Visų lygių susitikimuose su Europos Sąjungos institucijų ir Europos Sąjungos valstybių narių atstovais nuolat kelsime klausimą dėl tiesioginių išmokų dydžio suvienodinimo Europos Sąjungoje, parengsime visą reikiamą argumentuotę, aktyviais diplomatiniais veiksmais per dvišalius susitikimus sieksime užsitikrinti mums palankius ES politinius sprendimus.

763. Užtikrinsime teisingesnę išmokų sklaidą bei investicinės paramos prieinamumą ir teisingą paskirstymą mažiems ir vidutinio dydžio ūkiams bei jauniems ūkininkams.

764. Peržiūrėsime grūdų supirkimo reikalavimus, siekdami sukurti aiškią ir objektyvią sistemą, užtikrinančią sąžiningą kainodarą, neleidžiančią nepagrįstai mažinti supirkimo kainų dėl produkcijos skirstymo į perteklinį klasių skaičių.

765. Inicijuosime diskusiją ir sieksime susitarimo dėl maksimalios tiesioginių išmokų lubų, kurios būtų priimtinos ūkininkų asociacijoms ir žemės ūkio bendrovių asociacijoms.

766. Skatinsime jaunųjų ūkininkų įsikūrimą, jiems teikdami prioritetą ir sukurdami atskiras paramos schemas pagal įvairias ES ir nacionalinės paramos priemones, kurios skatintų kartų kaita kaime, derinant finansinę paramą, mokesčių lengvatas ir paskatas, užtikrinant kaimo žemės rinkos skaidrumą ir priėjimą prie žemės ir kreditų.

767. Per horizontalias regionų plėtros strategijas sudarysime kaimo vietovėse tinkamas gyvenimo sąlygas jauniems ir naujiems ūkininkams bei jų šeimoms, užtikrindami geresnį susisiekimą, kokybiškas ir artimas švietimo, sveikatos priežiūros, laisvalaikio ir kultūros paslaugas ir skaitmeninę plėtrą.

768. Taip pat stiprinsime smulkiųjų ir vidutinių ūkių bei jaunųjų ūkininkų savivaldos atstovų administracinius gebėjimus, kad būtų didinamas jų vaidmuo įgyvendinant žemės ūkio ir kaimo politiką.

769. Stiprinsime ir remsime žemdirbių savivaldą, regionines, sektorines bei nacionalines organizacijas. Stiprinsime socialinį dialogą ir jo visų dalyvių įtrauktį į galutinių sprendimų priėmimą.

770. Sieksime socialiai, ekonomiškai ir gamtos apsaugos atžvilgiu subalansuotų sprendimų.

771. Sieksime kiek įmanoma labiau supaprastinti administracinius reikalavimus ūkininkams, panaikindami jų dubliavimąsi, skatindami preventyvų švietimą, savikontrolės sistemas bei labiau į esmines problemas orientuotas patikras.

772. Išnaudosime skaitmenines duomenų bazes. Sieksime sukurti vieną bendrą duomenų kaupimo ir jų panaudojimo sistemą, sieksime panaudoti turimus duomenis planavimui, rizikų vertinimui, paramos priemonių modeliavimui ar paramos skyrimui, ateities sprendimų modeliavimui.

773. Investuosime į didelės apimties kasmetinius valstybės užsakomus žemės tyrimus. Skaitmenizuosime sukauptų tyrimų rezultatus bei sukursime prieigą jais naudotis tik žemės valdytojams, kad pasėliai būtų tręšiami „tik ten kur reikia ir tik tiek, kiek reikia“. Tokiu būdu sieksime mažinti mineralinių (cheminių) trąšų naudojimą ir didinti organinių trąšų naudojimą.

774. Padėsime ūkiams spręsti ekstremalių reiškinių ir kitų žemės ūkio rizikų valdymo problemas, skatinsime investicijas į prevencines biologinės saugos priemones.

775. Taip pat skatinsime žemės ūkio veikla užsiimančius subjektus naudotis pasėlių, augalų ir gyvūnų draudimu, kuris sumažintų riziką dėl neprognozuojamų meteorologinių sąlygų bei ligų protrūkio.

776. Pertvarkysime valstybinio maisto rezervo kaupimo sistemą, kad ir mažesnieji augintojai bei gamintojai galėtų tapti potencialiais tiekėjais. Praplėsime saugotinių produktų sąrašą.

777. Sieksime valstybės mastu išspręsti rūgščių dirvų kalkinimo problemą. Tam inicijuosime tvaraus dirvožemio valdymo programos parengimą bei įgyvendinimą, kurios tikslas būtų tas, kad visi žemės ūkio dirvožemiai būtų tvariai tvarkomi.

778. Taip pat būtina rasti valstybės ir ES lėšų kompleksinės visuotinės melioracijos sistemų atnaujinimo, remonto, rekonstravimo programos parengimui ir įgyvendinimui.

779. Saugodami apdulintojus, ypač bites, skatinsime mažinti pesticidų naudojimą siekiant naudoti tik efektyvias bei rezistentiškumą mažinančias veikliąsias medžiagas. Atsiradus galimybei bei mokslui patvirtinus ir įrodžius apie biologinių preparatų veiksmingumą, jais palaipsniui keisime atitinkamus pesticidus. Aktyvinsime kovą su nelegalių pesticidų platintojais.

780. Skatinsime plėtoti bitininkystę, ekologinių ūkių plotus, taikyti pažangias sėjomainas, diegti pažangias agrotechnologijas. Ypač skatinsime ekologinių ūkių užaugintos produkcijos vartojimą, mažinsime biurokratinę naštą ekologiniams ūkiams. Sustabdysime ekologinių ūkių plotų nykimą ir skatinsime juos vėl augti.

781. Skatinsime tvaraus ūkininkavimo sistemas bei kursime naujas rėmimo priemones „kuo tvariau – kuo daugiau“ auginantiems/gaminantiems žemės ūkio veiklos subjektams.

782. Palaikome klestinčių kaimų idėją. Remsime vietos iniciatyvas, kurios skatins verslumą ir užimtumą kaime bei užtikrins šių iniciatyvų tęstinumą.

783. Sukursime finansinių paskatų ir lengvatų sistemą bendruomeniniam ir socialiniam verslui.